

Nr. 18 • Januar 2010 • 11. årgang

Pilgrimmen

2. plads i fotokonkurrencen! Foto: Inge Carroll

*Forsidebilledet: 2. plads
i fotokonkurrencen!
En af de få vinterbille-
der fra Caminoen.
(foto: Inge Carroll)*

Pilgrimmen

Udgives af:
Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme

Pilgrimmen
c/o Henrik Friediger
Agernvej 27
2830 Virum

tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632
mail: redaktionen@santiagopilgrimme.dk

Pilgrimmens redaktion:
Henrik Friediger, ansvarshavende
tlf.: 4585 0088
henrikfriediger@email.dk
Eva Andersen, tlf.: 3828 0804
perleeva@gmail.com
Bent Jul, tlf.: 3254 8816
bent.jul@privat.dk

ISSN 1603-2365
Pilgrimmen afleveres
til Nationalbibliografien
Opsætning og layout:
H.-P. Glunz, Køge, tlf.: 2040 1131
Tryk: Glumsø Bogtrykkeri

Foreningen

Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme
c/o Sekretariat, Carina Glunz
Salbyvej 4 · 4600 Køge
Mobil: 4042 9515
mail: sekretariat@santiagopilgrimme.dk
www.santiagopilgrimme.dk

Ved henvendelse til foreningen bedes
medlemsnummeret oplyses,

Bestyrelsen:

Henrik Friediger, formand
og ansvarshavende redaktør
tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632

Carina Glunz, næstformand og
sekretariat Mobil: 4042 9515

Bent Jul, bestyrelsesmedlem
tlf.: 3254 8816 - Mobil: 2544 7562

Niels Henrik Lieberkind, sekretær
tlf.: 4731 5626

Else Dupont, bestyrelsesmedlem
tlf. 7020 1011

Kaj Højland, bestyrelsesmedlem
tlf.: 9781 0113

Peter Glunz, webmaster og kasserer
Mobil: 2040 1131

Copyright:

Enhver udnyttelse af bladets tekster er forbudt i henhold til loven. Undtaget herfra er korteud-
drag af artikler til brug for anmeldelse samt til omtale der fremmer foreningens formål. Sam-
tykke til at kopiere bladets tekster i øvrigt kan fremskaffes gennem bladets redaktion. Det er
Redaktionens politik at artikler, der ikke er honoreret, tilhører de enkelte forfattere.

Side: Indhold:

2	Kolofon
3	Indholdsfortegnelse
4 - 5	Jubelår - tid til forandring? <i>af Henrik Friediger</i>
6 - 9	Camino Francés på cykel <i>af Birgit og Jørgen Green</i>
10 - 16	Camino del Norte på cykel <i>af Jens Christian Madsen</i>
17	Europa Compostela - Stjernevandring til Santiago
18 - 23	En pilgrimsvej i Skotland
24 - 37	Beretninger fra foreningens Caminovandring i oktober 2009
38 - 46	Hospitalera i Miraz på Camino del Norte <i>af Vivi Wendt</i>
47	Et dansk refugio? <i>af Peter Glunz</i>
48 - 51	Hospitalero på Aitzenea i Triacastela <i>af Jens Kristensen</i>
52 - 61	Camino Mozárabe de Málaga <i>af Henrik Friediger</i>
62 - 64	Sjælland: Midt i det hele ligger Roskilde <i>af Finn Buhl</i>
65 - 68	Jylland: Kender sjællænderne Hærvejen? <i>af Kaj Højland</i>
69 - 71	"Puerta Santa" (den hellige dør) <i>af Erling Bjerrum-Petersen</i>
72 - 74	Åbningen af Puerta Santa 2010 – <i>af Bent Jul</i>
75 - 79	Troens adskillelse fra virkeligheden... <i>af Niels Erik Søndergård</i>
80 - 82	Frihed med Caminovandring <i>af Mikael Hoffmann</i>
83	Pilgrimsvandring kontra rygsækvandring <i>af Finn Buhl</i>
85 - 85	Billedkollage fra jubilæumsmøde i Odense den 31. 10. - 1. 11. 2009
86	Ny konstituering i bestyrelsen
87	Aktivitetsplan 2010
88 - 91	Tanker ved et formandsskifte <i>af Henrik Friediger</i>
92	Pilgrimsvandring i Pinsen
93	Pilgrimsrejse til Santiago de Compostela 19. 3. - 31. 3. 2010
94 - 95	Lyt mens fingrene vandrer - bogbeskrivelse <i>af Finn Buhl</i>
96 - 97	YES - Vi gjorde det! Boganmeldelse <i>af Gitta Bechshøft</i>
98	Til Verdens Ende med Esclarmonde og Michaellem <i>af Bent Jul</i>
99	Pilgrimsrejse til Santiago de Compostela 13. 10. - 31. 10. 2010

Jubelår - tid til forandring?

af Henrik Friediger

Til næste år er det jubelår i Santiago. Helgenens dag falder på en søndag og så bliver alle sejl sat til.

Det var i jubelåret 1993 at Camino de Santiago for alvor fik sit store, folkelige genembrud. Herefter er det gået fremad med antallet af pilgrimme. Flere og flere år for år – og specielt da i jubelårene, der fulgte: 1999 og 2004 og altså forventeligt i 2010. Det næste ligger først i 2021 – altså om elleve lange år.

Det er helt uoverskueligt at fortælle om alle de sejl, der sættes på den skude, der på galiciske hedder 'Xacobeo 2010'. Gå selv ind på hjemmesiden <http://blog.xacobeo.es/> og se efter.

Selvom ens spansk kundskaber skulle være minimale, kan man godt orientere sig. Der findes også en engelsk udgave på adressen: http://blog.xacobeo.es/langswitch_lang/en/ - den har knap så meget stof, men rummer oversættelser af flere af indslagene.

Den galiciske regering venter – og mener der er kapacitet til - 10 millioner besøgende. Heraf vil pilgrimmene – forstået som dem, der vandrer, cykler eller rider til Santiago – udgøre en forsvindende del. Jeg har ikke fundet et skøn over, hvor mange pilgrimme, man regner med. Men hvis tallet kommer op på hidtil usete 200.000, vil pilgrimmene udgøre omkring de 2%.

Caminoen handler om forandring. Her tænkes specielt på den forandring, som den enkelte pilgrim inspireres til for så vidt angår sit eget liv. Mange vandrer med et spørgsmål, som de ønsker, at Caminoen skal hjælpe dem med at svare på. Sommetider får man også sådan et svar. Det er så op til én selv, hvad man stiller op med det. Om man vil den forandring, som der ofte er tale om.

Et eksempel på denne forandring fortæller en svensk, lutheransk præst, Gösta Tingström, om i en lille film fra Caminoen, der også kan findes på Xacobeo. Filmen kan tillige ses på YouTube http://www.youtube.com/watch?v=sk_tiorL7yg. Her fortæller han frimodigt om, at han vandrer på Caminoen for at finde ud af, hvordan han kan blive mere sikker på, hvordan han skal arbejde som præst. Helt spændende bliver det, når han siger – med hånden for munden som om han røber en hemmelighed eller måske ikke rigtig vil stå ved det – at han vil hjem og forandre den svenske kirke. Noget han er skræmt over, lille ham mod den mægtige svenske kirke.

Jeg har googlet Gösta Tingström. Ud over at være præst er han ledelseskonsulent i erhvervslivet med vægt på etiske spørgsmål. Det er han angiveligt fordi han ikke har kunnet trænge igennem i den svenske kirke med et budskab om at komme kunderne og deres behov i møde. Hvilken forandring, der kommer ud af hans nye indsigter, står således foreløbig hen i det uvisse.

I hvert fald spiller det erhvervsmæssige, kommercielle en enorm rolle i markedsføringen af Xacobeo 2010. Det er nu, der tjenes penge på turiststrømmen. Der går rygter om intensiv spekulation i hotelbran-

chen, hvor der købes og sælges på livet løs. Der regnes med kraftige stigninger på hotelpriiserne i jubelåret. Her er der også tale om forandring. Nogle vil juble hele vejen hen til banken!

Pilgrim og pilgrim imellem tales der om, at man måske skal holde sig væk fra hurlumhejet. Der bliver sikkert (for) mange mennesker.

Men hvorfor nu det? Caminoen ejes af de, der går den. Det er os pilgrimme, der skaber vejen og lader vejen skabe os. Der vil stadig være plads til at vandre med sin rygsæk, og mon ikke også man finder et sted at hvile sit mødige legeme efter dagens vandring? Der bliver i hvert fald mange mennesker at møde, mange venskaber at slutte, mange oplevelser at nyde og lære af. Og det kan endda være, at man støder ind i noget af hurlumhejet og får en ekstra oplevelse.

Ydermere er der jo så det, for de, der har sådanne interesser, at der er ekstra aflad at få ved ankomsten til Santiago, hvis man stiller sig op i køen sammen med de 98% andre end pilgrimme og går ind gennem den hellige dør til katedralen. Den er kun er åben i jubelårene.

Et jubelår er tid til forandring på mange planer. Caminoen forandrer sig meget tydeligt op til og i de hellige jubelår. Mest tydeligt på det ydre plan. På de mange tilbud om underholdning og trængslen af de mange mennesker. Men også i jubelåret tilbyder Caminoen stilhed til fordybelse og personlig udvikling. Vi skal ikke lade os skræmme væk. Op med hovedet og på med vandrestøvlerne!

**XACOBEO
2010**

Camino Francés på cykel

af Birgit og Jørgen Green

Vi cyklede fordi jeg, Birgit, har knogleskørhed i ryggen og derfor ikke kan bære en rygsæk.

Vi ville oprindeligt have kørt turen i 2006, men i august måtte jeg have lavet en ballonudvidelse på hjertet. Så det satte mig en del tilbage, rent træningsmæssigt. For man cykler ikke bare ca. 850 kilometer i de nordspanske bjerge uden at have trænet først.

Vi er: Jørgen, som har kørt cykelløb i 50 år, og stadig kører i Veteranklasse. Han har desuden kørt mange og lange motionsløb, i mange lande i årenes løb. Og Birgit, som også har cyklet meget, men dog ikke i samme grad som Jørgen. Vi er begge 69 år og altså pensionister.

Men dette her skulle prøves. Også det at cykle sammen, hvad vi ikke har prøvet før.

Den største udfordring var til mig. Kunne jeg klare højderne? Distancen var jeg ikke så bange for. Der var også lige et par pas, hvor jeg måtte trække op, men pyt, op kom jeg.

For Jørgen var det "bare endnu en cykeltur". Vi kørte i vores bil, - hvor Jørgen havde lavet nogle holdere til vores cykler, så de stod godt og sikkert bag i (vores bil er en Van, med god plads) - først til Saint Jean Pied de Port, her fandt vi en pension, lidt uden for byen, i Lasse. Her ville de gerne opbevare vores cykler og den bagage vi skulle have med på cykelturen.

Herefter kørte vi til Santiago, fik bilen parkeret og fandt et fly til Pamplona, bussen til Roncesvalles og endelig en taxi, som vi delte med fem andre, der også skulle starte deres Camino i SJPP.

Nogle vil nok tænke, at det er da en akavet måde at gøre tingene på. Men vi havde hjemmefra læst flere beretninger, om hvor svært det var at få cyklerne med tilbage fra Santiago. Desuden ville vi gerne se os lidt om efter Caminoen, når vi nu var på de kanter.

I Saint Jean Pied de Port fandt vi pilgrimskontoret og fik vores første stempel. Den legendariske Madame Debril eksisterer ikke mere, hun er død for ca. 10 år siden, fik vi at vide. Vi var nærmest lidt til grin fordi vi spurgte efter hende. Men den lokale pilgrimsforening har et kontor, lidt længere oppe ad den stejle gade, så her ordnes indskrivningen nu.

Vi startede på turen den 19. august. Kom over Ibaneta passet - i regnvej, hvilket er normalt her og kørte videre til Roncesvalles hvor vi kom i læ for regnen og fik os lidt frokost. I mellemtiden var det så blevet tørvej. Første overnatning blev i Zubiri. Da havde vi kørt 54 kilometer. Op over Pyrenæerne. Det var nok for den første dag.

Vi havde hjemmefra planlagt at cykle 20-30 kilometer om formiddagen. Så holde en frokostpause. Og igen cykle 20-35 kilometer om eftermiddagen. Alt efter terrænet og min formåen. Men, men den plan blev skrinlagt, allerede på andendagen.

I Lorca holdt vi frokostpause. Fremme i Estrella var alle logier optaget, det samme i Los Arcos og i Sansol.

Da vi kom til Torres del Rio, havde vi kørt 101 kilometer. Og jeg var helt flad. På det private refugium havde de plads til 'uno y solo uno persona' (én og kun én person). Jeg afslog (man er vel solidarisk), hvilket jeg fortrød senere.

Der var en lille købmand, så vi fik provianteret, hvorefter vi kørte hen i et busskur. Her spiste og overnattede vi.

Vi var det store trækplaster for byens borgere på aftentur.

Vi frøs bravt for det blæste op og hen på morgenen begyndte det at regne. Hvis der var kommet en bus til Logroño, havde vi helt sikkert snuppet den.

Det blev ikke rigtig lyst før klokken otte, så vi kunne komme videre, og vi var noget stivbenede, da vi entrede cyklerne og kørte ud på dagens etape.

Nu skal jeg lige tilføje, at vi ikke havde liggeunderlag og soveposer med. Vi havde - igen: flere steder - læst hjemmefra, at vi alligevel ikke kunne overnatte på refugierne, når vi var på cykel.

Herefter kørte vi til ca. klokken tretten-fjorten, hvorefter vi søgte logi. Det fandt vi heldigvis på resten af turen, hver dag.

Det var jo nogle høje pas, vi skulle over, men det er et betagende smukt landskab at køre rundt i.

Vi var to dage om at krydse den store castilianske højslette, med enorme afhøstede hvedemarkers så langt øjet rækker. Man kan næsten fornemme jordens krumning, så langt som man kan se.

Cykelskur i Torres del Rio

Hvad "man" kan/skal se og hvad vi har set undervejs, er der så mange andre der har beskrevet før os, så det kommer ikke med her. Men alligevel.

Lige før Astorga, da vi kørte gennem den lille by San Justo de la Vega, blev der ringet til søndagsmesse. Vi fik helt ondt i ørene, for mere uharmoniske klokker har vi aldrig hørt. Den ene lød som om den var revnet. Nå men de udførte vel deres mission.

Vi fik kastet vores medbragte sten ved Jernkorset. Samt ønsket, men nej, det siger man ikke.

På vej op til Jernkorset indhentede jeg, næsten, en lille dreng, som absolut ikke ville

indhentes, så jeg holdt lidt igen. Han blev ved med at se sig tilbage, medens han skiftevis trak og cyklede. Han fik lov til at komme først op. Her smed han sig og cyklen, ned i gruset, for fødderne af storebror, far og mor.

Hans familie og Jørgen havde klaret opturen hurtigere en ham og jeg.

Jeg sagde BRAVO til ham, medens hans familie til gengæld klappede af mig og tilbød mig et æble.

Vi mødte dem igen i dagene der fulgte.

På vej ned fra Jernkorset kørte vi gennem den lille by El Acebo, med meget stejle og snævre gader og priste os lykkelige for at det ikke

regnede den dag, det havde været livsfarligt. Vejene, ja, de er gennemgående gode. På de større veje er der markeret en ret bred cykelsti med en hvid, fuldt optrukket streg. En del af de mindre veje, var mere spændende at køre på rent landskabsmæssigt, men belægningen var ikke altid lige god. Et par gange viste pile og velmenende mennesker os ud på nogle grusstier, som vi ikke var glade for at køre på, så vi fandt hurtigst muligt ud på asfalten igen. Vi kørte ikke på mountain bikes.

Efter Ponferrada blev der meget mere trafik, både af vandrende og cyklende pilgrimme. Hermed lidt mere ”kamp” om hostaler og pensioner. Refugierne kan vi af gode grunde ikke fortælle om.

Men vi så, at der var mange både vandrende og cyklende, der fik deres bagage transporteret frem til overnatningsstedet, hvor der også var booket plads til dem.

Vejret ja, det var meget skiftende, de fleste dage havde vi regnjakkerne på og af flere gange.

Der var kun to dage hvor vi havde helt tørvejr - fra Rabanal over Villafranca del Bierzo og videre næste dag frem til Sarria. Da var temperaturen til gengæld også på 30-38 grader.

Torsdag den 30. august kørte vi op foran katedralen i Santiago. Gav hinanden et kram og et kys. Det var lidt bevægende at være her efter 844 kilometer, som vi havde kørt på tolv dage. Ikke fordi vi skulle sætte nogen rekord, men det var bare gået godt.

OG FREM FOR ALT, JEG HAVDE KLARET DET. JEG HAVDE FULDFØRT MIN CAMINO.

Det var lidt underligt at være en turistattraktion, vi blev fotograferet meget.

Vi trak hen til kontoret hvor vi fik vores Compostela.

Og så lige to øl, AH!!!

Dagen efter kørte vi – i bilen – ud til Verdens Ende. Kap Finisterre. Videre til Avila, som har en meget flot og velbevaret ringmur, som er helt intakt.

Vi synes, det er et spændende stykke af Spanien, vi her har oplevet, landskabeligt og historisk.

Vi har så småt talt om, at gå et stykke af Caminoen. Nu får vi se, hvornår det kan blive.

Camino Del Norte på cykel

af Jens Christian Madsen

Først lidt om mig selv. Jeg er tidligere gymnasie- og HF-lærer, og da jeg gik på pension som 65-årig besluttede jeg, at der skulle ske noget ekstraordinært. Jeg har lidt slidgigt i begge knæ, men ingen problemer med at cykle. Inspireret af venner og bekendte som har gået turen ad Camino Francés, fattede jeg den beslutning at cykle caminoen sommeren 2009.

Jeg læste en masse artikler, snakkede med bekendte, som havde gået turen, overværede flere foredrag om emnet og benyttede selvfølgelig også internettet, bl.a. for at finde ud af, hvad jeg skulle gøre for at få cyklen med fly uden problemer.

Jeg bestilte billige flybilletter på internettet (Momondo) ca. tre måneder i forvejen. Afrejse fra Kastrup til Bordeaux via London den 11. august med British Airways og hjemrejse fra Santiago de Compostela den 3. september med Spanair. Jeg havde afsat ca. tre uger, så der var tid til overs, hvis der skulle opstå uheld undervejs.

Til det allersidste var jeg i tvivl, om jeg skulle vælge Camino Francés eller Camino del Norte. Jeg havde læst så meget om Camino Francés og havde detaljerede etapebeskrivelser, også for cyklister, så den var oplagt og lå lige til højrebenet. Men jeg ændrede beslutning i sidste øjeblik bl.a. på grund af de høje temperaturer, dvs. op til 40 grader, og besluttede mig så for Camino del Norte. Jeg vidste fra mine forstudier, at temperaturen er mere moderat i Cantabria og Asturias. Her blæser en kølig vind ind fra Biscayen, og der er ofte morgendis til hen på formiddagen.

Cyklen

Jeg havde købt en ny cykel tilpasset turen, en citybike af mærket Trek, 24 gear og solidt stel, egenvægt ca. 14 kg, pris knap 6.000 kr. Det var en god investering. Det var meget kompliceret og der blev brugt megen tid på at finde ud af, hvad jeg skulle gøre for at få den med flyet, specielt British Airways var besværlige. Efter mange samtaler lykkedes det at få et klart svar til sidst: en cykelpapkasse fra cykelhandler, eller købt i lufthavn, var ok: styr drejes, pedaler af, forhjul af og luft ud af ringene.

Det er besværligt at tage cyklen med fly. Papkassen er stor og uhandy, og at jeg skulle skifte fly i London, fra Heathrow til Gatwick, gjorde det ikke lettere. Det var bøvlet, men det gik. Hjemrejsen fra Santiago var også lidt besværlig. Spanair havde ingen cykelpapkasser, selvom de på forhånd havde lovet det, da jeg reserverede cykelflyplads. Redningen blev en "plastmaskine" i lufthavnen, her pakker de cykler ind i plast

for små penge, men transporten er på eget ansvar, og cyklen er ikke så godt beskyttet, som i en cykelpapkasse.

Vel ankommet til Bordeaux samlede jeg cyklen i lufthavnen og tog bussen ind til banegården. Jeg købte med det samme en billet til grænsestationen Hendaye, og fandt et billigt hotel nær banegården. Afgang med morgentoget næste dag og ankomst til Hendaye godt middag.

Nu var det så alvor. Hendaye ligger lige op til grænsen ude ved kysten og er næsten vokset sammen med Irún på den spanske side. Fra Frankrig til Baskerland. Af sted på cykel med oppakning, to vandtætte cykeltasker på hver sin side af bagagebærer (i alt ca. 12 kg) og én Ortlieb taske ovenpå med letvægtstelt, udstyr, sovepose m.m. (ca. 7 kg).

Cyklist i Baskerlandet og videre frem

Jeg havde på forhånd lagt den strategi, at jeg primært ville køre på asfaltvej og så tæt på de "rigtige" caminostier og –veje som muligt. Jeg vidste fra min læsning, at jeg ikke kunne køre på cykel ad de barske, bjergrige caminostier i Baskerlandet, så jeg forsøgte at finde egnede, mindre trafikerede veje så tæt på disse som muligt. Det var svært i Ba-

skerlandet, men lykkedes i stor udstrækning i Cantabria, Asturias og Galicien. Jeg lavede ruteplaner dag for dag, og de holdt – forbavsende nok – i de fleste tilfælde. Jeg havde på forhånd købt detaljerede Michelin-kort (1: 250.000) over de fire regioner jeg skulle cykle igennem, de var uundværlige og gjorde planlægningen meget lettere. Selvfølgelig var det nødvendigt mange gange at supplere med at spørge lokalbefolkningen om vej, men Michelin lavede det grove arbejde, ja, det er utroligt, hvad der er af oplysninger på disse kort.

Cyklister må selvfølgelig ikke køre på motorveje og motorvejslignende veje (dobbeltstribede på kort). Til gengæld må de gerne køre på de nationale og interregionale veje (røde hhv. gule). De helt små veje er hvide, de er ofte stejle og snoede, ligger i smukke landskaber, fx langs Biscayen og i tyndt befolkede bjergegne. Jeg kørte både på de røde, gule og hvide veje. Igennem Baskerlandet mest på de røde veje pga. den givne infrastruktur, i de tre andre regioner en jævn blanding af alle tre vejtyper.

Cykelturen gennem Baskerland var ikke nogen fornøjelse. Regionen er med hensyn til handel, industri og infrastruktur højt udviklet, og vejtrafikken er tæt, intens og ikke ufarlig for cyklister. Selvom jeg kørte forsigtigt på den rigtige side af den hvide stribe, vænnede jeg mig aldrig til de larmende lastbiler som i høj fart kørte tæt langs striben. De var en pestilens, hele tiden lå den tanke i baghovedet, at det her kunne gå galt, hvad det heldigvis ikke gjorde. Jeg vil ikke råde andre caminofarere til at cykle gennem Baskerlandet, og det er ikke kun min egen vurdering. I Asturias mødte jeg to spaniere, som også cyklede caminoen. De var startet i Bilbao, havde sat 9 dage af til

Santiago, og gav selv udtryk for, at Baskerlandet ikke var cykelvenligt. Det var også meget besværligt at komme gennem de store byer, San Sebastian og Bilbao. Skiltning og afmærkning var nærmest fraværende, man skulle spørge om vej hele tiden, og ofte fik man forskellige svar. Det tog mig over tre timer at komme igennem Bilbao, den eneste formildende omstændighed var at vejen gik forbi Guggenheim-museet. Mit råd skal være, at vil du cykle Camino del Norte, så start i Santander i Cantabria. Her mødte jeg i øvrigt to danske piger, som gik caminoen med start fra Santander.

Så snart man kommer til Cantabria bliver livet lettere for cyklister. Mindre trafik, bedre afmærkning, flere cykelstier og den

tendens øges når man kommer til Asturias, som "markedsfører" sig selv som "paraiso natural" (naturligt paradis), hvilket det også er. Smukke landskaber, frodige marker, og frugtbare haver med druer, bønner, tomater, courgetter, kartofler og den azurblå Biscay på højre hånd. De karakteristiske blågule skilte med påskriften "Camino de Santiago, Itinerario Cultural Europea" ses oftere og oftere. Hyppigt ser man her spanske motionscyklister/cykelryttere på racercykler, alene eller i grupper. Når de kan køre på vejene, tænkte jeg, så kan jeg vel også.

Camping

I begge regioner ligger dejlige og indbydende campingpladser langs Biscayen, som perler på en snor. Der var rigeligt af dem.

Ofte var de "completo", fuld optaget, men alle steder var der plads til en træt cykelpilgrim med et lille telt fra Dinamarca. De var så flinke. Og et varmt bad, dagens varme ret og en god nats søvn gør som bekendt underværker. Desuden havde alle campingpladser et "supermercado", hvor jeg forsynede mig med vand, frugt, brød, og hvad jeg ellers havde brug for.

Her på disse campingpladser fik jeg bekræftet at min strategi med telt havde været rigtig. Jeg vidste jo i forvejen, at der kun var få herberger på Camino del Norte, og at caminovandrere havde første prioritet. Alligevel var der plads til mig og min cykel (den blev låst inde om natten) de fem gange jeg benyttede herberger på turen.

Også i Asturias forsøgte jeg at sno mig uden om de store byer, men ligesom i Baskerlandet var det med den givne infrastruktur ikke muligt. Der gik godt to timer med at spørge mig gennem Gijón. Til gengæld var jeg heldig næste dag, hvor Avilés var på køreplanen. Her mødte jeg på en tankstation et par kilometer før byen to spanske camino-cyklister. De skulle have vand og brød ligesom jeg. Vi slog pjalterne sammen, og de førte mig frelst gennem byen, vi skulle kun spørge os for en enkelt gang.

På den sidste campingplads i Asturias inden Galicien mødte jeg et tysktalende par fra Geneve i Schweiz, som også gjorde caminoen på cykel. De havde også telt med og cyklede i gennemsnit godt 50 kilometer om dagen. Vi fulgtes ad næste dag ind i Galicien, og det var en god ide, for vejen over Ria de Ribadeo, som markerer grænsen mellem Asturias og Galicien, var besværlig og vanskelig og uden ordentlig skiltning. Her kørte vi på de hvide veje, og for vild

et par gange, men til sidst lykkedes det os at finde broen over floden og fulgte vejen uden om Ribadeo. Vi fulgtes ad endnu en lille snes kilometer, så skiltes vore veje, de fortsatte mod A Coruña (N 642) og jeg drejede sydpå ind i landet mod Mondoñedo og Santiago (N 634).

Efterhånden som jeg nærmede mig Galicien blev det gradvis køligere. Det var fortsat varmt, men det føltes køligt, bl.a. på grund af morgendis, men det var til gengæld ideelt cykelvej.

Dagtemperaturerne middag på hele turen svingede typisk mellem 22 og 30 grader, det var varmest i Baskerlandet og køligst i Galicien. Meget behagelige temperaturer for danske kroppe, til sammenligning kan nævnes at temperaturen på Camino Francés i samme periode kunne være op til 40 grader. Alt i alt var jeg heldig med vejret. Jeg havde kun tre regnvejrsdage de tre uger jeg var i Spanien, og de varede ikke hele dagen. Vejret er selvfølgelig vigtigt når man cykler og ligger i telt, det er besværligt med et vådt telt og træls at cykle i regn og blæst.

Mad

Selvfølgelig er vand og mad et must hele tiden. "Uden mad og drikke..." som ordsproget så rigtigt siger. Jeg havde ingen problemer hermed på Camino del Norte bl.a. på grund af den valgte strategi. Når jeg overnattede på campingplads forsynede jeg mig med det nødvendige i det lille supermercado ved ankomst og/eller afgang, og samme fremgangsmåde blev anvendt på herberg, hvor der sjældent var ret langt til det nærmeste supermarked. Om dagen på cykel på vej til næste bestemmelsessted, købte jeg ind løbende efter behov på tankstationer og forretninger i de byer jeg kørte igennem.

En typisk frokost for mig var dåsemad (tun og blæksprutte), brød og (soda)vand. Eller, når jeg blev træt af det, gik jeg ind på en bar/café og bestilte en "bocadillo de jamon y queso" (en sandwich med skinke og ost) og en "grande café leche". Typisk en sidst på formiddagen og en midt på eftermiddagen inden ankomst til nyt bestemmelsessted sidst på dagen. Der skal være noget at se frem til, når man starter om morgenen. Kun en eller to gange var jeg ved at mangle vand, det var på de små "hvide" bjergveje mellem Baamonde og Arzúa i Galicien.

Herberger

I løbet af de tre uger, turen varede, prøvede jeg forskellige former for overnatning. Flest gange overnattede jeg på flotte campingpladser ud til Biscayen, hvilket var super, og prisen var billig, ca. 10 euro. Da jeg efter Ribadeo drejede mod syd mod Santiago, slap campingpladserne op, jeg brugte så herberger, "albergue de peregrinos". Standarden

var svingende, men generelt var de ok. Man får anvist en køje, og der er altid mulighed for varmt brusebad og tøjvask. Der er ikke meget privatliv, men til gengæld masser af muligheder for erfaringsudveksling, gode råd og spændende historier fra det virkelige liv. Desuden er prisen helt i bund, typisk nogle få euro. Hvis der ikke er et herberg i nærheden, kan man næsten altid finde en privat pension. Det prøvede jeg to gange, de var udmærkede begge steder, og prisen mellem 8 og 10 euro.

Hotel, jo, det prøvede jeg også to gange. Det første var i en lille by langt fra herberg og campingplads, trestjernet, til en pris af 55 euro. Anden gang var ved ankomsten til Santiago, her fandt jeg et billigt men godt enstjernet hotel nær lufthavnen, pris 23 euro. Jo, man skal se sig godt for. En enkelt gang prøvede jeg også at overnatte i den frie natur. Det var blevet aften, og jeg kunne ikke nå det planlagte bestemmelsessted. I

et krat lidt væk fra vejen fandt jeg et egnet sted, hvor mit lille telt kunne slås op. Det var gratis, men ikke den store succes. Dels var der mange brændenælder, dels gøede en hund hele natten og endelig var der megen larm fra en nærliggende fabrik; men alt sammen på godt og ondt et bidrag til den samlede camino-oplevelse.

I Arzua, hvor Camino del Norte løber sammen med Camino Francés, boede jeg på privat pension, og her oplevede jeg, at caminoen også kan foregå "a caballo", dvs. til hest. Tidlig morgen uden for pensionen gjorde fire ryttere sig klar til sidste etape til Santiago, og jeg så dem senere på formiddagen, hvor de havde tilbagelagt næsten halvdelen af vejen. Der er kun små 50 kilometer fra Arzua til Santiago de Compostela, så det var en af de korte etaper, men alligevel ikke helt uden problemer, for der lå en tyk tåge til langt op ad formiddagen, og det var nødvendigt at have lys på. Vejen, som hedder N 547, var meget trafikeret, og det kombineret med tågen fik mig til at gøre fælles sag med de mange pilgrimme på den "autoriserede" caminovej, selvom det gik langsommeligt. Der var en jævn strøm af pilgrimme hele vejen til Santiago, en mindre folkevandring, et flot syn i morgendisen.

Santiago – og Finisterre

Omkring middag kunne jeg se konturerne af Santiago og katedralens høje tårne. Det gav ekstra motivation og energi, og de sidste 10-15 km blev tilbagelagt i højt tempo. Den berømte pilgrimsmesse i katedralen kl. 12.00 kunne ikke nås den dag, det måtte så blive den næste.

Klimaks var ankomsten til den store plads foran katedralen. Så lykkedes det omsider. En berusende følelse af glæde og dydmyghed,

eufori og taknemmelighed. Jeg fornemmede den hos alle de ankommende pilgrimme, som slog sig ned på pladsen og tog billeder af hinanden foran katedralen. Store grupper af unge cykelpilgrimme lavede jubelscener, så det gav genlyd over hele pladsen.

Bagefter ned på pilgrimskontoret for at få stemplet pilgrimspasset, dit "afldsbevis", og papir på, at man nu er en sand pilgrim af guds og apostlen Jakobs nåde, ja et helt brev på latin, hvor dit navn også er blevet latiniseret.

Jeg havde kørt turen hurtigere end forventet, og da jeg var blevet forskånet for uheld, havde jeg en lille uge at gøre godt med. Den blev brugt til adskillige pilgrimsmesser, hvor på et givet tidspunkt det berømte, kæmpestore røgelseskar, som hænger ned fra hvælvingen i tykke tov, bliver sat i bevægelse gennem katedralens korte tværakse, styret af otte granvoksne mænd. Et syn for guder, som spontant udløser klapsalver hos kirkegængerne. Der blev også tid til at give apostlen Jakob en "krammer". Statuen af ham troner over hovedalteret, og ved at omfavne ham får man – ifølge legenden – syndernes forladelse. Katedralen er imponerende og flot, men ved nærmere eftersyn kan det ikke skjules, at det udvendige trænger til vedligeholdelse.

Ifølge legenden blev Jakobs jordiske rester ført i land ved Kap Finisterre, så mange pilgrimme fortsætter der ud, dog oftest med bus, da vejen er lang, ca. 125 km hver vej. Jeg tog også bussen dertil, for langs stranden at finde en "Jakobsskal", som hører sig til. Mange syr den fast på hat, tøj eller rygsæk, det udvendige symbol på at man er Santiago-pilgrim.

Uanset om man går turen til Santiago eller cykler, er det en fantastisk oplevelse, en tur for livet. Man møder mange mennesker fra forskellige lande, og man fornemmer den meget omtalte "camino-ånd". Man siger ikke bare "buen camino" for sjov, det forpligter, alle hjælper alle, hvis der er behov for det. Det gælder mad, drikke og praktiske ting. Således delte jeg mine sparsomme vandreserver med to meget svedige og udasede unge italienere i en særdeles varm middagstime en halv snes kilometer uden for Luarca. De var ved at dehydrere. Det er en selvfølge, en del af camino-kulturen. Nærværet og intimiteten er selvfølgelig størst, hvis man går turen og overnatter på de anviste herberger og klostre. Her bliver man rystet godt sammen, knytter venskaber, og følges måske ad næste dag. For cyklisten der bruger telt og campingplads, er turen en smule anderledes, samspillet med andre er ikke helt så stort, man er mere for sig selv, men når man møder andre pilgrimme og samtaler med dem, føler man hele tiden camino-ånden og den menneskelige varme bag. På herbergerne kommer man tættere på folk, udveksler erfaringer med mange af de tilstedeværende pilgrimme, og mærker tydeligt fællesskab og solidaritet. Sådan oplevede jeg stemningen, de gange jeg overnattede på herberger. Atmosfæren er international, der bliver talt spansk, engelsk og tysk i ét væk.

Indre og ydre rejse

Caminoen er både en ydre og indre rejse. Korset har to linjer, den vandrette peger ud mod livet, den lodrette op mod Gud. Livet kan betragtes som en lang vandring, og når man som 65-årig lever som moderne pilgrim i tre eller fire uger, kan man ikke undgå at stille nogle spørgsmål, som man forsøger at afklare på sin mere eller mindre

ensomme færd. Hvor på livets vej befinder man sig, og har det nogen betydning for de værdier, man bekender sig til - og mange flere? Caminoen som terapi, kan man sige. Vandringen bliver et forsøg på at skabe en sammenhæng mellem det ydre og indre liv, og de iboende konflikter kan føre til nye erkendelser og værdier. Som pilgrim oplevede jeg en fysisk, materiel og åndelig frihed, hvor mødet med naturen, kulturen, det religiøse, de andre pilgrimme, mig selv og mine egne tanker gik op i en større helhed af glæde over livet, af glæde over at være til, her og nu. En berusende følelse. Jeg lærte også, at man kan mere end man tror. Cykelcomputeren viste ved ankomsten til pladsen foran katedralen i Santiago 902 kilometer, så jeg havde i gennemsnit kørt godt 60 kilometer om dagen de 14 dage turen varede fra Hendaye/Irun til Santiago.

Buen camino.

**Redaktionen af PILGRIMMEN
kunne godt tænke sig at høre fra
medlemmerne.**

Hvad mener I om bladet?

**Skal vi have mere tekst? Mindre
billeder? Eller måske endnu
større billeder? Er skriften og
opsætningen læsevenlig nok?**

**Har vi fundet en god og interessant
fordeling af stoffet? Skal vi have
mere religiøst / spirituelt stof?
Eller er det mest interessant med
beretninger fra Caminoerne?**

**Vi har oprettet endnu en afdeling
på forummet ris & ros & forslag
hvor der kan diskuteres på livet løs
- og hvor vi fra redaktionen gerne
vil svare og "blande os"...**

EUROPA COMPOSTELA

THE PROGRAMME

28th April 2010: Opening

Large launch event in Strasbourg, capital of Europe, in partnership with the Council of Europe, and in the major cities of France

- Ceremony at the Council of Europe
- Celebration in the Cathedral
- Handing over of the batons and visitors' books to representatives of the participating organisations
- Symbolic planting of a tree
- Organisation of a European relay in the city (the 27 countries of Europe walk and pass the baton in a symbol of unity)
- Departure of the walkers and batons in Europe, the first walker leaving from Norway.

From April to September 2010

- The relay continues and cultural events are held throughout Europe.

18th September 2010: Arrival at Saint Jacques de Compostelle in Spain

- Organisation of a large welcome event for the walkers
- Celebration in the Cathedral

25th September 2010: Return of the pilgrims' staffs and visitors' books to France

- Closing ceremony in the Puy-en-Velay, a French starting point of the Ways of Saint Jacques.
- Celebration in the Cathedral

Countries taking part : Norway, England, Germany, Holland, Luxembourg, Belgium, Italy, Slovenia, France, Spain, Portugal - og måske Danmark...? - se mere på www.santiagopilgrimme.dk

Vi har fået invitationen få dage før PILGRIMMEN gik i tryk og vil holde medlemmerne informeret på hjemmesiden under "aktuelt"

Saint Cuthbert's Way

- en pilgrimsvej i Skotland

En fornøjelig beretning om en fælles vandretur for en trænet, sej, erfaren pilgrimsvandrer og hans slet ikke seje kone, der som udgangspunkt er mangeligt anlagt. Hans beretning er skrevet med almindelig skrift, mens hendes kommentarer er skrevet med kursiv

Af Leif Andersen og Lisbeth Mulvad

Forberedelser

Som gammel Caminopilgrim (2007) har det været et ønske at dele min vandreoplevelse med min kone, der dog ikke har noget ønske om at gå 800 km ud ad landevejen og da slet ikke kunne drømme om at gå alene under ikke altid forudsigelige forhold.

- Hvorfor dog udsætte sig selv for ømme fødder og lægge, når man kan lade sig transportere med bil, tog og bus? Hvorfor undvære flere hold sko, tøj til enhver lejlighed og hårtørre, fordi man alene skal pakke i en rygsæk, man oven i købet selv skal bære, når nu kufferten på hjul er opfundet? Og tænk hvis man ikke kan finde noget overnatningssted, blot fordi man gerne vil være fri for forudlagte planer? Næ, lad os holde forskellige slags ferier; nogle fælles hvor vi kan blive enige om rammerne, og så må vi holde nogle ferier hver for sig, hvor vi kan dyrke de særheder, vi hver for sig har. Vandreture for ham og shoppe- og kulturture til mig.

Jeg har luret på muligheder for, hvordan vore forskellige behov udi friluftslivet kunne forenes, så jeg foreslog: Hvad med en fælles vandretur i de skotske bløde bakker?

- Skotland ok og vandreture ok. Men så med fast udgangspunkt! Et sted hvor bagagen kan opbevares og så vandreture der ud fra. Og så en let dagrygsæk indeholdende regntøj og

mad. Eller hvad med en vandretur, hvor man får bagagen kørt fra sted til sted? Så ved man også, at der står et udmærket hotel parat med rene senge, varmt vand og tykke frottéhåndklæder.

Jeg argumenterede med, at hvis vi kun tog af sted med i alt fire overnatninger midt om sommeren, ville bagagen kunne begrænses til en fire-fem kilo, som også hun ville kunne bære.

- Fire kg til fire dage? I smug begyndte jeg at veje T-shirts, lange bukser, regntøj og putte de allernødvendigste cremer i bittesmå rejsedåser (fås i Matas) for at se, om jeg ville kunne overleve fire dage med fire kilo. Jeg konstaterede, at T-shirts vejer forskelligt, og at man godt kan bruge den samme creme til dag og nat og ikke skelne mellem ansigts- og bodycreme. Hårtørrener droppede jeg, selv rejseudgaven vejede for meget. En tur til frisøren med ultrakort hår til følge måtte være et ok alternativ.

Turen

Her i sommeren lettede vi så fra Billund. Landede kort efter i Edinburgh, som var velkendt for os i forvejen. Fandt en todækerbus der i løbet af en times tid ad smalle krogede veje, omkranset af levende hegn, satte os af i en lille by i Scottish Borders, Melrose.

- Helt fint, at vi tog bussen så vi kom tæt på rutens start. Og at vi rundede første rejsedag af med en solid gang 'Shepherds Pie' på det lille hotel Kings Arms, der havde både gode senge og udmærkede bedefaciliteter.

Og netop Melrose er udgangspunktet for St. Cuthbert's Way, der de næste fire-fem dage skulle føre os gennem de landskaber, som dannede ramme om "The Anonymous Life of St. Cuthbert". Utallige skilte, der effektivt markerede vor vej, skulle føre os de ca. 100 kilometer ud til kysten. Vi fandt i Melrose et billigt hotel.

- 100 kilometer og fire dage = 25 km pr. dag?! Vi kan begge lide at gå, og jeg har gået 25 km på én dag før, så det vidste jeg godt, at jeg kunne. Men hvordan ville jeg have det med andendagen. Og tredjedagen? Jeg havde hørt nogle erfaringer, om hvornår man 'når muren' som pilgrim!

Tiden var juli 2009, midt i feriesæsonen, og usikre var vi i forhold til, om der skulle bookes overnatninger på forhånd, nu der ikke ligger herberger undervejs som i Spanien. Vi valgte ikke at booke for ikke at fastlåse os i forhold til distance, vejrs osv.

- Sædeles utrygt! For selvom jeg fik indført, at det var mig, der havde vetoret, hvis jeg ikke kunne gå længere, kunne vi jo risikere, at der ikke var noget overnatningssted, når mine ben meldte time-out? Nå ok, der er vel også bus og taxaer selv i et fjernt hjørne af Skotland...

Vi havde printet vandrejledningen ud hjemmefra. Den har links om afstande, transport, kort, indkvarteringsmuligheder mm.

Næste morgen købte vi et kort med rutebeskrivelse i turistinformationen ved ruinerne af Melrose Cathedral, og så af sted ud ad landevejen, som snart afløstes af vandrestier til the hills. Mange stisystemer krydser hinanden, så skotterne er langt fremme i forhold til dansk standard mht. markering af stier.

- Men godt at jeg har en mand, der altid ved hvor verdenshjørnerne er anbragt, lige meget hvor man er. For når stierne krydser hinanden, skal man alligevel lige se sig for. Derimod lærte jeg lynhurtigt at læse højdekurver! Skotland har på den egn 'bløde bakker'. Men som en ikke så sej vandrer, kunne jeg til tider se alternative ruter, der passede bedre til mig. Og jeg havde jo fået vetoret!

Dette skal ikke blive en dagbog, så overordnet skal det siges, at dagene bød på afvekslende terræn. Floder, højedrag, skove og åbne vidder... Klimaet gav andre udfordringer end den tørre spanske

sensommer, så her zigzaggede vi mellem tunge byger, der afløstes af spredte solstrejf.

Vandrestøvler er den rette fodbeklædning, men det høje græs ender med at give våde fødder, hvilket skotterne tager med et smil, og så gjorde vi ligeså.

- Ja, indrømmet. Det var en utrolig flot tur. Og indrømmet: man oplever naturen helt anderledes i det langsomme gåtempo. Der var floder, hvor fluefiskerne kastede deres line i flotte buer. Lange ensomme stræk med brægende får. Hyrdehunde, der gav opvisning i, hvordan man driver fåreflokke sammen i samarbejde med hyrden på crosser. Maleriske, romantiske, ensomt beliggende slotsruiner. Fyrretræsskove med sorte høje stammer og bund af stærktgrønne bregner. Hedestrækninger så langt øjet kunne se med enebær og lyng med lilla skær.

Og strækninger med dyngvådt græs. Tog vi det med et smil? Jo, men det var nu også, fordi vi lige på et sædeles sumpet sted helt gav op og bare soppede igennem. Mest fordi der samtidig var et andet par, der gik en lang, langsom omvej, hvor de under megen alvorlig snak forsøgte at undgå de mest sumpede steder. Så var det jo en fryd at vælge en anden strategi; at tage det med ophøjet humor.

Men øv, at vi ikke havde gummistøvler med.

Vi overnattede på vandrerhjem eller Bed and Breakfast alt efter, hvad som lå nærmest ruten. Det lykkedes hver aften at få husly, så vi tør godt anbefale andre at blot se, hvad der dukker op.

- Og det var altså ikke alle dagene, at det lå nær på ruten – efter min opfattelse. Således

måtte vi en dag forlænge ruten ca. fire kilometer for at komme til en lille by, hvor der var overnatningsmuligheder.

St. Cuthbert's Way er ikke en overrendt rute. Vi mødte vel i snit fire-otte mennesker om dagen, der fulgte samme vej, som vi. Derfor er der naturligvis ikke drysset overnatningssteder ud, så vi hver dag kunne vælge efter fruens benkonstitution. Men selv om jeg er mageligt anlagt, besidder jeg vist også en vis stædighed. Jeg skulle vise, at jeg kunne. Så ingen taxa eller aflastning med hensyn til rygsækkens indhold.

Sidste del af ruten går ud over vaden ad en causeway til øen Lindisfarne eller Holy Island, hvor danskere (bl.a. Harald Hårderåde) har været før os, for 1000 år siden, men det er ikke derom, denne historie handler. Da vi vadede i land på Holy Island, viste det sig at være et turist-rend-sammen, der efter de 100 kilometers stille, men storladne natur, virkede overvældende overrendt.

- Og det var en fantastisk afrunding af turen. Af med vandreskoene og så mærke det bløde klæg skubbe sig op mellem tærne. Fem kilometer ud og ind til land igen, hvor man som ved Mando følger ebbevejen, hvor der er anbragt et par hytter undervejs, hvis man ikke har været så forudseende at studere ebбетiderne på forhånd.

Holy Island. Ja, antiklimaks, fordi ca. halvdelen af Skotlands befolkning havde valgt at tage herud samme dag. Og alle skulle ind i en af de små souvenirbutikker for at købe sig et lille St. Cuthbert's kors med hjem.

Og som jeg nu har følt på egen krop, er der altså forskel på de pilgrimme, der tager hele ruten og så dem, der tager bilen til målet. (Og her har vi besluttet, at vi ikke vil afsløre for nogen, at jeg gennemtrumpede, at vi gik uden om de højeste hills og tog vejen udenom i stedet)

St.Cuthbert

Den hellige Cutbert levede fra år 635 til 687. Vogtede fåreflokke omkring Eildon Hills ved Melrose, hvor han siden blev præst. Bevægede sig østover, og endte som biskop på Lindisfarne, øen der tjente som base for kristendommens udbredelse, efter at irske munke ankom i året 634. Nok om det, for den, der vandrer vejen, bliver undervejs klogere på historien.

- Man kunne jo også bare vælge at gå sin egen rute? Og i virkeligheden har St. Cuthbert nok slet ikke gået den rute? Men det er da fascinerende at befinde sig på steder, hvor historien hele tiden er med til at sætte tilværelsen ind i en sammenhæng og give perspektiv til ens egen liv. Blomst kommer op, og blomst går ud...

Og nu har stednavnet Lindisfarne fået billeder på og sat ind i en anden sammenhæng end blot et eller andet med vikingerne.

Og næste tur?

Alt i alt en flot pilgrimsvandring, i hvilken man, som udførligt beskrevet i sidste nummer af "Pilgrimmen", kan lægge de intentioner, som man hver især måtte have for en sådan tur. Men allermest nød vi hinandens selskab.

Og jeg selv nød at få min ægtefælle med på, at det ikke er sidste gang, vi har pakket rygsækken med kun fem kilo vægt for at drage på - nu fælles- meditativ spadseretur udi Guds frie natur.

- Ja heldigvis nød vi hinandens selskab. Nogen gange tæt vandrende og voldsomt snakkende, andre gange med 20 meters afstand, tavse i flere kilometer. Men det er vel velkendt, at man generelt skal vælge sin makker med omhu. På vandretur, på arbejdspladsen, som ægtefælle...

Og min intention var så at få afklaret, hvad jeg kunne klare fysisk. Og om jeg ville kunne

nyde ferie uden minimum fire par sko, et vist udvalg aftøj og ingen hårtørre. Det sidste ja – selvom jeg måske skal anskaffe bedre egnede sko næste gang. Findes der letvægtsgummistøvler? Fysikken? Jo, men min fod hævede ca. et par skostørrelser op, heldigvis først om natten før flyveturen hjem næste morgen.

Så vi tager sandsynligvis fælles af sted igen. Alene med rygsæk. Men gerne knap så langt hver dag næste gang. Men måske flere dage...

Som på Caminoen stemples undervejs, og når man efter hjemkomsten sender sine krøllede stempler til Scottish Borders, modtager man et fornemt certifikat.

- Certifikatet hænger på opslagstavlen, og vel var dette ikke Caminoen og vel var det ikke fem uger, men det var mit livs første pilgrimstur.

Læs mere om ruten og se kort på:

www.stcuthbertsway.fsnet.co.uk/walk.html

Beretninger fra foreningens Caminovandring oktober 2009

Foreningen af Danske Santiagopilgrimme har i efteråret 2009 i samarbejde med Nordfyns Folkehøjskole gennemført en vandring for 18 deltagere + to guider fra foreningen, Niels Henrik Lieberkind og Henrik Friediger samt en lærer fra højskolen.

Efter tre dages forberedelse på højskolen tog vi til O Cebreiro hvorfra vi vandrede de 150 kilometer til Santiago på syv dage. Vi havde en fuld dag i Santiago før vi tog hjem igen.

I det følgende kan man læse nogle af deltagernes beretninger om turen – og ikke mindst se billeder fra den skønne solskinsfyldte uge, vi gik gennem Galiciens skønne landskaber.

Min pilgrimsvandring

af Inger Marie Brogaard

Frihed fra hverdagens travlhed og det kendte, til at gå i det ukendte og prøve at være stille og opdage nye sider af sig selv.

Stilhed i det naturskønne Galicien. Bare gå i den storslået og smukke natur, stå stille og "høre" naturen.

Fællesskab - vi var en dejlig gruppe, havde det sjovt sammen og knyttede særlige bånd.

Gav hinanden plads til at være alene når vi havde brug for det. Jeg nød meget at gå alene, men så var det dejlig når jeg mødte en jeg kendte.

Glæde og taknemlighed

For mig blev vandringerne noget helt specielt. Jeg fik kræfter til at vandre hver dag. Det var det skønneste vejr. Lige pludselig ca. femten kilometer før mål brød jeg ud i sang:

*Jubler, hver en sjæl på jord: Gud er god!
Se, hvor er Guds nåde stor - Gud er god!*

*Mere godt end vi forstår
af vor Faders hånd vi får,
derfor takken til ham går -*

*Gud er god! Gud er god! - Gud er god!
Synger alle med i sangen: Gud er god!*

At nå målet Santiago og opleve pilgrimsmessen i den imponerende katedral, var bevægende for mig.

Jeg fik en oplevelse for livet.

Pilgrimsturen oktober 2009

af Birthe Dahl Hansen

Hvad var det lige der skete før, under og efter turen? Hvorfor tog jeg med? Hvilke overvejelser og forventninger havde jeg? Hvad har jeg med i rygsækken – både bogstaveligt og i overført betydning? Hvilke spor har turen sat? Ja mange spørgsmål viser sig og hvad er svarene? Jeg overvejer stadig! At fortælle om turen og skrive om den kan måske give nogle af dem.

Skal – skal ikke

Min mand Ulrik og hans tre billardvenner havde planlagt en sejltur i det græske øhav

i efterårsferien, og jeg havde forestillet mig en uge alene hjemme, hvor jeg passede mit arbejde, mine fritidsinteresser, venner, mine gamle forældre og mig selv – nyder at være alene og lade tingene komme til mig – selv om jeg ofte planlægger og arrangerer mange ting.

Min svigerinde Lis, der er gift med Ulriks bror Jørgen – en af billard ”drene” – fortalte at hun havde tænkt på en pilgrimsrejse, havde rekvireret brochure fra Nordfyns folkehøjskole og spurgte om det var noget for mig at tage med.

Vi var sammen i familiens sommerhus ”Alles Lyst” (Ulrik, Jørgen og deres søster Gitte) hvor Lis fortalte om ”konceptet”, og jeg var med på det med det samme, selv om jeg ikke havde kendskab til filosofien bag – det at være pilgrim, har dog snakket med nogle som har vandret på Caminoen.

”Det er ikke fordi jeg er religiøs” sagde Lis, det vidste jeg jo godt, vi har hver vores baggrund.

Min opvækst i en indre missionsk familie har sat sine spor – en udfordring jeg har arbejdet med i mange år – fra mobning i skolen til at ”springe ud” som vinterbader da jeg blev 50 år! Jeg har virkelig gået i ”flinke-skolen” og blev selvfølgelig sygeplejerske!

Meget kunne jeg skrive om mine kampe med mig selv – min sårbarhed – og den styrke jeg også har med mig.

Og nu falder mit blik på linjen ”det er ved at glemme sig selv, at man finder sig selv” i Frans af Assisis bøn ”herre gør mig til redskab for din fred” - som jeg har sat ind i det lille hæfte, jeg brugte som dagbog – tænker så på om jeg fandt mig selv??? Søger stadig!

Det konkrete og praktiske

Da jeg havde meldt mig til turen kom tanker om de mere praktiske ting i forberedelsesfasen. Jeg læste bogen ”Mig og Caminoen” af Henrik Friediger - andre bøger fik jeg ikke læst. Ved at læse bogen fik jeg inspiration til at pakke det nødvendige i en

ny indkøbt letvægtsrygsæk, havde 4,5 kilo at bære på i alt. Købte gode vandrestøvler, en silkelagenpose, et letvægthåndklæde. Jeg havde dog svært ved at beslutte hvilken jakke jeg skulle tage med, det blev heldigvis letvægts-regnjakken og ikke den tungere ski-jakke – også fordi vejrudsigten var meget lovende. I god tid inden afrejsen havde jeg som foreslået af guiderne lagt alle tingene frem og fik på den måde det unødvendige pillet fra. Det tog jeg så med til dagene på højskolen så var jeg fri for at vaske derovre.

Mon min krop og ben kunne klare vandringen? Jeg gik nogle ture for at gå støvlerne til, det gik fint og jeg følte mig i god form.

Lørdag den 10. oktober kørte vi så til Børglum, Lis, Lillian og jeg. Blev modtaget af højskolelærer Anne Lise der stod med en kop kaffe og en smøg i haven. På højskolen blev vi introduceret til det at være pilgrim. Vi var atten forskellige mennesker med forskellig baggrunde og forventninger til turen. Jeg tror vist jeg introducerede mig selv som en søgende person? Ville prøve at være/

finde mig selv, finde ro - og min barnetro, tænkte jeg, men sagde det ikke højt.

Interessante foredrag af Henrik og Niels Henrik med foto fra Caminoen sammen med vandringerne i den smukke natur omkring Bogense var en god forberedelse.

Foredraget med Bent Jul søndag aften gav stof til eftertanke – og en urolig nat. Hvad var mit ærinde? Hvilken modstand havde jeg?

Jeg var besluttet på at tage af sted trods uro i krop og sind. Efter vejtrækningsøvelser/ yoga, den friske vandretur mandag og en god snak med Henrik, der spurgte til min spiritualitet, kunne jeg begynde at glæde mig til turen.

Tirsdag forlod vi højskolen, de fleste sammen i bus og tog, vi tre fra Holbæk kørte selv til lufthavnen hvor vi mødtes med de andre. Vi fløj til Madrid, derfra med nattog til Sarria. Vandringen begyndte i O Cebreiro onsdag morgen.

En af dagene

Jeg vil ”kort” fortælle om en af dagene, lørdag: Turen gik fra Portomarin til San Xulian og var på 28 kilometer. Vores rygsække var sendt i forvejen så det blev et let dag på mange måder. Køligt var det om morgenen, så jeg tog en avis på maven under fleecetrøjen for at slippe for jakken rundt om livet når det blev varmere op af dagen. Jakken kom i rygsækken som værten kørte til næste overnatningssted – og Lillians var ikke med, men det er jo en anden historie!.

Jeg fulgtes med Lis et stykke og gik så ellers alene det meste af dagen. Jeg havde ikke lyst til at snakke med nogen, ville bare lade dagen komme til mig.

Følte en lethed og en boblende glæde indeni – jeg nærmest hoppede af sted og råbte højt af glæde – næsten uden at tænke på hvad dem der måske gik bagved mig tænkte!

På et tidspunkt kom jeg forbi nogle blomster og satte en rød dahlia fast i solhatten – solen skinnede og det var blevet varmt.

De sidste par kilometer inden jeg nåede målet, var jeg lidt usikker på om jeg var på rette vej - det var jeg.

Vel ankommen – det var her Inge Marie tog foto af alle, når vi nåede frem – nød jeg en kold øl og fik skrevet et par postkort.

Ved middagen var der som sædvanlig en god stemning. Jeg kunne ikke rigtig ”slå mig løs” og trak mig tilbage til min køje, skrev dagbog, læste og hørte musik.

”Glæden er gul” hed den lille bog, jeg havde taget på turen. Jeg fik læst lidt i den – en opbyggelig bog fra Unitas forlag jeg havde fået i afskedsgave i 1996, hvor jeg havde været sygeplejelærer et halvt år på en social- og sundhedsskole. Et citat fra bogen: ”Glad hjerte giver godt helbred, modløshed udtørre knoglerne” Ordsprogenes Bog kap. 17.22.

I min dagbog fra denne lørdag slutter jeg med, at følelsen af livsglæde, taknemmelighed og sanselighed har fyldt min dag i dag, og at jeg skal huske at sige tak til mine fødder.

Om jeg sov godt den nat? Nej! ”Hver nat har sine udfordringer” svarede jeg, da en spurgte til min nattesøvn – denne var sene, der knirkede, bare man trak vejret - og i overkøjen lå én der ikke havde det særlig

godt og måtte op flere gange. (Ellers sov jeg nu godt og var udhvilet de andre morgener – brugte ørepropper!)

Ja glæde, taknemmelighed, ro, langsomhed, enkelhed, natur, omsorg, sanselighed og kærlighed er ord = pilgrimsord, jeg har reflekteret over og taget med mig tilbage i min hverdag fra Caminoen.

Og så glemte jeg for øvrigt den lille gule bog under hovedpuden!

I evaluering til højskolen skrev jeg ”måske det afhænger af situationen” på spørgsmålet om jeg vil anbefale andre turen – og i dag vil jeg sige: ”ja selvfølgelig”.

Allerførst TAK for en fantastisk caminotur

af Dorrit Ringby

Jeg var jo så heldig, at blive ringet op af Inge Marie og Preben, som tilfældigt havde set at Nordfyns Folkehøjskole havde en arrangeret pilgrimsvandring til Spanien, og spurgt om jeg havde lyst til at tage med. Efter at have tænkt mig om en enkelt dag - sidste frist for tilmelding var allerede overskredet - med alle mulige spekulationer om hvorvidt jeg nu var i god nok kondition til at klare at gå 150 kilometer - og hvad nu hvis ikke - og var jeg nu den ældste osv.

Nå men nu var chancen der og endda en arrangeret tur med guider, højskoleophold m.m. Det lød jo helt perfekt – og det blev det.

Det er ikke sidste gang jeg har været på pilgrimsvandring. Det har været en fantastisk oplevelse for mig. Både selve vandringen i det smukke Galicien, hvor vi gik ca. 20-22 kilometer om dagen i det smukkeste solskin, som vi var heldige at have hver dag (dog regnede det den sidste dag hvor vi var ankommet til Santiago de Compostela), oplevelsen af at tiden stod stille (ingen fornemmelse af hvorvidt det var søndag eller mandag) totalt afstressende med tid til fordybelse og at finde ud af hvor enkelt livet egentlig kan leves.

Men også det sociale samvær med 20 fantastisk dejlige medkursister/guidere har været med til at gøre turen perfekt. Dejligt at mødes med jer alle sammen sidst på eftermiddagen - efter dagens strabadser - få sunget lidt og drukket lidt god rødvin.

Som noget helt specielt vil jeg også nævne pilgrimsmessen i katedralen i Santiago. Det var en utrolig smuk oplevelse som jeg blev meget rørt over at være en del af. Ikke mindst var det meget rørende og smuk lille ”takketale”, Henrik holdt.

Ja og så at nå til Santiago uden vabler eller andre skavanker, da følte jeg næsten at jeg kunne svæve.

Og ja, det har i sandhed været svært at ”lande” igen. En meget mærkelig og tom fornemmelse som er svær at forklare. Jeg tror bare jeg havde lyst til at komme af sted igen.

Så jeg regner helt sikkert med, at jeg er med på holdet igen til efteråret 2010. Håber det bliver til noget og at rigtig mange fra vores ”superhold” er med igen.

Camino 2009 – at indlade sig...

af Gisela Kuhlendahl

Efter at have rundet de 50 med en herlig fest kom katastrofe-meldingen fra min mand en måned senere, at han ønskede at blive skilt. Denne situation var ikke så nem at fordøjes. Da skete det, at jeg så en fransk film om en pilgrimstur på Caminoen. Med det samme vidste jeg: det var det jeg ønskede, det jeg trængte til! Endeligt at have tid kun for mig selv, tænke en tanke færdig uden at blive afbrudt af hverdagens opgaver, at gennemtenke det hele i ro og fred, måske sågar at finde lidt vejledning til mit liv. Desuden følte jeg mig træt og var næsten tæt på en burn-out i arbejds-hverdagen. Men, hvordan skulle det gøres, særligt når man ikke har ferie til rådighed i al uendelighed.

Så opdagede jeg Nordfyns højskoles tilbud til at tage en tur på Caminoen til Santiago med en gruppe, vejledt af to erfarne pilgrimme. Og da jeg kendte forskellige højskoler i forvejen fra tidligere ophold, besluttede jeg at det her, det kunne nu være lige det rigtige for mig. (At kende højskoler er måske ikke noget særligt – men, jeg er jo tysk og bor i Tyskland, hvor den slags ikke er kendt overhovedet! Men som medlem af det danske mindretal i Sydslesvig har man heldigvis kontakt til dansk sprog og kultur, og derved også til højskolesystemet).

Og, for at sige det lige ud, det var den rigtige beslutning! Et forberedende ophold på selve højskolen, med billedforedrag og beretninger, vejledning for sjælen også til de nødtilfælde, når motivationen svigter, af hvilken grund det nu kunne være, og mange gode råd angående praktiske spørgsmål. Blandt andet blev der vist hvad og hvordan der skal

pakkes i rygsækken, helst meget sparsomt, fordi man skal jo bære hver eneste gram på ryggen selv.

Desuden var alt forberedt på bedste måde – rejsetiderne var på plads, flybillet og togbillet med liggevogn var købt, overnatningsstederne var klarede: det hele var bestilt og reserveret i forvejen, og det var ikke nødvendigt at kaste sig ud i det uvisse. Så jeg kan kun anbefale at takle Caminoen på højskolevis, når man skal ud på den for første gang og er usikker om hvordan og hvorledes det hele foregår.

Og nu, bagefter, ved jeg, at sågar jeg, som kvinde, kunne tage på pilgrimsturen alene. Efterhånden er man nemlig ikke alene, og der vil altid være andre som går i den samme retning – vestpå, til Santiago. Desuden er det så nemt at få kontakt, det begynder med den glade hilsen "buen camino" = "ha' en god vej", og når man har mødt hinanden et par gange - på selve vejen, i pauserne eller på refugier, så føles det allerede som om man er en stor familie. Alle har det samme mål, og det forbinder.

Caminoen ligner livet

Der var nogen som sagde at Caminoen ligner livet – vejen går op og ned, mere eller mindre stejlt eller på fladt terræn. Der ligger måske sten på vejen, mindre eller større, som forstyrrer eller måske hjælper over et fugtigt sted, eller måske får man en lille massage af fodsålerne, når man bare nyder at bevæge foden over de forskellige sten. Vejen kan være rigtigt hård, eller også behagelig. Man går alene, eller med andre. Vejret skifter fra dejlig solskin til ubehagelig regn og kulde. Og så videre... Så det gælder kun at finde ud af, hvordan oplevelserne på vejen kunne omsættes i "real life"!

At Danse Caminoen

I den samme kategori passer måske min følgende oplevelse.

Mine fødder syntes ikke, det var en god idé at de skulle gå cirka 22 kilometer hver dag – de gjorde det eneste de kunne for at protestere: De gjorde ondt. Og det ikke for lidt. Heldigvis havde jeg valgt at tage mine nordic walking stave med, så de gav mig god støtte, men smerterne blev ved. Da huskede jeg min musik. Hjemme havde jeg indspillet nogle stykker latinomusik, med

rigtig god og medrivende rytme. Jeg fandt min mp3-spiller frem, indstillede den på latinomusik – og med det samme begyndte fødderne og kroppen at bevæge sig på en anden måde, ikke at træde så hårdt men at ”danse på Caminoen”, som ikke gjorde så ondt som tidligere. Desuden var det rigtig sjovt med den musik.

Hvad betyder det nu for real life? At man ikke altid skal træde så hårdt? Ikke kun at tage livet og dets problemer så alvorligt, men ”danse” i stedet for?

Salme 23 "Herren er min hyrde"

Fødderne blev ved med at plage mig. Og det er så hårdt at tænke på andet end det, som nu gør så ondt hele tiden. Jeg var så taknemmelig for mine stave, og så dukkede der lidt gammel viden fra konfirmand-undervisningen op, nemlig nogle vers fra Salme 23 som begynder: "HERREN er min Hyrde, mig skal intet fattes..." og "han lader mig ligge på grønne Vange. Til Hvilens Vande leder han mig, han kvæger min Sjæl..."

For mig var det linjen "din Kæp og din Stav er min Trøst", som blev gentaget og gentaget inde i mit hoved, som et mantra i meditationen. Også her fandt jeg støtte, som hjalp mig til at komme til målet denne dag.

Den næste dag, da vi holdt pause udenfor en bar ved vejen, kom der en anden pilgrim som jeg havde snakket lidt med tidligere, og satte sig ned ved min side. Jeg fortalte om min salme-oplevelse, fordi jeg tænkte nok, at han ville forstå, da han bar en kæde med et kors om halsen, og så sagde han til min stor overraskelse: "Den salme har jeg altid med", trak et papir fra lommen og gav det til mig. Der stod hele stykket, og jeg skrev det ned i min dagbog med det samme. Et lille mirakel? Jeg synes det!

At få Svar

Når man har et problem, eller et spørgsmål, som man er særligt interesseret i at få løst, og man har koncentreret sig meget på det under Caminovandringen, så kan man være heldig at finde et svar i katedralen i Santiago. Man går op ad en lille trappe bag altret og kommer til statuen af selve Jakobus. Man står på et bræt og omfavner den gyldne statue bagfra. Det lyder mærkeligt, og det er det også! Men så føler man en stor energi strålende ud fra "St. Ib", og så kan man være heldig at få sit svar. Jeg syntes, at jeg hørte nogen sige inde i mit hoved "er det det du ønsker for resten af dit liv?" Det var godt nok ikke det, jeg havde håbet på, men i realiteten er det et godt råd. Naturligvis er det mig som skal selv træffe beslutninger i eller over mit liv!

At indlade sig

For at få mest ud af Caminoturen er det nødvendigt at være åben og parat til at føle, lytte og forstå så meget som muligt. Vi talte indbyrdes om det og blev enige om, at det betyder, at man "indlader sig" på Caminoen: Vær parat til at vejen kræver meget fra dig fysisk og psykisk, i alle henseender. Men hvis du indlader dig på det – så får du også meget tilbage!

Om det nu er møder med andre mennesker som fx Joe fra Alaska, som vi havde snakket med undervejs, og som vi mødte igen i Santiago i en tobaks-butik, hvor han sammen med en Caminoven købte en tyk og dyr cigar, en "vi-ankom-godt-til-Santiago-cigar", som de tændte med det samme. Eller det søde spanske ægtepar fra Mallorca, som oversatte den spanske rundvisning til engelsk til os andre ikke-spansk-talende

i klosteret i Samos. Eller Antonio fra Jena med den 23. Salme.

Så er der den spanske kultur, som man indlader sig på, landsbyerne som virker så enkle og næsten fattige – mere end én gang har vi spurgt hinanden, om husene var beboede – og det var de! Den helt forskellige kirkegårds-kultur.

Ufatteligt næsten, at der næsten udelukkende bliver talt spansk, selvom der kommer så mange udenlandske pilgrimme hvert år. Indlade sig på sovstederne med så mange andre, på morgenmad og pauserne ved barerne.

Men når man er parat til at indlade sig – så bliver Caminoen en uforglemmelig oplevelse. Og en ting er helt sikker: Jeg kommer tilbage!

Camino Oktober 2009

af Mia Lemke

Jeg er nu, efter at have været hjemme fire uger fra ni fantastiske dage på Caminoen, ved at lande. Jeg har vænnet mig til civilisationen igen. Synes igen mit netværk har noget på hjertet. Jeg har "forladt" mit åndelige åndehul og er blevet et jordisk menneske igen.

Det lyder måske lidt voldsomt, at ni dage kan afføde en sådan reaktion. At jeg efter ni dage kan føle mig som en skræmt hjort når jeg står i Føtex og ser alle de fortravlede mennesker omkring mig. At jeg har følt mig mentalt så ved siden af veninderne, når de fortalte at "de desværre havde taget fem kilo på". Jeg havde en følelse af, hvad rager det mig. Jeg var et andet sted, jeg var derinde hvor kun min underbevidsthed var den styrende kraft. Hvor alt udenom var tilnærmelsesvist ligegyldigt, og i hvert fald ikke noget jeg kunne tage stilling til eller forholde mig til.

Det er nu, hvor jeg igen "bare" er her på Frederiksberg igen, hvor jeg passer mit arbejde, drikker den sædvanlige kaffe med veninderne, vasker op og støvsuger, at jeg nu rigtigt kan mærke hvordan Caminoen har beriget mig og givet mig noget helt konkret at arbejde med.

Inden jeg tog af sted, havde jeg bildt mig selv ind, at det man ønsker sig, det opfylder Caminoen. Sikke noget sludder! Jeg talte med en klog og erfaren mand (Henrik Friediger) som gav mig de afgørende ord for min Camino: "Det du giver Caminoen, får du igen".

Med den sætning in mente begav jeg mig

af sted i den fantastiske natur, og jeg gav Caminoen hele mit åbne sind. Jeg havde høje forventninger, for jeg blottede mig totalt. Var nærmest mentalt nøgen. Jeg bad om tegn, og jeg fik fuld valuta for min åbenhed, for jeg fik de tegn, jeg havde brug for, og som jeg indirekte havde bedt om og drømt om.

Kan Caminoen ændre livet? Nej, det kan den ikke, men det kan spore menneske ind på hvad livet handler om for den enkelte. Hvad der har værdi, hvilken vej man skal gå, en vished om at man aldrig er alene, og at vi som mennesker er en del af noget større, noget udefinerbart.

Caminoen har ikke ændret mit liv, men den har givet mig styrke og vished om, hvad det er for drømme, jeg skal forfølge i livet. Der er ingen garantier for at drømme opfyldes, men med den styrke og overskud som Caminoen giver tilbage, gælder det om, at forfølge drømmen, også selv om det kan medføre nederlag. Det helt centrale i den sammenhæng er således også, at Caminoen ikke løber nogen steder, så hvis tvivlen om det ene eller andet melder sig igen, så er det bare af sted. Jeg hviler så meget i, at hvis store beslutninger skal tages, så er Caminoen blevet en del af min livline. Det betyder ikke, at jeg ikke formår at træffe mine egne beslutninger, for det gør jeg, men i dette virvar af tanker, drømme, nederlag, lykkelighed osv. kan det nogen gange være svært at holde fokus. På Caminoen lærte jeg at fokusere, komme laget dybere, mærke mig selv (for jeg turde godt mærke mig selv), skille tingene ad og nå ind til sagens kerne. Fremtiden!

Jeg er Caminoen dybt taknemmelig for hvad den gav mig.

Pilgrimsvandring oktober 2009

af de fire Ringstedpiger

Pilgrimsvandringen startede med at vi tog til Nordfyns Højskole i Bogense, hvor vi blev introduceret til Caminoen fra lørdag til tirsdag af tre erfarne Santiagopilgrimme. Henrik og Niels Henrik fulgte os hele vejen. Bent Jul var indbudt til at holde et religiøst foredrag en aften, han havde erfaring med kristen spiritualitet.

Vi blevet taget godt imod på højskolen, hvor vi alle 21 i gruppen skulle lære hinanden at kende.

Inden afrejsen havde vi forberedt os med lange hyggelige vandreture i omegnen af Ringsted til sidst også med vores rygsække på og vores vandrestøvler, der skulle gås til.

Vi gik meget og talte om vores forventninger til, hvordan det ville være at gå Caminoen, kunne vi klare det, ville det være hårdt for fødderne. Hvordan ville det være at gå mange dage i træk. Vi tror nok at vi kan sige, at vores forventninger er blevet indfriet.

Hvad var ikke nødvendigt at have med af tøj. Men vi fandt jo også ud af, at det er muligt at klare sig med meget lidt, men vi var også meget heldige med vejret, da vi ikke fik vådt tøj på grund af regnvejr.

Tirsdag ved middagstid tog vi toget fra Bogense til Københavns Lufthavn. I Ringsted stod der et par af vores mænd og tog imod overflødig bagage på perronen. Videre til Lufthavnen og med fly til Madrid, nattog til Sarria, hvor vi ankom tidligt om morgenen. Vi fire lå og svedte i samme lille kupé, men det gik fint.

Vi ankom i mørke og blev kørt op til O Ce-breiro efter at have droppet vores rygsække i Triacastela, som skulle være vores første overnatningssted.

Det var stadig mørkt og vi var sultne, vi gik på vores første bar for at få ristet brød og morgenkaffe, og da det blev lyst åbnede der sig et meget smukt landskab for os. Opkvikket af morgenkaffen startede vores pilgrimsvandring på Caminoen i den kølige morgenluft.

Selvom vi var af sted i en gruppe, gik vi ikke sammen hele tiden, da vi hurtigt fandt ud af, at det er bedst at gå i eget tempo og med sine tanker i fred og ro. Vi mødtes på barerne til formiddagskaffe og spiste frokost sammen hver dag.

Aftenen før næste dags vandring blev vi introduceret til næste dags vandring samtidig

med at vi også kunne dele vores refleksioner over dagens vandring og oplevelser. Vi fik alle udleveret en dagsplan med hvad vi kunne vente os, og det var meget nyttigt at have og rigtig gode efter hjemkomsten.

Vores skytsengel, Jakob, fulgte med hele vejen – han var en rigtig god rejseven at have med, og vi mødte ham i alle kirkerne.

En vigtig ting skulle vi sørge for på Caminoen var at få stempler i vores pilgrimspas hver dag. Vi fik stempler på refugier, i kirker og på barer undervejs. Mange stempler er smukke og de blev sammenlignet om aftenen. Vi skulle jo kunne bevise, at vi havde gået alle 150 kilometer - eller i hvert fald de sidste 100 - for at få pilgrimsbeviset, når vi nåede frem til Santiago de Compostela.

Det var umuligt at gå forkert da gule pile og muslingeskaller viste vejen for os. Der

var nedtælling på kilometerstene for hele ruten til Santiago, endda for hver halve kilometer, dog manglede de sidste til Santiago – det var vi kede af. Muslingeskallerne symboliserer pilgrimsruten og det går i gennem på alt på Caminoen.

På andendagen valgte vi at gå den lange tur for at se det meget smukke kloster i Samos. Desværre foregik rundvisningen kun på spansk, men heldigvis var der et par unge mennesker fra Mallorca som var gode til engelsk, så han oversatte og herefter forsøge Hanne R. at oversætte en smule til dansk. Smukt kloster med meget smukke vægmalerier – absolut et besøg værd.

Om natten overnattede vi på private refugier på alt fra firesengsstuer til 210 personers sovesal. De små private var mest hyggelige og personlige med god betjening. Det sidste refugium var meget privat med middag i spisestuen og ejeren selv der lavede en god middag til os. Vi fik vist også tømt vinlageret den aften, der blev i hvert fald meldt udsolgt, eller også skulle vi bare se at komme til køjs.

Vi var også opløftede over, at vi næste dag nåede Santiago de Compostela.

Vi var meget heldige med vejret, vi vågnede op til rimfrost de første dage og til middag kunne vi gå i shorts og korte ærmer i det flotteste solskinsvejr.

Caminoen viste sig fra den flotteste side med smukke landskaber og hyggelige landsbyer. Når solen gik ned, blev det hurtigt koldt – det var ligesom at trykke på solen med en kontakt. Vi fik mange sanseindtryk, bjælder fra kørne, landlige dufte og stilheden. Måske som at skrue tiden tilbage i Danmark.

Ingen ting skulle nås, vi viste at der var booket plads til os på refugierne, tid til eftertanke – den stressede hverdag var langt væk.

En del af Caminoen er at besøge de mange kapeller og kirker undervejs. Som tidligere nævnt var Jakob var at finde i de fleste, ligesom også Maria var til stede.

Santiago var målet og det blev nået efter syv dages ubetinget vellykket vandring. Den store statue af Jakob tog imod os og katedralen i Santiago ragede op midt i den historiske bydel. Der var dog langt fra byskiltet til katedralen, følte vi.

Kulminationen af pilgrimsvandring var messen i katedralen, hvor Henrik fremsagde en meget smuk bøn på dansk, vi blev rørt. Katedralen er utrolig smuk med det katolske guld, som skal være der.

Hyldest til turen:

**Du er mægtig
du er nær os
du er lys
og jeg er din**

(synges på den første del af melodien til 'My Darling Clementine')

Henriks bøn i katedralen i Santiago de Compostela

Det var ikke så enkelt at få lov til at bede en bøn – eller, som de kalder det: en invocation – ved pilgrimsmessen i katedralen. Men det er bestemt muligt. Jeg (Henrik) spurgte mig først for på pilgrimskontoret, og blev her spurgt, om jeg kunne læse dagens tekst på spansk. Det mente jeg nu nok, men ved nærmere granskning, fandt de ud af, at det job allerede var besat ved morgendagens messe; og ideen var jo også at det skulle foregå på dansk. Så skulle jeg tale med den præst, der står for pilgrimsmessen. Han hedder Jenaro Cebrián, og ham kunne jeg træffe i én af skriftestolene i katedralen. Det gjorde jeg så, og han tog venligt imod mig. Først foreslog jeg ham at læse et stykke om Jakob fra Markus-evangeliet, men det kunne der ikke være tale om – læsninger fulgte kirkeåret og lå fast. Derefter bare at bede Fadervor på dansk, men det var også allerede fastlagt i liturgien. Jeg kunne få lov til at bede en bøn, hvor jeg takkede apostelen Jakob. Og han ville se den først, så jeg skulle melde mig til ham en halv time før messen med den skrevne bøn. Jeg var

ved at opgive – som protestant beder man jo til Gud og ikke til helgener. Men næste morgen skrev jeg alligevel en bøn – til Gud – som jeg præsenterede for Don Jenaro, der fem minutter efter at messen skulle have været begyndt ankom og også lige skulle introducere de tilrejsende præster, der skulle deltage i messen – han så ikke engang på papiret, jeg holdt frem for ham. Men det var så i orden. Jeg skulle bare sætte mig på den første bänk, så skulle han nok give mig et tegn, når det var min tur. Det gik fint, og her er bønnen:

Kære Gud

Vi takker dig for vejen til dette hellige sted, vi takker dig for det pragtfulde vejr, Du gav os at vandre i gennem Galiciens skønne landskaber, vi takker dig for den venlighed og gæstfrihed, vi har mødt over alt og vi takker dig for det venskab, den hjælpsomhed og det gode humør, som har været så karakteristisk for vores samvær.

Vi beder dig om en tryk hjemrejse og om at denne camino altid vil blive mindet med taknemmelighed.

Amen

Hospitalera på refugiet i Miraz på Camino del Norte

Man kan også blive hospitalera ved et tilfælde. Det fortæller den erfarne caminovandrer Vivi Wendt om i denne artikel.

af Vivi Wendt

Jeg har nok været lidt "kålhøgen" over, at jeg på min tredje camino eller pilgrimsvandring var uden en vabel i modsætning til min mand, som havde lidt alverdens kvaler, hver gang vi havde været af sted. Men Nemesis slog til, eller rettere en gammel skade begyndte at gøre knuder, så jeg ankom til refugiet i Miraz slidt, våd og humpende. Dette var vores tredje pilgrimsvandring. Camino del Norte, der går helt oppe langs kysten ud mod Biscayabugten i Nordspalten. Der er så smukt så smukt så smukt!

Vi begyndte i Irun tæt ved grænsen til Frankrig og gik de ca. 800 km til Santiago de Compostela. Da der var ca. 89 km tilbage ankom vi temmelig slidte til Miraz, en lille grøn galicisk landsby med stendiger, køer og kålhaver, hvor de eneste spanske palmer er to m høje - palmekål.

Landsbyen ligger i et tyndt befolket område, og her er kun en kirke, en bar og et albergue/refugium og mange små gårde. Nærmeste by er Parga seks en halv kilometer væk, hvor der er en butik og to barer og ikke mindst et vidunderligt gammeldags marked hver anden søndag. Det er et helt kapitel for sig med salg af heste, geder, får og svin. Udplantningsplanter, hjemmelavede oste, honning, brød, æg, smør, kød og ikke mindst pulpo (blæksprutter). Her er store telte, hvor man kan købe grillede ribben, kæmpe kobberkokekar med pulpo og næsten sort rødvin der drikkes af hvide porcelænskopper. Her er endog en smed, der skor heste.

Hvervning som hospitalera

Men lad os ikke foregribe begivenhedernes gang. Vi ankom våde og kolde, og jeg lettere

humpende, til refugiet og blev modtaget af Zaida fra Cornwall som på typisk engelsk manér bød velkommen med et: "Would you like a nice cup of tea"? Hun var som sendt fra himlen sød, venlig og meget engelsk, og et øjeblik efter sad vi med et krus dampende te og mærkede varmen og velværet langsomt brede sig i hele kroppen. Her var super rent, masser af varmt badevand og et køkken med et stort brændekomfur, hvor ilden buldrede herligt. Refugiet havde et lille lager af madvarer man kunne købe, da der ikke var en butik i Miraz og næste stop var 26 km væk gennem et skønt men totalt øde landskab uden landsbyer.

Zaida var hospitalera sammen med Freddy, en stortalende og underholdende amerikaner. Senere ankom et par norske pilgrimme, og det endte med, at vi alle spiste aftensmad sammen. Det blev et uventet dejligt måltid. Zaida bemærkede mit humperi og tilså min højre fod (hun var tidligere sygeplejerske) og spurgte, om ikke vi skulle blive en ekstra dag i Miraz, så kunne vi tage med de to hospitaleros til marked i Parga den næste dag i taxa. Vi kikkede lidt på hinanden, det var end ikke faldet os ind, men det lød virkelig som en god idé, så vi slog til. Senere spurgte hun, om jeg ikke kunne tænke mig at være hospitalera der i Miraz sammen med hende til næste år? Jeg kikkede lige et sekund eks-

tra på hende og sagde så, jo tak, det kunne jeg egentlig godt! Og sådan gik det til at jeg blev hospitalera i Miraz på det dejligste refugium på Camino del Norte.

Det viste sig, at refugiet i Miraz bliver drevet af en engelsk organisation CSJ (Confraternity of Saint James). Alle værter er frivillige, der kommer i en to-ugers periode og passer refugiet og pilgrimmene. Man tilbyder pilgrimmene gratis husly, bademuligheder, morgenmad: kaffe, te, kakao, marmelade og galicisk brød. Der bliver åbnet klokken seksten, og man skal være ude klokken otte. I hele Galicien er refugierne gratis, men det er almindeligt at man giver en donation fx tre euros eller mere. Pengene går til vedligeholdelse af refugiet, gas og el m.m. Der var altid kaffe eller te på kanden, når pilgrimmene ankom. Både Zaida og jeg havde gået Camino del Norte, så vi vidste udmærket, hvad der kunne gøre en pilgrim glad ved ankomsten. Af med rygsækken, en stol at sidde på, noget at drikke gerne varmt i koldt og vådt vejr og ellers vand, masser af vand. Vi havde begge prøvet at stå med fuld oppakning efter 30 kilometers vandring, mens en ivrigt snakkende (på spansk) hospitalero lader dig stå i kø eller lignende. Det er bare så ubetænksomt, at det gør ondt. Giv dem dog et "omtankekursus".

Arbejdet – og oplevelserne

Hvad laver man som hospitalera? Tja, der er naturligvis nogle praktiske ting, man fejrer og vasker gulv, ordner badeværelser hver dag. De værter, der havde været der tidligere, havde gjort rent oppe og nede, ude og inde, og havde ført nøje dagbog over det i logbogen. Vores indstilling var, at her skulle være rent, pænt og indbydende. Men vi havde nu ikke tænkt os at drøne rundt som hvide tornadoer. Her i Miraz hænger man rene frottehåndklæder ud ved håndvaskene. Luksus! De fleste pilgrimme har håndklæder af kunststof, som nok kan få svirpet de værste vanddråber af kroppen, men at få én til at blive tør, nix no way! Der er naturligvis en grund til, at man ikke har sit tykkeste luksusfrottehåndklæde med i rygsækken, tænk på hvor længe et sådant er om at tørre, og så i Galiciens regntåger?

Det bedste var at møde pilgrimmene. Det var altid lidt spændende, om der kom nogen og hvor mange? Kan de være her? Der

er kun fjorten køjepladser i to rum, men vi har et stort loft fyldt med ekstra madrasser. I de tyske guidebøger er refugiet i Miraz beskrevet som meget forfaldent og usselt, men det var fra før CSJ's fik sat skik på det ved hjælp af mange frivillige, som kom her og var med til at sætte det i stand til den nuværende standard. Beskrivelsen i guidebøgerne betød, at nogle pilgrimme kom sådan lidt tøvende ind af døren, for lige at se stedet an. De blev glædeligt overraskede og slog sig ned og nød det.

En dag sprang døren op med et brag og ind kom en lille højttalende dame med en horde (ca. ti) damer efter sig. Vi blev helt forskrækkede og begyndte også at sige noget, men kom ikke så langt før damens stemme gik over i nærmest kvinden og ord som altmodish .. die kuche .. fantastico .. damen var spansk, boede i Tyskland og var nu guide for en "pilgrim-light-gruppe", som kom i bus. Guiden havde overnattet i Miraz engang og syntes at refugiet var fantastisk

og ville blot vise det frem, især køkkenet med det store brændekomfur indbygget i et langbord. Alle damerne myldrede rundt i hele huset og ud igen, smilende og glade. Og vi slap for at sige, at vi ikke tog mod turister i flok og i bus, for dette refugium er for rigtige pilgrimme, der går eller cykler hele vejen.

En eftermiddag kom en stor svedig forpustet mand ind med en stak pilgrimspas og ville gerne have stempler i dem. Han var russer, de var en gruppe på fire, der var gået fra Vilalba ca. 30 kilometer derfra og de skulle videre de næste 26 km til Sobrada. Det virkede nærmest, som var det soldater på øvelse, der kom løbende.

De fleste pilgrimme vil give mig ret i, at Galicien er et regnfylt sted, men det er også et magisk sted på mange måder. Når solen kikker frem bliver alt vidunderligt. På sådan en dag bliver havestolene tørret af og vasketøjet hængt ud, mens man strækker hals mod solen og nyder det. Sådan en

dag var det, da vi modtog pilgrim nummer 4000. Det var en ung tysk pige. Vi holdt en lille fest i haven. Vi havde gået og holdt øje med antallet i logbogen. De tidligere værter havde lagt én flaske cava parat. Vi var fjorten personer. Så hvordan klarer vi lige det? Der blev suppleret med masser af appelsinjuice. Så det gik alligevel.

En dag kom en ung tysk mand og senere kom fire italienere. Min mand og jeg har kaldt italienere og spaniere "the noisy people", det er måske ikke helt pænt, men de støjer temmelig ubetænksomt, især når de er i flok, og det er de næsten altid. (Man har vel sine fordomme.) Disse fire italienere var glade og støjende. De fik badet og vasket, kort sagt alle pilgrimmes rutiner. Dog kom en af mændene, og bad om han måtte låne en hårtørner! Jamen det måtte han da, men jeg har nu aldrig før set en ganske kort-håret mandlig pilgrim bede om en hårtørner, og vi piger, vi har da højst sukket efter en: Men her i Miraz kunne ønsket opfyldes. Italienerne var meget sociale og prøvede på

mange måder at inddrage den unge tysker, men han undslog sig. Han ville ikke spise med dem, sad og nippede i noget brød, han havde haft i rygsækken. Senere talte han med Zaida, længe... Det viste sig, at han havde sit at tumle med. Han var katolik, og han havde sammen med en ven været meget aktiv i kirkeligt arbejde, dér hvor han boede. Hans ven havde begået selvmord, hvilket var slemt nok, men præsten i hans kirke ville ikke begrave hans ven, fordi han havde begået selvmord. Det var han helt uforstående overfor. Han havde vendt kirken ryggen og var taget på denne pilgrimsfærd for at få styr på sine tanker og sit liv efter vennens død.

et øjeblik efter var han væk. Sådan kan man også gå sin pilgrimsvandring.

Noget af det bedste var at spise og sludre sammen om aftenen. Jeg er glad for at lave mad og især at udforske de spanske råvarer, som jeg efterhånden kender ret godt. Der blev ofte især lavet stærke, fyldige supper, så der kunne blive mad til mange i en fart. En gang kom der en ung tysk mand som allere-de havde været i Santiago de Compostela og nu var på vej tilbage til Tyskland igen. Han regnede med at være hjemme et halvt år senere. Jeg spurgte, om han ville have suppe, det ville han gerne, og han fik en svingende portion med brød og te til. Da han havde

En af de sidste morgener kom Zaida pludselig og sagde, ”der ligger en mand uden for døren” ”Jamen inviter ham dog ind”. ”Det vil han ikke, han går kun om natten. Han skulle blot hvile sig lidt.” ”Spørg om han ikke vil have en kop kaffe eller te til at varme sig på?” Men det ville han heller ikke, og

siddet sådan ti minutters tid, kom han ud i køkkenet og sagde, at han ville gerne selv lave mad for han var mere sulten. Så lavede han to store portioner spaghetti, som han også satte til livs. Man oparbejder vist en god appetit, når man går fra Tyskland til Santiago og tilbage igen!

Lokalområdet

Oprindeligt var refugiet præstebolig og huset er overdraget til CSJ af bispem i Lugo til det nuværende formål. Da jeg var der første gang, var det temmelig nyt for landsbyen, sådan at have hele verden rendende igennem byen. Værtinden i baren hedder Pilar, og hun var noget skeptisk. Galicierne er venlige og hjælpsomme nok, men også sådan lidt sindige og forbeholdne overfor nye ting. Jeg tror egentlig, det kan sammenlignes lidt med forholdet mellem vestjyder og københavnere, sådan temperamentsmæssigt. Men denne gang var Pilar glad og meget imødekommende, og hun kendte Zaida fra to tidligere år. På den facon kom jeg også ind i varmen, og denne gang kunne jeg også tale med hende, så det hjalp. For det har jo givet større omsætning i den lille bar og ingen tvivl om, at det kan komme til at betyde noget godt for landsbyen.

Pilars bar er det centrale sted i landsbyen. Det

er her børnene bliver hentet af skolebussen, det er her brødvognen og ham med grøntsagerne og købmandsvarerne holder. Det er også her, der bliver spillet kort, med liv og sjæl eller "con pasión!" Vi fik for vane at gå over til Pilar om eftermiddagen og drikke et lille glas hvidvin, som Pilar hentede i en stor tønde ude bag ved. I denne café var der ikke spiselige ting, andet end en pose med chips, ingen tapas. Dog var Pilar begyndt at have lidt konserver som flere pilgrimme købte, så hvem ved, hvad det bliver til.

Vi gemte rester af brød til Pilars høns, og så købte vi superfriske æg og fik frisk salat fra haven. Når vi var færdige med det praktiske om morgenen, gik vi lange ture. I Galicien er der smukt og grønt grønt, grønt med tusinde vilde blomster, så der blev pyntet med friske blomster hver dag. Omkring Miraz ligger områder med hede og små højdedrag fyldt med lilla klokkeløg, gyvelbuske og min yndlingsblomst

Asphodel, som jeg ikke ved, hvad hedder på dansk. Zaida er fuglekikker, og hun ønskede sådan at se en hærfugl, som netop på denne årstid skulle være her. Hun viste mig et billede af den, det er en imponerende fugl. Det blev nu mig, der fik set den ved et tilfælde.

Jeg trængte til at gå langt og et passende mål kunne være den næstmest by Friol femten kilometer væk. Friol er en rigtig by med mange forretninger, barer og restauranter, torv, rådhus posthus m.m. Jeg havde indprentet mig retningen og nogle af navnene på de galiciske smålandsbyer og gik af sted. Ikke en bil på vejene, masser køer og får. Da jeg havde gået en ca. otte kilometer, kom jeg til et vejkryds med et busstoppested, hvor jeg satte mig for at spise et æble. Hen over hovedet på mig, hen over vejen og op i det nærmeste træ satte der sig en meget fin hærfugl med de fine sorte og hvide tegninger og farver. Jo, den var ikke til at tage fejl af. Jeg fik taget billeder af den, som bevis for mit utrolige held.

Senere på turen mødte jeg damen, som kørte med brød, også i Miraz. Hun skulle til Friol, men skulle lige gøre sin brødrute færdig, jeg kunne da sagtens køre med. Det blev en fin tur og et fint indblik i, hvordan man holder livet i gang i de små landsbyer, hvor der næsten ingen unge er, men rigtig mange gamle mennesker, som stadig passer deres jord. Jeg spurgte hende, om livet var hårdt her? Hun fortalte, at det var det tidligere, men det var bedre nu, hvor man havde fået små traktorer. Hun brød sig ikke om at arbejde i landbruget, det var så snavset! Hun var rigtig glad for at køre med brød. Jeg spurgte, om det var hendes mand, der var bager? Næ tak, hun var ikke gift, det havde hun prøvet, men det var ingen succes. Nu kunne hun gøre, hvad der passede hende, det havde hun det godt med. Kommunikationen foregik på hendes mangelfulde engelsk og mit mangelfulde spanske. Det gik rigtig fint. Da vi tog afsked, sagde hun "Give us a kiss" og ja, så fik jeg spanske smækkys på begge kinder, så det sang i ørene.

Hospitalera - herbergsmutter og pretty woman

Zaida og jeg er blevet kaldt rigtig mange forskellige ting som fx "pilgrimsmums" "herbergsmutter", men det sjoveste var to midaldrende tjekkiske damer, der næsten ikke kunne engelsk eller andre sprog end tjekkisk. De kom ud i køkkenet og i munden på hinanden sagde de, hvad de tilsyneladende havde indøvet "you two are pretty woman" og så knækkede de sammen som skoletøser og gav os et knus. Filmen "Pretty Woman" er blevet vist over hele verden, men at vi skulle få sådan en kompliment, det var da fantastisk.

Pilgrimslivet

Jeg vil slutte min beretning med at fortælle om en dejlig aften, hvor vi lavede fællesspising. Aftenen blev en dejlig oplevelse tilsat en dråbe malurt.

Zaida og jeg havde været på den ugentlige indkøbstur til Friol med taxa, og da vi kom hjem til Miraz med nye forsyninger, sad der mange pilgrimme og ventede både uden for refugiet og ovre hos Pilar. Der var fire tjekkere, to unge tyske piger, en tysk taxamand og tre polakker, Zaida og jeg. Vi fik sammensat en middag, hvor alle bidrog til måltidet med et eller andet. Den tyske taxamand sprang ud af døren igen og over til Pilar, kom tilbage med tre flasker rødvin. Han var lettere overrasket (der var lidt ølstue over det) af at have siddet hos Pilar et par timer inden vi var tilbage kl. (Klokken) seksten. Fulde mænd gør Zaida anspændt og måske også lidt bange.

Vi spiste, maden smagte godt, men alle sagde nej tak til at drikke rødvin på nær de to tjekiske mænd som hver drak et halvt glas, sådan for selskabs skyld. Et tjekisk lærerpar opfordrede til, at vi holdt hinanden i hænderne og bad bordbøn inden vi spiste. Efter maden begyndte en af de tjekiske damer at synge. Hun havde en fin stemme, havde undervist i korsang, og det fik stemningen til at lette lidt. Hun blev rost og sagde så, at de to unge tyske piger heller ikke var så ringe, de kunne synge flerstemigt! De havde klokkerene stemmer, det lød godt og det blev til et par sange mere. Jeg bidrog med en "grønlandsk" sang, min mor har lært mig. Zaida sad hviskende og sagde "jeg kan ikke synge". "Så hent digtet inde i logbogen" og Zaida læste følgende digt op, som en lyrisk anlagt engelsk hospitalero har skrevet om at være hospitalero i Miraz. Han rammer stemningen perfekt

om hvordan det er at være hospitalero i Galicien. Vores tyske taxamand lod vinen stå i køkkenet til glæde for flere pilgrimme i de følgende dage.

Farewell to Miraz

*Everything is soaking wet,
Wearing clothe that make you sweat.
The locals smile, which makes you glad.
They merely think that you are mad.*

*You ask a question with intent.
The people don't know what is ment.
"No sé" is what they often mutter.
Does that mean "You are a nutter?"*

*To get provisions is a chore
You cannot find a local store.
They say a van comes at eleven.
They surely meant just after seven*

*The transport system really vile
It's only worth a feeble smile.
To stop the train you wave your hand
And hope it answers your command*

*But when it's time to leave Miraz
And homeward wend your weary path
Just think of how some footsore lad
Rejoice to find a welcome pad.*

*John Cairns 160707
With apologies to Major Hamish Blair
(expurgated).*

Man kan læse om Confraternity of Saint James på deres hjemmeside:

www.csj.org.uk

Forfatteren kan kontaktes på følgende adresse: **vivi.wendt@hotmail.com**

Et dansk refugio?

af kasserer Peter Glunz

Vivis levende og positive beretning fra Miraz bringer mig i tanke om, at et ægtepar, som ønsker at forblive anonymt, har meddelt foreningen at foreningen er blevet tilgodeset i deres livstestamente men et "pænt beløb" fordi Caminoen har givet dem så meget og de vi gerne "give tilbage til Caminoen"...

En meget smukt tanke!

Det har været bestyrelsens drøm i mange år at oprette og drive et dansk refugio hvor vi kan vise flag og yde en dansk indsats i stil med det foran beskrevne. Hvor vores fælles erfaring og ønsker kan omsættes til virkelighed og hvor hospitaleros har optimale betingelser og specielt tid til at tage sig af pilgrimmene! (og ikke bare er billig arbejdskraft)

Men selv om vi fordoblede kontingentet, (som vi ikke agter!) så vil det tage over 100 år før vi kunne tænke os noget sådant - og så bliver vi nok overhalet af inflationen forinden...

Hvis vi har nogle medlemmer, som har en drøm om at "give tilbage til Caminoen"... så er her måske en mulighed? I kunne så måske selv være med til at opleve frugten og glæden af jeres gaver?

Ikke fordi vi vil tigge, men måske har vi en fælles drøm?

Alle bidrag er velkommen og vi skal nok passe godt på foreningens kassebeholdning (som p.t. er på 90.000 kr. hjulpet af en besparelse på 10.000 kr i forhold til jubilæumsbudgettet)

Men der er en lang vej...

(konto 1551 1685 7262 Danske Bank)

Hospitalero på Aitzenea i Triacastela

Det lille, private refugium Aitzenea i Triacastela er foreningens samarbejds-refugium. Hertil formidler vi hvert år et antal hjælpere – hospitaleros – i højsæsonen. I artiklen her fortæller én af dem, der har været dernede og give en hånd med om arbejdet og oplevelserne, der venter, hvis man melder sig til at tage en uge eller to som hospitalero gennem foreningen.

af Jens Kristensen

Beslutningen

Hele foråret trænede jeg til min anden vandring på Sølvruten. Jeg skulle rejse til Sevilla midt i maj, men en fodskade satte en stopper for vandreturen.

Hvad skal man så, når man har seks ugers ferie foran sig?

Til Spanien ville jeg, men seks uger i sommerhus ved Malaga er for meget.

Pilgrimsforeningen har en rigtig god hjemmeside som jeg besøger daglig. Her fik jeg ideen til at blive hospitalero på foreningens venskabsherberg "Aitzenea" i Triacastela. Byen ligger på Camino Francés i Galicien ca. 130 kilometer før Santiago de Compostela.

Jeg kontaktede Else Dupont hos Danske Pilgrimme og efter lidt mailen frem og tilbage blev vi enige om at jeg skulle starte 23. juni og være der 15 dage.

Mødet med refugiet

Det var da med en vis uro i maven jeg tog af sted til Spanien. Jeg har gået Camino Francés to gange og Sølvruten én gang, og man tænker nok ikke som pilgrim, så meget på hvilket arbejde der bliver gjort hver dag på herbergerne. Det skal blive spændende at arbejde der og møde pilgrimme på en anden måde.

Jeg skal afløse Marianne, som havde været der i fjorten dage, og hun sætter mig lidt ind i rutinerne på herberget, inden hun rejser samme dag.

Jeg bliver nærmest kastet ind i arbejdet som hospitalero. Sengene skal gøres klar til dagens pilgrimme kommer. Der skal gøres rent på baderum og toiletter. Køkkenet ser for det meste pænt ud, når pilgrimmene har forladt herberget, men det sker, at man kommer op til en værre gang rod. Der er ikke vasket op og mad er brændt fast på komfuret. Køkkenet er meget lille med kun

to kogeplader og microovn og her står også vaskemaskine og tørretumbler.

Herberget Aitzenea ligger i en ca. 200 år gammel bygning. Den er restaureret inden for de senere år, men det er stadig gammelt og utæt, og det drypper ned når det regner.

Sprogproblemer

Mit største problem i starten var sproget. Jeg havde lært lidt spansk på aftenskole. Når man nærmer sig de tres år, og det er længe siden man har gået i skole, skal man høre ordene flere gange før de hænger ved. Jeg håbede dog at dette ophold ville hjælpe på mit spanske. I starten blev det sådan at Lucita tog de spansktalende og så tog jeg resten da jeg har det bedre med engelsk og tysk.

Lucita er leder af herberget, og hun har meget at lave på herberget, når hun er alene. Hendes mand kan kun hjælpe i weekenderne, så hun er afhængig af frivillig arbejdskraft.

Det med sproget gav problemer en af de første dage. Lucita var hjemme i privaten, og jeg måtte tage imod et telefonopkald. Jeg forstod ikke meget af hvad der blev sagt i telefonen, men jeg forklarede så godt jeg kunne, at der var altså ikke flere ledige senge.

Jeg fortalte ikke Lucita om telefonopkaldet, men jeg kunne mærke at der var noget galt. Der var nogle forudbestillinger og dem ventede vi på indtil omkring kl. 18.00, og da de ikke var kommet, gav vi sengene til andre pilgrimme. Jeg er her bagefter næsten sikker på, at det telefonopkald handlede om de forudbestillinger og måske kom jeg til at jage dem væk. Vi fik dog fyldt op.

Mine prøvelser var ikke overstået med det. En pilgrim som jeg havde givet en seng besluttede sig for at flytte til et andet værelse uden at sige noget og det resulterede i at jeg gav den samme seng til to pilgrimme. Alt var optaget da vi blev gjort opmærksomme på problemet, og det endte med at jeg måtte have en sovende på mit værelse, hvor der var en ekstra seng. Men ellers blev værelset brugt som lager og kontor.

Dagligdagen

Jeg stod gerne op ved syvtiden og da havde de fleste pilgrimme forladt herberget og man kunne komme i gang med dagens arbejde. Først skulle jeg dog på den nærmeste bar og have min morgenkaffe. Baren ligger kun hundrede meter fra herberget, og den blev mit faste sted når jeg skulle have kaffe. Kosten fik jeg betalt under mit ophold.

Der er plads til 38 pilgrimme på herberget, fordelt i fire værelser. Der blev næsten fyldt op hver dag. De dage, hvor det regnede, kom pilgrimmene tidligere ind end hvis solen skinnede. En enkelt dag, hvor det var rigtig godt vejr, kom der kun 10.

På de værste regnvejrskdage skete det, at der kom flere end der var plads til, og vi kunne kun sende dem videre. Der er andre herberger i Triacastela, men Aitzenea ligger på vej ud af byen og så havde mange nok været inde og spørge de andre steder. Enkelte havde svært ved at acceptere en afvisning. Nogle gik ligefrem rundt på herberget for at se om det nu også passede, at der ingen senge var. Det var især tyskere, jeg havde problemer med, og en enkelt gang måtte jeg ringe efter Lucita for at få hendes hjælp til at klare situationen. Med 38 senge er Aitzenea et lille herberg, og der må ikke overnatte flere ifølge de spanske myndigheder.

Det skete at der kom pilgrimme om morgenen - længe inden vi var færdige med rengøringen. Det var som regel nogen, der havde det dårligt, fx kom der flere med dårlig mave. Dem tog vi ind, og de fik en seng så snart vi havde et værelse klar. Flere gange måtte de syge have en ekstra overnatning. Det var lidt surt, når der så var "syge" pilgrimme, der havde forladt herberget meget tidligt om morgenen uden at betale.

Jeg passede gerne vaskemaskine og tørretumbler. Især på de våde dage, var det et stort behov for tøjvask. Da kunne det godt knibe med at blive færdig til kl. 23.00, hvor vi lukkede og slukkede. Lucita ville ikke lade pilgrimmene bruge vaskemaskinen. Den havde da også mærker efter vold. Det er ikke alle, der har tid til at vente på at den kan åbnes og så var lågen blevet ødelagt.

Jeg havde ikke været der mange dage inden jeg måtte passe herberget alene. Lucita havde brug for at være sammen med sin familie. Hun har en datter med tvillinger som bor i Sarria, og når de var hjemme i Triacastela, kunne jeg godt mærke at hun helst ville være sammen med dem.

Oplevelserne

Man har mange oplevelser som hospitalero, og der er meget der skal tages stilling til hver dag. Der er rygsække, der er blevet væk, og der er pilgrimme, der er blevet væk for hinanden. Der skal bestilles taxi til at fragte rygsække frem til næste overnattingssted. Pilgrimme skal vises vej. Der er to veje fra Triacastela til Sarria. Den ene går over San Xil og er den smukkeste. Den anden går over Samos, denne rute følger meget af tiden landevejen, men er til gengæld lidt kortere, hvis man overnatter i Samos.

Pilgrimmene kommer fra hele verden og arbejdet som hospitalero har været en oplevelse, som jeg aldrig har fortrudt, at jeg meldte mig til. Jeg aftalte med Lucita at komme igen i 2010.

Læs også Jens' dagbog

Jeg har lavet en dagbog med billeder over min tid som hospitalero på Aitzenea. Den kan ses på:

www.123hjemmeside.dk/pilgrimmen
og der er link fra foreningens hjemmeside.

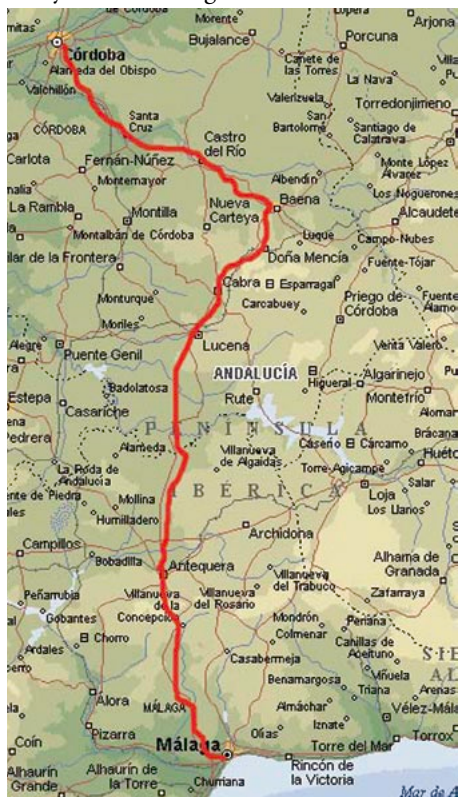

Camino Mozárabe de Málaga

Af de mange nye Caminoer mod Santiago, der hele tiden dukker op i Spanien er Camino Mozárabe de Málaga den sidst ankomne. Det fristede mig til at prøve den af, og her får I en beretning om min vandring.

af Henrik Friediger

Der findes allerede én Camino Mozárabe. Den går fra Granada og via Cordoba til Mérida, hvor den støder på Sølvruten, der starter i Sevilla (eller Cádiz) og fortsætter nordpå via Cáceres, Salamanca, Zamora og Orense til Santiago de Compostela. Men i den lille, aktive pilgrimsforening i Málaga, mener man også, at der har været pilgrimme derfra, og derfor har man fundet og beskrevet den mulige Camino for pilgrimme fra Solkysten til Santiago.

Jeg faldt over en omtale af ruten i de forenede spanske pilgrimsforeningers blad 'Peregrino' og mailede efter den guide, som de har udarbejdet. Guide og guide – de kalder den selv beskedent for 'Apuntes y Cuaderno de Campo' – hvilket kan udlægges som noter til i et kladdehæfte over ruten. Det viste sig også ved brug, at guiden ikke var helt pålidelig i alle detaljer. Men den indeholdt gode kort – både almindelige, topografiske og håndtegnede. Begge typer var helt uundværlige. I hæftet findes også ind imellem gode råd om overnatning og spisesteder samt vejens beskaffenhed.

En anderledes vandring

Denne Camino kan ikke sammenlignes med nogen af de andre, jeg har vandret. Fx er der ingen refugier. Hæftet noterer, at man undertiden kan overnatte på gulvet i sports- eller svømmehaller eller hos venligt sindede præster. Det vil nok være nødvendigt for nogle, men jeg fandt snart ud af, at det for det meste var muligt at finde små hostaller, som man kunne leje et værelse på.

Fra Málaga til Cordoba er der godt 200 kilometer, og det er den strækning, som er beskrevet og optegnet i 'hæftet'. Så jeg besluttede mig for at skære små fjorten dage ud af kalenderen i november-december og begive mig ud på ruten med Cordoba som mål.

Det er let og billigt at flyve til Málaga – og der går hyppigt tog og busser tilbage til Málaga fra Cordoba. Indramningen er simpel.

Hæftet deler ruten op i femten etaper af forskellig længde. Jeg var elleve dage om det, inklusive en nødvendig hviledag og et overspring på 35 kilometer. Men mere om det senere.

Málaga til Antequera

Jeg tog et meget tidligt fly og tog bussen ind til centrum. Det første syn var en række rustne, mediterende riddere. En blanding af vestlig handlekraft og østlig selvforydelse. Måske ikke det værste symbol på en camino, som jeg fortrinsvist havde planlagt at vandre alene?

Jeg fandt frem til udgangspunktet for ruten – Santiagokirken i Málaga – allerede ved ellevetiden. Kirken er mozarabisk og bærer tydeligt Santiagosymbolerne på facaden.

Den første strækning til Junta de los Caminos er på ti kilometer, fortrinsvis gennem bymæssig bebyggelse. Langs ruten kører en bybus nummer 21, og det ville være fristende at tage den, da stort set hele vejen er bymæssig bebyggelse. Jeg havde nu tænkt mig kun at gå til Junta, og jeg nød bare at gå mens dagen blev varmere og jeg til sidst kunne vandre i T-shirt og korte bukser – den 28. november.

Ankommet til Junta fandt jeg ud af, at der ikke kunne blive tale om at overnatte dér. Det var for trist. Så jeg besluttede mig for at vandre de yderligere tretten kilometer til Almorjá.

Det er først i Junta, afmærkningen af vejen begynder, og man skal være meget påpasselig med at komme rigtig ud af dette vejkrøds af en bebyggelse. Jeg gik forkert to gange, hvilket kostede mig et par ekstra kilometer – og endeløse diskussioner med diverse indfødte, der havde vidt forskellige opfattelser af mulige vandreveje og især afstande.

Det var næsten mørkt – solen går ned ved sekstiden – da jeg kom til den kønne landsby, som jeg havde kunnet se i nogen tid, men jeg havde kun energi til at finde et hostel, hvor jeg også kunne spise til aften.

Det havde været en dejlig dag. Vejen fra Junta til Almorjá er virkelig godt tilrettelagt. Ofte går den ad små stier, og er man (som jeg) glad for at vandre bakke op og bakke ned med de gode kik, det giver, er den helt perfekt. Og naturligvis især når man vandrer i dejligt solskinsvejr

Den næste dags strækning til Villanueva de la Concepción er ligeså god – i hvert fald de første to tredjedele af vejen før den går på landevejen de sidste fem-seks kilometer.

Desværre for mig styrtede det ned hele dagen, så jeg følte mig som en druknet mus, da jeg endelig kom ind på den første bar i Villanueva og fik mig en varm kop café con leche – og fik at vide, at der ikke var noget hostel i byen.

Her kunne man ifølge hæftet få lov til at sove på gulvet i svømmehallen, men det kunne jeg slet ikke overskue i min klamme tilstand. Det endte med, at jeg fandt ud af, at der var en mand, der lejede møblerede lejligheder ud, og at jeg måske kunne få lov til at leje en for en enkelt nat. Jeg fandt stedet. Der var et skilt med et telefonnummer og efter at have ventet på værten i en telefonboks, mens regnen piskede ned, fik jeg endelig min lejlighed. Han ville have 50 euro. Jeg fik ham ned på 40, men havde svært ved at finde nogle gode argumenter for at presse prisen yderligere.

Tredjedagen var det opholdsvejr og op ad dagen skinnede solen igen.

Det første problem var at finde den rette vej ud af landsbyen. I hæftet er den beskrevet med gadenavne. Men dem kender folk ikke. I landsbyer bruger man de mennesker, der bor i gaden, til at identificere den og gadeskilte er enten fraværende eller misvisende. Det er som bekendt alfa og omega at få startet ad den rigtige vej og denne morgen fik jeg endelig spurgt mig frem til en skole, hvor der var en lærer, der var glad for at vandre. Af ham fik jeg en detaljeret beretning om hele dagens etape – alt på en rablende hurtig andalusisk dialekt, som jeg endnu ikke helt havde vænnet mig til. Men rigtigt ud af landsbyen kom jeg da.

Denne tur på kun femten kilometer er ru-
tens naturmæssige højdepunkt. Vejen følger kanten af en nationalpark, El Tural, der er et bjergmassiv med spændende klippeformationer. Man kommer højt op, går over en slette med kvæg og ender på kanten af bjerget med en enestående udsigt over dalen foran én og målet: Antequera – og med et kig også til den næste landsby på ruten: Cartaojal.

Selvom solen skinnede var det alligevel koldt. Der blæste en strid vind oppe fra bjergmassivet, så en del af turen måtte gås med hættens tæt om hovedet.

Antequera er en by med en lang, blodig og spændende historie, der manifesterer sig i en række spektakulære bygningsværker – en enorm maurer-borg og et utal af seværdige kirker. Så det er et sted, det er godt at komme til, mens det endnu er lyst, og man har mulighed for at gå lidt rundt og nyde seværdighederne.

Storetåen

Mange pilgrimme kender til, at små ting kan få stor betydning for ens vandring. Denne gang havde jeg problemer med min højre storetå. Den var på min camino i oktober med gruppen fra Nordfyns Højskole blevet noget ramponeret – neglen var stort set blevet sort. Og nu gjorde tåen mere væsen af sig: den voksede, så den knap kunne være i skoen.

Næste dag gik jeg derfor på skadestuen og håbede de med et kirurgisk indgreb ville befri mig for neglen. Det ville de imidlertid ikke, men den var da godt nok inficeret, så jeg skulle have noget penicillin – og, som de altid siger, holde mig i ro. Jeg fik dog 'lov' til at vandre de tolv kilometer til næste landsby på ruten, Cartaojal.

I Cartaojal skulle der ifølge hæftet være et 'casa rural', som jeg kunne overnatte på. Der var også et skilt med reklame for stedet i landsbyen, og jeg gik den ekstra kilometer

derud. Det var et flot sted – et stort hus og en imponerende låge, bag hvilken der stod et par store hunde og gøede vildt. Der var også et telefonnummer at ringe på, så det gjorde jeg. Kvinden i den anden ende af røret ville imidlertid ikke tage ansvaret for noget skilt med 'casa rural' – det var hendes for længst afdøde far, der havde drevet et sådant og hun ville i hvert fald ikke lukke mig ind.

Lettere irriteret begav jeg mig tilbage til landsbyen, hvor jeg gav mig i snak med den første den bedste, jeg mødte. Det var en kvinde i fyrrene. Hun kunne kun bekræfte, at man ikke kunne overnatte i Cartaojal. Om der da ikke gik en bus tilbage til Antequera, så man kunne finde et hostel? Jo, den stod hun netop og ventede på. Hvor heldig kan man være? Det gælder også den ældre værtinde på Hostel Reyes i Antequera, der meget gerne ville leje mig et værelse for endnu en nat.

Hviledag

Min tå var ikke faldet væsentligt, så jeg besluttede mig for at springe de næste to etaper over og tage en bus direkte til den næste store by, Lucena, hvor jeg fandt en godt og billigt hostel og lejede mig ind for to nætter.

Vejen med bussen gik om ét af de steder, jeg havde sprunget over, Encinas Reales, hvor der heller ikke skulle være overnatningsmuligheder. Det kunne man finde seks kilometer væk i El Tejar. Jeg priste mig lykkelig over, at jeg ikke havde satset på det. De seks kilometers omvej gik ad hårnålesving i et pludseligt opstået bjerglandskab – som havde der været jordskælv engang i fortiden – og det var et udpræget ikke-sted af en samling huse langs landevejen.

Lucena er en industriby, ikke specielt hyggelig, men har dog sine torve og kirker. I Lucena besluttede jeg mig for at opgive ethvert forsøg på at sove på gulvet de næste steder og sendte alt mit overflødige grej hjem. Det ville også lette presset på min tå, som der i øvrigt pludselig gik hul på. Nærmere beskrivelse skal jeg spare læseren for.

Via Verde

Fra Lucena har der gået en jernbane specielt af hensyn til transport af oliven – Tren de Aceite. Den er nu nedlagt og omdannet til den grønne vandresti, Via Verde, der udgør de næste to etaper af Caminoen.

Selvom jeg havde betalt for to overnatninger på mit hostel, besluttede jeg mig for at vandre de kun fjorten kilometer til den næste by, Cabra og finde overnatning dér.

Det første man ser, når man kommer ad den grønne sti til Cabra er den nedlagte jernbanestation. Uden for står et damplokomotiv og et mindre rangerlokomotiv og et par togvogne. Inden for er der en hyggelig bar og restaurant. Men ellers er Cabra en ret ucharmerende forstad til Lucena. Og min dag endte med, at jeg tog bussen tilbage og overnattede på mit værelse i Lucena.

Næste dag tog jeg så bussen til Cabra, spiste morgenmad på stationen og fortsatte derfra de ligeledes omkring fjorten kilometer til Doña Mencía.

Via Verde er en ganske behagelig vandrevej.

Den er jævn og går gennem olivenplantagerne, der strækker sig op og ned ad de bløde bakker på begge sider af stien. Er der er kløft, har man bygget en bro, og bakkerne har man skåret sig igennem. Der er endda en tunnel, som man skal passere.

Doña Mencía er en yndig by. Som mange af de mindre Andalusiske landsbyer er husene hvide og strækker sig gade op og gade ned. Her fandt jeg turens billigste hostel, kun ti euro for et værelse med bad. Til gengæld var der ikke aircon, som kunne give lidt varme, man måtte nøjes med et ekstra tæppe.

Manuel

Næste dag sluttede min spanske ven, Manuel, sig til mig i Doña Mencía. Han kom med bussen ved middagstid fra Antequera, hvortil han på to dage havde vandret med en anden ven Imanol, som ville slutte sig til os et par dage senere.

Indtil mødet med Manuel havde jeg været helt alene. Der var ikke andre pilgrimme på vejene, ikke én eneste. Så man må ikke forestille sig, at Camino Mozárabe blot er en anden camino, bare med lidt færre pilgrimme. Man er overladt til sig selv. Som en mediterende ridder. Det var dejligt at se ham igen.

Den første dag sammen gik vi de kun ni kilometer til Baena, som er en helt enestående by med rester helt tilbage fra romertiden, med den obligatoriske maurer-borg og endnu højere oppe en kirke. Vejen dertil går gennem olivenplantager. I Baena støder Caminoen fra Málaga sammen med Caminoen fra Granada og følges sammen via Cordoba til Mérida. Det har betydning for markeringen af vejen. Den bliver ringere, mere sporadisk.

Det var dagen for Jomfru Marias Ubesmitte Undfangelse, hvor man fejrer, at Maria, allerede da hun blev undfanget, var fri for arvesynd, så der var procession af især unge mennesker om aftenen.

På vores tur rundt i byen fandt vi et albergue, der mindede om de bedste, private på den franske vej. Vi bankede på og fik kontakt med en sød værtinde, der viste os rundt i herlighederne – to, fire og ottesengsværelser. Nydelige, rene – og tomme. Alberguet er et privat foretagende, der er knyttet til 'Ruta del Califato', som vi her hørte om for første, men desværre ikke sidste gang. Det drejer sig om en turistrute, men alle er velkomne til at overnatte.

Næste dags vandring går også gennem olivenplantager de knap atten kilometer til Castro del Rio. Vejen var usædvanlig vanskelig at følge – specielt da man forlod den asfalterte vej, man havde gået på de første kilometer, og blev ledt ind gennem olivenplantagerne. Her gik man på jordveje og Manuel og jeg priste os lykkelige for det gode vejr. Går man i regnvejr, må det være et mudderhelvede. Der er intet andet end jord, intet græs, ingen sten.

Vi for næsten vild, mistede de gule pile og gik kun efter kortet og næsen, men fandt dog til sidst frem til Castro del Rio, hvor vi også med stort besvær og mange venlige, men misvisende, vejledninger fra de lokale fandt frem til et hostel, A Ka La Sole, med en sjov og meget venlig værtinde, der tog en særpris for pilgrimme på 20 euro for en overnatning. Her sluttede Imanol sig til os.

Faret vild

Om morgenen fandt vi hurtigt de gule pile og begav os trygge ud af byen. Vi fandt dog

hurtigt ud af, at vi var på gale veje, da vi efter et par kilometers vandring så dagens første mål, Espejo, ude i det fjerne i en anden retning, end den, vi vandrede. Vi havde så valget mellem at gå tilbage til Castro og finde de sande gule pile, dem der afmærker Caminoen, eller forsøge at improvisere os frem til dagens mål, Santa Cruz. Vi valgte det sidste, hvilket skulle vise sig ikke at være den bedste beslutning.

De falske, gule pile, som vi fulgte, viste sig at markere den allerede nævnte Ruta del Califato. Caminoen mod Santiago har altså ikke i Andalusien det sædvanlige monopol på at anvende gule pile som vejmærker. Pilene førte os uden om enhver landsby og ville have ført os videre over olivenplantager og brune marker direkte til Cordoba – over en strækning på en 40-50 kilometer. Besynderligt!

Vi måtte have hjælp af en ung bonde, der var ved at så solsikker, for overhovedet at finde ud af, hvor vi var.

Da vi endelig fandt ud af det, var vi allerede langt på den anden side af dagens mål, Santa Cruz, og måtte ad indviklede stier, gennem

olivenplantager og over små vandløb finde frem til en landejendom, en cortijo, hvor man kunne hjælpe os på rette vej.

Det meste af dagen havde vi vandret gennem olivenplantagerne og havde studeret høstmetoderne ret intensivt. Jeg skal ikke trætte med detaljer, blot nævne, at høsten foregår ved at ryste og slå træer og grene, så de modne oliven falder ned på nogle net, som man har bredt ud over jorden. Her bliver de så samlet op og anbragt på ladvogne, der trukket af traktorer bliver kørt til olivenmøllerne, hvor de bliver presset til olie. Om aftenen besøgte vi en olivenmølle i Santa Cruz og blev sat ind i hele produktionen fra oliven til jomfruolie.

Næste dag gik Caminoen i begyndelsen stadig gennem olivenplantager, men snart gik det ud over brune marker, som bønderne havde travlt med at så til med hvede eller solsikker. Cordoba kan fornemmes og anes de sidste ti til tolv kilometer, der ikke er de mest spændende og til sidst synes uendelige i al deres brunhed. De er naturligvis smukkere, når solsikkerne blomstrer, men så er der til gengæld ulideligt varmt.

Cordoba

Vandringen ind i Cordoba går gennem et kvarter uden særlige kvaliteter, men når man først kommer frem til broen over floden er indtrykket ganske overvældende. Alt er ny-restaureret og mezquitaen, som man har kunnet ane længe, viser sig i al sin fremmed-arteede pragt.

Cordoba er naturligvis bare et trin på Caminoen mod Santiago. Men det er på en måde også et mål, der kan vække til nogen tankevirksomhed. Selve mezquitaen er enorm – inde midt i har man bygget en ganske betydelig katedral. Det er jo sejrherrenes ret. Men i forhold til bygningens totalitet fylder den ikke alverden. Uanset hvor mange kristne andre for Maria og diverse helgener, man har sat op, er det tydeligt, at man befinder sig i en verden, som har været rig på ressourcer af forskellig art – økonomisk, arkitektonisk, kunstnerisk – åndeligt.

Jeg synes der ligger en pointe i at vandre mod og dvæle i Cordoba, stedet, hvor muslimske, jødiske og kristne engang i et par hundrede år fik lov til at studere sammen og blive klo-gere på sig selv om hinanden – og på livet og Gud. Jeg følte en ydmyghed og en længsel mod en fredeligere verden, hvor samværet og samtalen blev værdsat på en helt anden måde end vi er i stand til i dag.

Vi brugte en dag på at se os omkring i byen. Naturligvis især mesquitaen, men også de kristne kongers palads, som er flot restaureret og i øvrigt har en kæmpe hestestald – foruden sale og tårne og hvad der ellers hører sig til.

Før jeg forlod Cordoba fandt jeg – naturligvis – frem til Santiago-kirken, der er bygget på resterne af en gammel moske og ligger klemmt inde i et kvarter lidt uden for centrum.

Den var lukket.

Mere information

Har man fået lyst til selv at prøve Camino Mozárabe de Málaga, kan rutens etaper og kortene fra hæftet findes på denne adresse, hvorfra kan de skrives ud:

<http://www.malaga.es/turismo/rutas/ficha.asp?pag=6&mod=1>

Pilgrimsforeningen i Málaga – Asociación Jacobea de Málaga – kan kontaktes via e-mail på ajacobeamalaga@hotmail.com - Det er også på denne adresse, man kan bestille hæftet: Apuntes y Cuaderno de Campo de Camino Mozárabe de Málaga.

Formanden for foreningen hedder Juan Guerrero Gil og er meget venlig og hjælpsom.

Om jeg vil opfordre andre til at prøve denne Camino? Naturligvis! Folk er overalt venlige og hjælpsomme, om end noget uvidende om denne Camino. Jeg klarer mig selv på spansk og véd derfor ikke hvor langt man kommer med engelsk. Sikkert ikke så langt, så en gang dansk fingersprog og de medbragte kort vil sikkert kunne gøre det. Jeg har, som skrevet, ikke erfaringer med at få adgang til sportsfaciliteter og hvad præster kan tilbyde af overnatningsmuligheder. I hæftet er det nævnt som 'gulv' og 'bruser' – det sidste for det meste med varmt vand. Restauranter findes overalt i landsbyerne. Mellem byerne er der intet andet end spredte gårde, cortijos, og oliven, oliven, oliven. Altså er det hver dag nødvendigt at medbringe, hvad man skal spise og drikke undervejs

De sjællandske pilgrimsveje - midt i det hele ligger Roskilde

Formanden for Roskilde Pilgrimsforening, Finn Buhl, fortæller her om Roskilde som centrum for de sjællandske pilgrimsveje og om sine visioner om at få etableret Roskilde som et inspirationscentrum for pilgrimsvandringer på Sjælland – i lighed med Viborg Pilgrimscentrums betydning for Jylland. Måske tager det sin tid at få et sådant projekt op at stå, men vejene ligger der allerede og lokker med muligheden for gode pilgrimsoplevelser. På foreningens hjemmeside www.santiagopilgrimme.dk kan man finde mere om de allerede kortlagte veje.

af Finn Buhl

Fra først i middelalderen og indtil først i det tyvende århundrede var Roskilde hjemsted for landets førstebiskop, biskoppen på Sjælland, som var kirkens "overhoved". Om det skyldtes "Københavneri" eller "en naturlig udvikling", at landets førstebiskop flyttede ind til "magtens centrum", skal være usagt. Hvorom alting er: Roskilde Domkirke med Bispepalæet som nabo har op gennem historien været centrum for først Den katolske Kirke i Danmark, derpå Den Protestantiske Statskirke, som var kongens ejendom, og sidst men ikke mindst Den Danske Folkekirke endnu styret af regering og Folketing, som "bevidst" sidder Grundlovens paragraf om folkekirken overhørig!

I dette naturlige centrum udspiller sig nu et rigt pilgrimsliv: Hver år arrangerer Roskilde Pilgrimsforening Kyndelmisse-Vandring, Forårs-Vandring, Roskilde Pilgrimsvandring, Sen-Sommer Vandring, Høst-Vandring og nu også Advents-Vandring, samt to foredragsaftener og orientering om vandring i Spanien. Dette rige pilgrimsliv er støt stigende, og inspirerer andre til selv at arrangere vandringer.

På et tidspunkt undfangede undertegnede den ide, at gøre Roskilde til "et rigtigt pilgrimscentrum" i stil med det, de har i Viborg - ikke i konkurrence, men som supplement og i samarbejde. Den sjællandske

pilgrimsrute fra Helsingør til hhv. Gedser og Rødby, som Ove Wichmann for nylig har beskrevet, går lige gennem Roskilde. Så hvad var mere naturligt end at markere ”kirkens oprindelige centrum”, nu som et pilgrimscentrum. Ideen var, at pilgrimme på vandring ad De sjællandske Pilgrimsveje skulle kunne få en pilgrimsandagt enten i Sankt Andreaskapellet i Roskilde domkirke eller i Sankt Ibs kirkeruin, en nedlagt middelalderkirke, men særdeles velegnet til specielle gudstjenester, hvad Roskilde Pilgrimsforening da også tit benytter sig af. Pilgrimme skulle også kunne få stempel, hvis de havde en vandrebog, og naturligvis et pilgrimsdiplom i stil med det, man får i Santiago de Compostela, Vadstena og Nidaros. Der var også tanker om en form for pilgrimsherberg. Hovedtanken var at få nordiske pilgrimme til også at benytte De sjællandske Pilgrimsveje som alternativ til Hærvejen. De sjællandske Pilgrimsveje er nemlig en perlerække af kirker, i modsætning til Hærvejen hvor der ikke ligger én eneste kirke på selve ruten. Og at besøge kirker på sin vandring, er netop det, der gør vandringerne til en pilgrimsvandring og ikke blot en naturvandring ud i det blå.

Bestyrelsen for Roskilde Pilgrimsforening var med på ideen, og vi indkaldte ”Gud og hver mand” til ”stormøde for pilgrimme”. Pilgrimme fra det meste af Sjælland og bestyrelsen for Foreningen af Danske Santiagopilgrimme mødte da også talstærkt op, og mødet lignede ved starten en succes. Alle var positivt stemt, men med hensyn til aktivt at arbejde for sagen stod det anderledes til: Når og hvis et sådant centrum kom op at stå, ville alle gerne støtte det, men arbejdet med at etablere et pilgrimscentrum ”lagde man trykt i hænderne på Roskilde Pilgrimsforening”. Dette blev mødets konklusion, og det er det den dag i dag: Men et pilgrimscentrum er ikke glemt!

Der gås nemlig rigtig megen pilgrimsvandring på Sjælland også udenfor Roskilde, men hvor det i Roskilde er formaliseret i en forening, er det uden for Roskilde ofte et sogn eller en menighed, der er initiativtager. Disse arrangementer er mest éngangsarrangementer, eller arrangementer når tid og kræfter tillader det. Som forening med årligt tilbagevendende faste vandringer, foredragsaftener og vejledning i vandring i Spanien, er Roskilde Pilgrimsforening der-

for allerede at betragte som et naturligt centrum for pilgrimsvandring på Sjælland.

Om Roskilde så alligevel hen ad vejen udvikler sig til "et mere officielt pilgrimscentrum", hvor kommune, kirke og turistforening er aktive deltagere og indgår i den daglige ledelse, står for nærværende hen i det uvisse. De sjællandske Pilgrimsveje ligger imidlertid tålmodig blot og venter på, at pilgrimme skal slide støvlesålerne på dem. Opstår behovene, skal vi nok gribe dem og være behjælpelig. "Rom blev ikke bygget på én dag", siger et gammelt ordsprog, og har man ikke "naturligt" kommune, kirke og turistforening i ryggen, udvikler tingene sig nogle gange "ad en omvej". "Alle veje fører til Rom", siger et andet gammelt ordsprog, så med konklusionen fra "stormøde for pilgrimme" har Roskilde Pilgrimsforening derfor besluttet, at vi foreløbig koncentrerer os om det, vi er bedst til: Arrangering af pilgrimsvandringer i Roskilde og omegn og udbredelse af pilgrimstanken. Og dette har foreløbig været en succes!

Helt fra start har der været tætte bånd mellem Roskilde Pilgrimsforening og Foreningen af Danske Santiagopilgrimme - nogle mener sågar, at vi er Santiagoforeningens "lillebror", men virkeligheden er snarere, at de to foreninger udgør et "papirløst ægteskab": Flere af Santiagoforeningens bestyrelsesmedlemmer har fra start været medlem hos os og deltager jævnligt i vores vandringer. Mange af vores medlemmer var allerede ved dannelsen af Roskilde Pilgrimsforening medlem af Santiagoforeningen, og en hel del er siden hen blevet "dobbelt-medlem". Som forening henviser Roskilde Pilgrimsforening meget gerne til Foreningen af Danske Santiagopilgrimme både med hensyn til at benytte hjemmesi-

dens pilgrimsforum, og naturligvis for at købe pilgrimspas, credencial. Det køber man hjemmefra og ikke i Spanien, pointerer vi. De to foreninger udfylder hver deres niche, og sammen udbreder vi kendskabet til det at gå pilgrimsvandring både herhjemme og naturligvis i Spanien!

Pilgrimscentrum eller ej: Roskilde befinder sig lige i midten af pilgrimslivet. Om dette så hedder "Sankt Jakobs Venner", som navnet var tænkt for et kommende pilgrimscentrum, eller det er "Roskilde Pilgrimsforening" er vist lige meget, blot pilgrimslivet har nogle levende rammer at udfolde i og noget hjerteblod, der strømmer i årene. Fremtiden ser lys ud for dem, der vil af sted som pilgrimme.

Brug de sjællandske pilgrimsveje – de ligger og venter på dig!

Kender sjællænderne Hærvejen?

Forfatteren til denne artikel er Foreningen af Danske Santiagopilgrimmes repræsentant i Foreningen af Herberger langs Hærvejen. Han slår et slag for, at flere – også sjællændere – bruger de muligheder for gode vandre- og pilgrimsoplevelser, som Hærvejen rummer – og for at overnatte på de nye herberger.

af Kaj Højland

Kun få pilgrimme fra Sjælland bruger Hærvejen og dens herberger.

Det kom frem på et møde i Foreningen af Herberger langs Hærvejen og herbergsværterne. Mødet blev holdt på Herberget på Nørhovedvej ved Nr. Snede. Her blev erfaringerne fra herbergernes anden sæson udvekslet.

Herbergsværterne var tilfredse med sæsonen, men vil gerne have flere gæster. Det undrer dem meget, at Hærvejen og herbergerne trods alt ikke er mere kendte. Udtalelser fra gæster tyder på, at så snart man kom-

mer lidt væk fra vejen, er den i virkeligheden ukendt, og herbergerne er det også. Det må de enkelte foreninger for vandrere, cyklister, ryttere og pilgrimme arbejde med. Og det gør de enkelte foreninger gerne, men det slår ikke til. Også de syv kommuner langs Hærvejen må på banen.

De har forpligtelsen til at vedligeholde stierne og deres skiltninger. Alene det, at der ikke er sat officielle skilte op med henvisninger til de enkelte herberger, er en alvorlig mangel. Brug dog vandrerrhemsskiltet og skriv måske endda 'herberg' på det.

Mellem 200 og 400 overnatninger blev det til i 2009 på de ti herberger. De fleste overnatninger sker på herbergerne i nord og falder så jævnt sydpå. I gennemsnit overnatter der tre-fire gæster på det enkelte herberg hver nat. Så efter en dags vandring er det nu også muligt at få sat en social vinkel på pilgrimsvandringen, men der er stadig langt til foreningens mål om 2000 overnatninger på herbergerne om otte år.

De enkelte herberger gør meget for at gæsterne skal føle sig velkomne. Hver har sin måde. Fra herberget i Kragelund, hvor kirken altid er åben til herberget på Nørhovedvej, hvor der i fryseren er middagsretter, morgenmad og madpakker. Lokalt forsøger man at give gæsterne sociale og kulturelle oplevelser. På en vandring skal der være oplevelser og mennesker at møde.

Region Midt og Syd arbejder gennem et EU projekt på at lave Hærvejen om til et bevægelsesrum. I dette rum skal de lokale kulturelle seværdigheder fremhæves, og lokale oplevelser gøres tydelige. Det kræver lokale ildsjæle og gode netværk at fortsætte arbejdet, når EU-projektet engang er slut.

At vandre ad den 250 kilometer lange Hærvej er at vandre i historiens fodspor. Middelalderens pilgrimme gjorde det, og nutidens pilgrimme oplever i dag vandringens glæde gennem historien, kulturen, naturen og det spirituelle. Samtidig giver herbergerne mulighed for socialt samvær med andre vandrere og lokale beboere. Synes vejen at være for kort kan man begynde på Sjælland ad de sjællandske og fynske pilgrimsveje til Hærvejen. Eller i Frederikshavn ad de jyske pilgrimsveje. Vejene er beskrevet på vores hjemmeside, men de har ingen herberger og ingen skiltning. Det arbejder foreningen på.

Læs mere om Hærvejen på:
www.haervej.dk

En etape ad Hærvejen

Fra herberget i Jelling og til det næste herberg, Ølgård er der 23 kilometer ad Hærvejen. Men efter en god nats søvn er jeg i humør til at lave min egen rute. Jeg drømmer om at komme bag ved det levende og tilbage i historien. Foran mig venter Jelling, Skibet Kirke og Ravngebroyen. Naturen jeg skal vandre i er Vejle Ådal og Randbøl Hede. Resultater af isens pres. Vejret møder jeg, som det er en sommerdag med en stille blæst fra Vest og solen, der kommer og går. Landskabet er grønt og gyldent, og kommer der regn, bliver det vasket rent. Jeg vandrer normalt én kilometer på tolv minutter. Men med gode pauser undervejs bruger jeg dagene og når først frem til næste herberg ved aftenstide.

”Kong Harald bød gøre dette minde efter Gorm sin far og efter Thyra sin mor, den Harald, som vandt sig al Danmark, og Norge, og gjorde Danerne kristne.”

Ordene står på den største af runestenene i Jelling. Her er Danmarks dåbsattest. Harald Blåtand har sikkert troet på Hvide Krist, men har nok ment, at hvis han fik kristnet landet og delt det op i bispedømmer, som han kunne styre gennem biskopperne, så ville han få stor magt. Hvad der er tro, og hvad der er politik, ved vi ikke; men fra da af begynder vores middelalder med kirker og kristendom, og vikingetiden slutter 100 år senere.

Den første kirke i Jelling bygger Harald. Ved den sidste udgravning i kirken bliver der fundet en mand i et gravkammer under kirken. Det er måske Gorm den gamle, da han ikke ligger i Gorms Høj. Harald har måske flyttet ham over i kirken for at markere den og hans egen forbindelse til Gud. Den gamle tro var, at kongerne kunne føre deres stamtræ tilbage til Odin. Så nu kan der trækkes forbindelse til den nye Gud. Kirken bliver hellig.

Så står jeg midt i Jelling kirke. Den er smukt restaureret. Jakob står blandt nyskårne apostelfigurer, og kirken indbyder til en stille stund.

Det koster noget at komme i gang igen og at finde rytmen. Undervejs til Skibet Kirke er der tid til at behandle indtrykkene fra Jelling og sætte dem ind i en større sammenhæng. Jeg bruger ellers ikke vandringer til langvarige og uforstyrrede tanker. Det er hvilepauserne bedre til. Især sidst på dagen bliver tankerne få, og ens indre liv bliver flyttet udenfor. Man bliver en lille del af den virkelighed, man vandrer igennem. Man går blot i harmoni med sig selv og opfatter alt, hvad der er til.

Jeg genser Skibet Kirke med samme glæde, som første gang jeg besøgte den. Det er en lille smuk romansk kirke bygget af frådsten. I vestgavlen er der muret en tympanon ind. Den må tidligere have siddet over indgangen. En løve har lige fanget et lam og ser triumferende ud. Den skal sikkert minde os om, hvor farligt et sted verden er udenfor kirken. Kom endelig indenfor og i sikkerhed. Her skinner det guddommelige lys, og billederne på væggene forkynder og fortæller.

Her er Helligkorslegenden fra det 12. århundrede, hvor riddere og korsfarere har travlt med at befri hellige ting og steder. Det hellige kors er erobret fra perserne og ført til Tempelkirken i Jerusalem.

Da kejseren kommer kørende med korset til kirken lukker porten sig. Først da han barfodet bærer korset frem til porten, åbner den sig igen.

Et andet billede fortæller historien om Den hellige Gral. Det bæger, som blev brugt til at samle Kristi blod i, og som blev brugt ved indstiftelsen af nadveren. Vi kender legenden fra talrige romaner og film, hvor riddere må kæmpe mod uhyrer og opleve eventyrlige ting for at finde og beskytte den. Her har menigheden kunne fantasere

og drømme under præstens prædiken. Den var lang og på latin. Billederne giver den moderne pilgrim et godt blik ind i den tid, hvor pilgrimsvandringen kunne være en bodsvandring. De samme historier møder man gang på gang på vejen gennem Europa til Santiago.

På vandringen til Ravningebroen tænker jeg over, hvordan landene i Europa har en fælles kulturarv og historie fra Middelalderen. Det forhindrede ikke sidste århundredes krige. Måske kan de moderne pilgrimsvandringer være med til at åbne vores øjne for den fælles europæiske arv og lade den føre til større forståelse lande og mennesker imellem. Vi er ikke så forskellige. Jeg møder snart Hærvejen og må vælge at følge den til venstre eller at krydse den og fortsætte til Ravningebroen. Heldigvis har jeg frihed til selv at vælge uden, at det påvirker andre. Det bliver Ravninge.

Jeg synes, at jeg har gået langt, men er kun kommet ti kilometer sydvest for Jelling. Her ligger resterne af en én kilometer lang bro tværs over Vejle ådal. Så er jeg tilbage i Vikingetiden, Harald Blåtands tid. En stærk kongemagt må konsolidere sig, ikke blot mod indre fjender, men og så mod ydre. Religionen får han på plads. Han bygger Trelleborgene. Bl.a. Fyrkat ved Hobro og han bygger broen her. Den var kun til militær

brug og ikke for civile. Fra Jelling kan han nu hurtigt flytte hæren ned til Dannevirke ved angreb udefra. På march og til hest må vikingehæren have set imponerende ud.

At tænke sig, at broen indtil Lillebæltsbroen blev bygget i 1930'erne, var Danmarks længste bro.

Broen var ikke i brug i ret mange år. Den er kulstof 14 dateret til år 980. Den ligger godt gemt i mosen i ådalen indtil 1953, hvor den bliver fundet igen. Der er brugt 1700 egetræsstolper til broen, som kunne bære fem tons og hulvejene ned til broen er/var stenbelagte. En stærk kongemagt og en imponerende ingeniørviden har været i gang her. Broen er lagt i mosen igen, men der er stadig meget at se og tænke over ved et besøg. I den nedlagte stationsbygning fortælles broens historie. Der er også rastepads og overnatningsmulighed.

Men jeg fortsætter gennem Ådalen op til Randbøl Hede. Det er måske Danmarks smukkeste naturvandring. Fremme ved Ølgård herberget venter der en dejlig aften med andre vandrere. Efter denne dag i historiens fortællinger er det sociale samvær på herberget en belønning. Næste etape går over Bække til Kongeåen. Også med historie, men den har også landsbyer og byer. En anderledes dag venter forude.

”Puerta Santa” (den hellige dør) i Santiago de Compostela

Det hellige år 2010 vil givet trække mange pilgrimme til Santiago de Compostela. En af begivenhederne er åbningen af den hellige dør, som er lukket i de almindelige år og som derfor først vil blive åbnet igen i det næste hellige år – i 2021. I artiklen fortælles om motiverne i reliefferne på den hellige dør.

af Erling Bjerrum-Petersen

I år 2010 er jubilår i Santiago de Compostela. Den 31. december 2009 fjernede ærkebiskoppen i Santiago murstensmuren fra domkirkens østlige ende og åbnede ”Puerta Santa” – ”Puerta del Perdón” (den hellige dør), der er ved indgangen fra ”Praza da Quintana”. Herefter vil det være muligt at vandre ind i domkirken ad denne dør hver dag i åbningstiden, indtil den igen bliver tilmuret den 31. december 2010.

Ved indgangen på ydersiden af domkirken ovenover jerngitteret står apostelen Jacob, flankeret af statuer af hans disciple Athanasius og Theodore. I siderne er 24 statuer af apostle, profeter og kirkefædre.

Når muren er gennembrudt i jubilåret vil man bag gitteret møde en broncedør, som blev opsat i det hellige år 2004. Det er kunstneren Suso León, fra Santiago, som har skabt døren. Denne nye broncedør er doneret af butiksejere og virksomhedsejere fra Santiago og har erstattet en gammel fyrretræsdør.

På ydersiden af broncedøren vises Jesus, Jakob og de mest berømte pilgrimme, der er nået frem til Santiago (dækkes normalt af murstensmuren, men kan ses i ”Det hellige år”, når døren er lukket). På indersiden, som altid kan ses i den østlige ende af domkir-

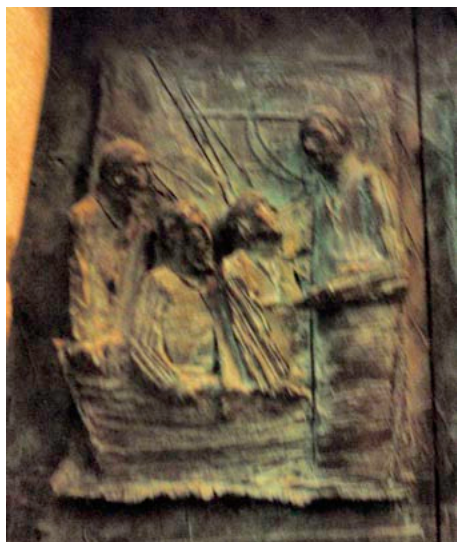
ken, vises seks øjeblikke af apostelens liv.

Jeg var i Santiago sidste efterår, hvor jeg tilfældigt et øjeblik dvælede ved denne nye broncedør, tog et billede og først efter hjemkomsten spekulerede over dørens oprindelse og motiv. Jeg har ikke kunnet finde en officiel tolkning af Suso Leóns

kunstværk, men giver mit umiddelbare indtryk af motiverne på broncedøren. Det kan vise sig, at han har tænkt anderledes! Ud over motiverne er der et væld af stjerner og muslingeskaller på døren.

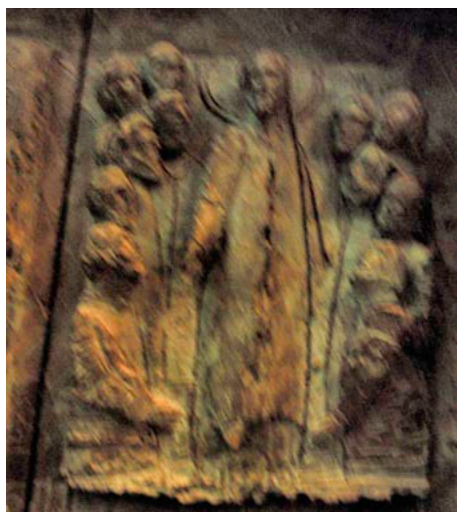
Broncedørens øverste felt viser Jesus, der kalder de første disciple – Peter, Jakob og Johannes. De møder Jesus ved Genesaret sø, og ses siddende i deres båd, som de forlader, for nu skal de være menneskefiskere

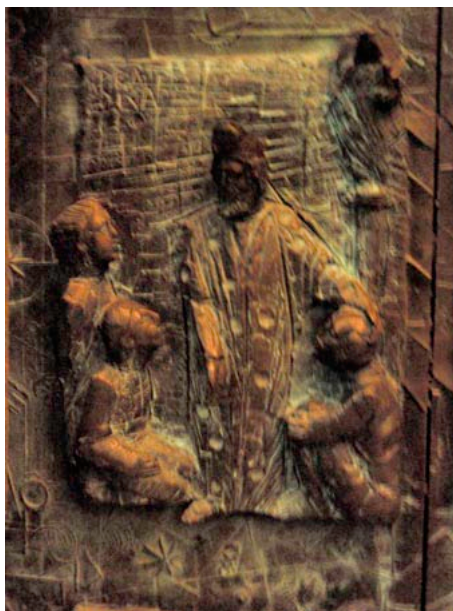
(Luk. 5,1-11). Det er især den ene discipel, vi skal være opmærksom på – Jakob, der også kaldes Jakob »den Ældre« til forskel fra den anden apostel Jakob »den Yngre«. Jakob »den ældre« var bror til Johannes, og de to kaldes også Zebedæussønnerne.

På billedet ved siden af er disciplene og Jesus samlet Skærtorsdag aften, hvor Jesus indstifter nadveren.

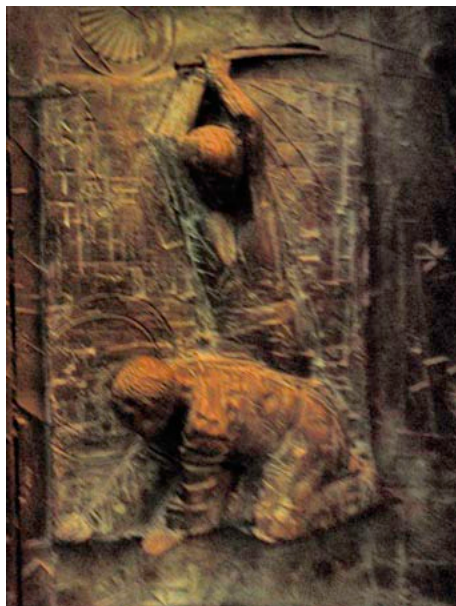

Samme aften går Jesus sammen med disciplene ud i Getsemane have for at forberede sig til død og opstandelse. Peter, Jakob og Johannes bliver udvalgt til at våge sammen med Jesus (26,36-46 – Luk 22,39-46), men de falder i søvn.

Det tredje billede viser Jesus, der vækker disciplene igen. En engel vises oppe i højre hjørne. En engel, der hjalp Jesus gennem denne svære nat.

Efter Jesu død fortælles det – ifølge spansk tradition - at Jakob missionerede i Spanien og kommer tilbage til Jerusalem. Her blev han halshugget med et sværd i år 44 i Jerusalem på kong Herodes Agrippa I's ordre for at takkes de jødiske modstandere af kristendommen (ApG 12,1-2). En tidlig beretning fortæller, at den, der holdt Jakobs reb, pludselig angrede, erklærede sig som kristen og blev halshugget sammen med ham. Det fjerde billede viser Jakobs halshuggelse.

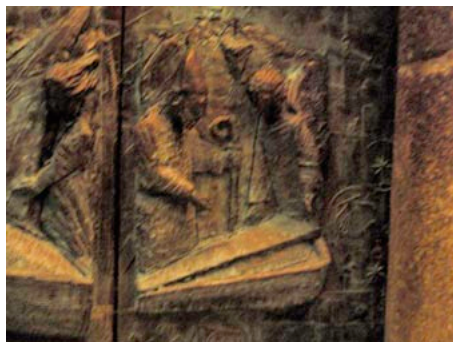
En Legende fra 800-tallet fortæller at efter Jakobs martyrium bragte hans disciple Athanasius og Theodore legemet ombord på et skib og lod en engel styre det – og det er det, som vises på det femte billede.

Mange mirakler skete under transporten og inden han blev begravet; selv Spaniens dronning skulle have omvendt sig. Skibet landede i Galicien i Nordvestspanien, hvor hans disciple begravede ham i Iria Flavia (i dag El Padron) og byggede en lille kirke over graven. Da disciplene døde, blev de begravet sammen med ham. Kirken forfaldt

og stedet blev nærmest glemt, og det var kun en mundtlig tradition om apostelen Jakob, der blev tilbage.

Spanien blev invaderet af maurerne/musliernerne i 711, og ca. 100 år senere fortælles det, at den fromme eneboer Pelayo/Pelagius en nat så et uforklarligt lys – en stjerne – over et skovområde. Dette skete på ”Campus Stella” – ”Stjernemarken”. Lyset kom igen nat efter nat og blev til flere stjerner. Til slut gav han biskop Theodemir af Iria Flavia besked. Han lod stedet grave op, og der fandt man legemet af Sankt Jakob og hans disciple. Da kong Alfons II hørte om dette, byggede han en kirke over graven. Andre kilder tillægger også Karl den store (742-814) at have genfundet Jakobs grav. Det beskrives i det berømte Rolandskvad.

På det sidste billede ser vi biskoppen ved Jakobs kiste. Jakob begravdes den 25. juli 813 i Santiago. Den første kirke bygges over graven og kort efter flyttes bispesædet til Santiago. Siden er mange millioner pilgrimme valfartet til Jakobs grav, og 2010 vil nok slå alle rekorder i nyere tid.

Dette var en appetitvækker til at se nærmere på ”Puerta Santa”, hvis man i løbet af år 2010 går gennem den hellige dør eller senere kigger på den bag hovedalteret i domkirken i Santiago de Compostela.

Åbningen af Puerta Santa 2010

tekst og foto af Bent Jul

I efteråret spurgte nogle pilgrimsvenner, om vi skulle tage til åbningen af Puerta Santa (Den Hellige Dør) ved indledningen af Año Santo (Det Hellige År) 2010. Det blev en kærdkommen lejlighed til at få lidt godt samvær i en gruppe af gode venner. Oven på min lange pilgrimsvandring i sommer blev det også en mulighed for at opleve Galicien på en mere turistet måde end som "rigtig" pilgrim. Vi blev ikke skuffede.

Turist og pilgrim

Santiago de Compostela er en dejlig turistby, hvorfra det oven i købet er muligt at besøge Padrón, Pontevedra og A Coruña, der alle er interessante turistmål. Padrón på grund af legenden om Sankt Jakobs legeme, der blev bragt i land, efter at båden var forøjet til en sten, som stadig kan beses i byen. Pontevedra, fordi det er en herlig handelsby med en gammel bykerne med en speciel rundkirke. Den udgør endvidere centrum for noget af verdens bedste hvidvin lavet på albariño-druen. Begge byer ligger på Camino Portugués. Driftige A Coruña ligger ved havet og var derfor englændernes foretrukne startsted, når de påbegyndte deres vandring ad Camino Inglés til Santiago. Byen er en attraktiv handelsby, smuk med en dejlig lang vandresti langs kysten, hvor man kan besøge verdens ældste fyrtårn – Herkules-fyret - stående som højdepunkt i en fantastisk skulpturpark.

Åbningsceremoni

Hovedattraktionen var naturligvis Santiago de Compostela med optakten til de mange festligheder, der vil blive afholdt i 2010. Hvordan foregik så åbningen (apertura) af

Den Hellige Dør, den dør der vil stå åben i hele Det Hellige År 2010?

Byen var gjort klar til fest. Det regnede meget omkring nytår. Det var koldt og alligevel ankom der dagligt 80 - 100 vandrende pilgrimme. Den 31. december om eftermiddagen samledes man på Praza da Quintana ovenfor den store trappe tæt på pilgrimskontoret. Ud fra kirken kom en procession af præster, biskopper, munke og andre honorarios med tilknytning til kirken.

Ærkebiskop Julián Barrio Barrio prædikede. Mit camino-spanske var ikke nok til at fange budskaberne. Og dog: Han talte om det at være pilgrim ud fra årets slogan "Pilgrimme mod lyset". Han beskrev, hvad åbningen af Den Hellige Dør betyder og gjorde meget ud af tilgivelse, barmhjertighed og nåde, og satte dette op mod begrebet synd og skyld. Efter smuk salmesang og musik kom vi så til det store øjeblik: Rito de apertura.

Det holdt op med at regne og solen brød frem – præcist som da vores forening plantede pilgrimstræet i Odense. Ærkebiskoppen gik med biblen frem til døren og med en særlig flot sølvhammer slog han på murstenene 3 gange. Imellem hvert slag bad han en rituel bøn. De øverste sten faldt ned. De var ikke fastgjort med puds eller cement. Og senere faldt resten af muren og indgangen stod nu åben. Nu nærmede sig det afgørende øjeblik, hvor ærkebiskoppen under bøn og med bibel i hånd gik gennem døren. Herefter fulgte alle præster og indbudte. Sluttelig blev afspærringen åbnet for os almindelige

”tilskuere”, så vi med nogen tålmodighed kunne komme ind i katedralen.

På vej ind ser man først gitterdøren, som mange af os kender, derefter den grønne udvendige trædør, som normalt beskytter den tilmurede dør. Indvendig ser man den flotte nye bronzedør, som i dagens anledning også er åbnet. Der er tradition for, at man lægger hånden på et par pilgrimskors på dørens side-karme. Og man hilser ligeledes på Jakobsfiguren på bronzedøren.

Mange af deltagerne gik den traditionelle tur op bag alteret til den polykrome Jakobsfigur. Her lægger man typisk hånden på den muslingeskal, der sidder på ryggen over Jakobs hjerte. Herefter går man ned i krypten.

Festen

Min lille syvmandsgruppe fortsatte aftenen i Rúa do Fraco på en af de gode restauranter. Det blev et kulinarisk højdepunkt, der levede op til alt hvad der er skrevet i turistbrochurerne. Service og kvalitet var generelt væsentligt højere, end hvad jeg har oplevet på mine pilgrimsvandring om sommeren.

Ved midnatstid overværede vi alle tiders fyrværkeri over katedralen. Præget af regn. Det var som om katedralen lyste og nærmest eksploderede i regnen. Fra klokken halv et og til langt ud på natten blev der festet til et stort underholdende orkester, der spillede fra en scene rejst på Praza do Obradoiro foran katedralen.

Ritens baggrund

Man siger, at jubelåret har rod i 3. Mosebog, kapitel 25 og dermed i en gammel jødisk tradition, hvor man fik sin skyld eftergivet efter et særligt system. Denne gamle rite blev i fornyet form indført i Rom i år 1300. Det hævdes, at jubelåret allerede i en eller anden form var indført i Santiago i 1112.

Hvad er det så for en rite? Tanken om at eftergive sine skyldnere er stadig aktuel, men næppe det, der driver et stort antal moderne mennesker til at deltage i begivenhederne. I sin ydre form handler riten om, at der i nogle perioder er lettere adgang til det hellige – kirkens rum – end i andre perioder.

Spejler man dette i psyken, kan de fleste af os genkende, at der opstår perioder i vort liv, hvor tingene går lettere for os end ellers. Vi kan i disse perioder føle en stor nåde ved at alting føles sandt og rigtigt.

Jeg tror, at denne festlige ceremoni ved de hellige år kan minde os om, at døre til tider åbnes for os og til andre tider lukkes. Vi kan anstrenge os, vi kan bevæge os, vi kan gennemgå alle livets eller pilgrimsvandringens vanskeligheder, men vi bestemmer ikke selv, hvornår der er adgang til det, vi så inderligt ønsker. Det er vores vilkår som menneske og medmenneske.

Troens adskillelse fra virkeligheden contra troens nødvendighed for inspirationen

Forfatteren til denne artikel er inspireret af foreningens mail til medlemmerne om konstitueringen i bestyrelsen. Specielt er han faldet over dette tekstudsnit: "Et flertal i bestyrelsen ønsker med den nye konstituering at understrege, at denne neutralitet og åbenhed skal afspejle sig i foreningens ansigt udadtil og hele virke, idet der ikke må være skygge af tvivl blandt medlemmerne og i offentligheden om foreningens neutralitet. Med skiftet ønsker vi således at undgå et lighedstegn mellem foreningens holdning og en formands optræden med religiøse handlinger og personlige holdninger og ytringer i tv og andre medier." Citatet er efter forfatterens opfattelse endnu et eksempel på den udbredte "konstante sekularisering", som "ikke er i pilgrimsinspirationens interesse, hvis man tænker dybere over det". I stedet argumenteres der for at hente inspiration i den tusind år gamle gregorianske reformbevægelse fra tiden før Reformationen.

af Niels Erik Søndergård

Jeg vil her henlede opmærksomheden på grundkilden til Europas sekularisering og til Nordeuropas næsten totale materialisering. En udvikling, der har bevirket, at Skandinavien er menneskeligt, kulturel og åndeligt nødlidende. På det seneste er mange ofte ubevidst begyndt at søge efter kilderne bag om denne udvikling for at skabe mening i tilværelsen. En af vejene til at søge dette er pilgrimsbevægelserne. Man har brug for andet og mere end den gennemsnitlige materialisme i Skandinavien - også brug for andet end New Age - til at skabe meningen i tilværelsen, nemlig den katolske kristne åndelige inspiration fra Middelalderen. Ikke forstået som en tilbedelse af fortiden, men som en henten grundværdier frem i nutiden. Og der er det ved disse værdier fra denne kilde, at de er ikke blot til brug i det private, men de er efter deres egenart til brug i den samlede virkelighed. Hvis man overvinder sin berøringsangst her, så er der meget at vinde. Denne grundkilde til spirituelle vær-

dier er pilgrimsbevægelserne stødt ind i via Caminoen.

Den universelle og almindelige kristne tro – den hele tro - angår alle dele af virkeligheden. Således har det også været. Men med renæssancen adskiltes troen fra det offentlige rum. Det fik drastiske politiske, økonomiske, etiske, moralske, menneskelige og åndelige følger. Men troen kan stadig nytænkes ind i hele virkeligheden.

Det åndelige var overalt i samfundet

Gennem Oldtiden og Middelalderen voksede den kristne tro ud i alle samfundets led, så hele tilværelsen var påvirket heraf. Der var en sammenhæng mellem alle områder i tilværelsen og det åndelige. Kristendommen sejrede over den græsk-romerske verden, der kaldtes Antikken.

Ikke bare på samfundets passive sider var

det åndelige med, det var også med på samfundets aktive sider og i den folkelige moral. Der var ingen af Gud-ufafhængige områder, da alle forhold i samfundet kan have betydning for menneskets evige skæbne. Åndens lys skinnede over livet som grundprincip. Dette ændredes ikke af, at man altid har kunnet finde mislyde.

Der var en mening med livet, fælles tilhørsforhold, fælles ansvarlighed. I fællesskabet blev der sørget for de svageste. Menneskeværdet blev gjort samfundsmæssigt forpligtende. Den fattige blev opfattet med sympati, da Kristus også var fattig. Den rige blev opfattet med mistanke – for hvordan var han blevet rig! Grundsynet på forbrug og produktion var sammenfaldende med 1. Timotius k.6 v.8: ”Når vi har føde og klæder, skal vi lade os nøje med det”.

Troen omfattede alle virkelighedens forhold så som kirke, kunst, politik, økonomi, naturvidenskab, arbejdsmarked osv.

Ikke materialistisk tankegang

Man producerede til det nødvendige – ikke til luksus. Naturaløkonomien tærede ikke på jordens ressourcer. Man hvilede i en ikke-materialistisk og åndelig tankegang og livsvirkelighed. Rentetagning blev anset for tyveri og samfundsskadelig. (I dag kan man nøgternt også se, at pengene er mere værdifaste – jo lavere renten er i samfundet.) Man var klar over, at ejendomsretten ikke var en ret, men dybest set en forpligtelse over for næsten. (Ærkebiskop Anders Sunesøn beskriver i dansk litteraturs 1. hovedværk ”haeksameron” ejendomsretten som et syn-defaldsprodukt).

Åndelig velfærdsstat

Den folkelige moral angående penge og

egoisme var dengang den modsatte af den folkelige økonomiske moral, der hersker i dag. Hvis en arbejdsgiver kunne beskæftige flere arbejdsløse mennesker ekstra – men så undlod det – fordi han derved ikke kunne tjene flere penge, så havde han dårlig samvittighed i overensstemmelse med den folkelige moral.

Der skabtes samfundsinstitutioner, der havde til formål at holde onde tilbøjeligheder i menneskenaturen i ave. Disse institutioner var også af nationaløkonomisk art. Der skabtes en åndelig velfærdsstat, hvor livets kræfter beskyttedes – og hvor dødens kræfter blev hæmmet.

I Europa skabtes en fælles kristen kultur, hvor det latinske skriftsprog var fælles. Klostrene fungerede på to måder. Dels som kulturfødere og fornyere og dels som samfundets socialforsorg med apoteker og sygehuse.

Troen greb de intellektuelles virkelighedsforståelse, og det åndelige erobrede samfundets offentlige rum. Herudaf sprang kunstneriske værdier så som malerkunsten, musikken, arkitekturen osv. Kunstens praktiske udførelse var kunstnerens sag, men motivvalget bestemtes af de åndelige ledere. Erhvervsfagernes lav – datidens faglige sammenslutninger virkede på åndeligt grundlag.

I Middelalderen levede den kristne tro i samfundet – og vantroen i det skjulte – modsat før og efter. Med mellemrum vil der altid være brug for reformer. Det kom der også i 1000- og 1100-tallene med munkene Hildebrandt og Bernhard af Clairvaux i spidsen. Denne gregorianske bevægelse ledede Middelalderens Reformation, der er et eksempel på en ægte reformation.

Oldtidens græsk-romerske tankegang vandt frem

I 1500-tallet kom der en vending. Tankegangen fra den græsk-romerske Antik begyndte at vinde de intellektuelles tanker. Dette brød igennem her og resulterede i Renæssancen, der betyder genfødsel af Antikken. Tiden derimellem – den mellemliggende tid kaldtes på latin Aedia Metas = Middelalderen.

Renæssancen sejrer i samfundsrummet over kristendommen. Renæssancens sejr betød adskillelse af tro og samfund. Det samme kan beskrives på en anden måde. Den vigtigste åndelige begivenhed i 1500-tallet var at gennemsnitsmennesket (så at sige alle mennesker) ændrede sig fra at være Guds-centreret til at være jeg-centreret.

Med Renæssancens gennembrud adskiltes troen fra virkeligheden, hverdagen, økonomi, politik, naturvidenskab, arbejdsmarkedet osv. Men nok så væsentligt: 1500-tals-kirkerne (dem alle) skrev under på Renæssancens krav og troens adskillelse fra verden uden for kirkerummet og privatsfæren – således at denne adskillelse blev rigtig for troens og de troendes egen selvforståelse, men troen var nu ikke hel, universel, men kun delvis, partiel.

Falske reformationer

1500-talsreformationerne – både i syd og i nord – er eksempler på falske reformationer. De reformerer ikke – de svækker – de er ikke Åndens forkæmpere, men stråmænd for udefra kommende kræfter.

I Danmark er den såkaldte Reformation et etisk og åndeligt sort kapitel. Den blev gennemført ved statskup i 1534, ved borgerkrig i 1535, ved revolution i 1536. Borgerkrigen

Grevens Fejde stod mellem borgerne, bønderne og katolikkerne på den ene side og kongen, adelen og lutheranerne på den anden side. Efter 1537 afskaffedes klostrene – og dermed socialforsorgen for den almindelige borger. Den blev først gradvist genindført 300 år senere. "Reformationen" i Danmark blev gennemført, fordi adelen havde kirkegodset "som julelys" i øjnene. Netop det kirkegods, der finansierede socialforsorgen. I Henrik Stangerups bog "Broder Jacob" kan man se, at de klostre, der fungerede bedst, blev angrebet først.

Moralen vendtes på hovedet

Beslutningerne om adskillelse mellem det åndelige og samfundet blev taget i 1500-tallet. Konsekvenserne heraf blev så draget i løbet af de næste 400 år.

I starten fortsatte samfundet stort set med fortidens åndelige og sociale etik. Men fra 1600-tallet ruller snebolden. I løbet af 1600-tallet mister troen et intakt forhold til naturvidenskaben.

I løbet af 1600-tallet skabtes vor tids nationaløkonomiske regler – hvor etikken bliver den modsatte af hvad den var tidligere. Ejendomsretten bliver en egenret. Den folkelige moral vendes på hovedet angående etik og økonomi. Nu kan man med god samvittighed anvende sine midler egoistisk. Havesygen og samlemanien bliver etisk godkendt. Produktion og forbrug bliver nu selvstændige materialistiske kræfter – uafhængige af etikken. Arbejdet bliver guddommeliggjort. De fleste helligdage afskaffes, da de ikke anses for produktive.

Den positivistiske måle-veje-holdning rykker frem, den økonomiske og etiske liberalisme følger den i hælene. John Locke går i

filosofien i spidsen for dette.

Denne ændring i opfattelsen af økonomien sker alt sammen med den puritanske calvinisme som spydspids. Herom kan der læses i den engelske historiker Tawney's bog: "Religion and the Rise of Capitalism".

Troens adskillelse fra økonomien blev ikke kun gennemført af ateisterne, men også af den kun delvise tro med det calvinske præsteskab i spidsen. Fra nu af værdsatte man kun økonomisk effektive karaktertyper – både samfundet og i kirkerne.

Etikken forsvandt

I starten i 1500 tallet fortsatte kirkerne med fortidens etik, men de lagde de institutioner i samfundet, der havde til formål at holde menneskets egoisme i tømme, for had. Og da dette var gennemført i løbet af godt 100 år, forsvandt også etikken.

Tidligere undrede jeg mig over Richard Cromwells og puritanernes frivillige tilbagetræden fra magten i England i 1659. De måtte vel have et ønske om positivt at påvirke samfundet med deres magt? Men senere så jeg, at de ikke havde nogen positiv hensigt med samfundet. Deres formål var negativt – at fjerne resterne af de institutioner fra Middelalderen, der havde til opgave at lægge bånd på individets egoisme.

Hvorfor havde de det således? Jo, de mente, at når man havde den rette tro, så kom de gode samfundshandlinger af sig selv. Virkeligheden har vist sig at være anderledes. Hvis ikke troen gøres samfunds-forpligtende, så går egoismen i gang.

Denne opgave var løst i 1659. Nu lå vejen åben for godsejernes og industriherrerens

mishandling af England og omverdenen i de næste 2-300 år, f.eks. omlægningen af en stor del af Englands pløjemarken til færegårde, så der blev mad til færre mennesker, men flere penge til de bedst stillede. Vel at mærke uden at troen nu kunne blande sig – også i dens egen selvforståelse.

Ateismen dukker op

I 1700- og 1800-tallene tømtes samfundene for deres åndelige indhold og kirkerne for deres sociale indhold. Kirkerne mistede forbindelsen til folkehavet og blev overtaget af det bedrestillede borgerskab, og de blev mere eller mindre opfattet med foragt af de dårligere stillede – især i byerne.

I 1794 dukker den første ateistiske stat op i Frankrig. I 1800 tallet udvikles naturvidenskabsteorier, der anser det åndelige for at være overflødig osv.

Den delvise (partielle) tro har kun troen på nogle kirkelige særområder, men supplerer ellers på de øvrige områder op med de i tiden herskende indstillinger. Den er ikke i stand til at se forskellen mellem den delvise og den hele eller universelle tro. Den lægger mærke til kirkekulturen, men ikke til kulturens ateisme i hverdagen. Den delvise, partielle tro hersker i alle samfund og kirker i dag.

Når forskellige grupper og enkeltindivider i dag forsøger at genindtænke kristen tænkning ind i alle virkelighedens områder, så har de to hovedmodstandere. Dels den bevidste positivistiske ateisme og dels den delvise, partielle kristendom, der i dag er en hjælpesøjle for ateismen.

Adskillelsen har fået drastiske følger

Adskillelsen af tro fra hverdag har fået dramatiske følger: "Forretning er blevet for-

retning". Økonomi og etik hænger ikke sammen. Den herskende videnskabelige virkelighedsforståelse og troen hænger ikke sammen. Menneskene har ikke længere nogen grundlæggende mening med tilværelsen. Personetikken har ikke længere nogen objektiv grund. Familiesammenholdet vakler. Et dødsfald er en katastrofe – alts ophør. Egentlige fællesskaber mellem mennesker erstattes af uegentlige overfladiske fællesskaber. Samfundsfællesskabet svækkes. Kulturen ødelægges (ikke af EU, men af Hollywood). Teologien ødelægges og overtages af modstanderne. Arbejdslivet presses og stresses. Til gengæld kaster vi os ud i et overdrevent materialistisk forbrug og tingsorgie. Dette skaber en civilisationstræthed med manglende evne og vilje til befolkningsmæssig reproduktion og med en udbredt livstræthed.

Der er skabt en åndelig natvægterstat, hvor dødens kræfter har frit spil, og hvor livets kræfter ikke beskyttes.

Nytænkning

Men det er absolut muligt – både for enkelt-individer og for fællesskaber, når de lægger menneskefrygten, den delvise kristendom og magthavernes interesser bag sig – at gå bag om Renæssancens pacificering af troen – og finde den hele kristne tro og igen sætte den ind i fremtidens praktiske virkelighed.

1000- og 1100-tallenes gregorianske reformbevægelse med Bernhard af Clairvaux og Gregor den 7. i spidsen er en god inspirationsmulighed: "Således skal det ikke være iblandt jer, men den, der vil være stor iblandt jer, han skal være jeres tjener" Således lyder Livets Ord. Og skal det kun være således i kirkerummet? Nej, naturligvis skal det også være således på arbejdsmarkedet osv.

Det åndelige må på eget grundlag beskæftige sig med politik, økonomi, kunst, kultur, økologi, teologi osv. Ikke for at afstive troen, men netop for at lade den udfolde sig helt og derved give mennesket en mening i tilværelsen.

Arbejdsredskaberne for at gå i gang med at indarbejde troen i de forskellige områder af tilværelsen ligger allerede parat – både fra fortid og nutid. Det gælder for naturvidenskaben, etikken, nationaløkonomien, teologien, kunsten osv. Det drejer sig blot om at få øje på dem. Det drejer sig her ikke om gammeldags tænkning, men om offensiv nytænkning af værdierne ind i helhederne.

Pilgrimsvandringerne er også en af kilderne. Man kan også nærme sig det åndelige med fødderne.

Man kan tilbede Gud med fødderne. Den konstante sekularisering er ikke i hverken i inspirationens, den spirituelle inspirations, pilgrimsinspirationens interesse. Der er pilgrismæssigt behov for en åben positiv holdning til det kristent spirituelle. Når Santiagoforeningen skriver til medlemmerne som ovenfor citeret, så går man i samme retning som FN's klimatopmøde i Bella Centret, hvor man for at være neutral fjernede juletræerne ved indgangen. Det bliver den åndelige døds neutralitet og den kulturelle fattigdoms neutralitet. Der er derimod brug for en åben og frimodig kilde til kulturel og åndelig inspiration.

På www.santiagopilgrimme.dk under punktet "Åbent Forum" har vi åbnet et nyt debatforum hvor man løbende kan diskutere religiøse og spirituelle emner. Brug det!

Frihed med Caminovandring

– om at blive bevidst om sammenhængen mellem valg i livet og disses konsekvenser

Med denne artikel fortsætter vi vores tema om, hvad man kan bruge Caminoen til. Artiklens forfatter udbyder, med en baggrund som psykoterapeut, coach, ingeniør, officer i handelsflåden og pilgrimsvandrer, pilgrimsvandring for folk, der ønsker at skabe forandringer i deres liv og tilbyder sig her som 'coach'. Han stiller spørgsmålene: Hvordan finder man sin styrke og sit potentiale? Hvad er det, der afholder os fra at få succes i vores liv på alle planer (parforhold, karriere, relationer, økonomi, helbred)? Hvordan kan de psykologiske blokeringer opløses med vandring? Og siger, at svarene ligger lige for næsen af os. Psykoterapeuten overtager præstens rolle.

af Mikael Hoffmann

Caminovandring er godt for mange ting - fysisk så vel som mentalt, følelsesmæssigt og spirituelt.

Caminovandring kan ændre ens liv totalt

Caminovandring har været brugt i mere end 1000 år af kristne pilgrimme og er en fantastisk ramme til ganske effektivt at blive bevidst om sine egne holdninger, overbevisninger og fordomme - og gøre noget ved de af dem, der føles uhensigtsmæssige. Det kunne dreje sig om udfordringer både privat, spirituelt, erhvervs- og/eller helbredsmæssigt.

At gå Caminovandring er at bringe sig selv ud af dagligdagen, at skifte miljø – og det er det letteste sted at være i stand til at ændre noget, fordi alle mønstre i overført betydning bliver forstørret op og derved bliver tydeligere. Dermed har man nemmest mulighed for at ændre spor fra et fastlåst mønster til mere fleksibilitet og frihed i sit liv.

Tid

Kun én ting har vi alle til fælles, og det er ti-

den. Vi har alle de samme 24 timer i døgnet. Forskellen på mennesker er udelukkende, hvordan vi vælger at bruge vores tid. Hvordan vi prioriterer, og dette gælder både tid, relationer, penge, opmærksomhed og andre af vores ressourcer. At være bevidst om de valg vi træffer er at tage ansvar. Livet handler om valg. Tilvalg og fravalg. Jobbet var et valg. Ægtefællen var et valg. Boligen har været et valg. Alle omstændigheder og fortrædeligheder er alt sammen noget, jeg bevidst eller ubevidst har valgt.

Der findes intet rigtigt eller forkert – godt eller dårligt.

Der findes kun konsekvenser af vores holdninger og valg.

Resultatet af vores valg er konsekvenser. De valg, vi vælger at træffe, afgør vores skæbne. Hvis jeg vil have noget andet, end det jeg har haft indtil nu, må jeg gøre noget andet, end det jeg har gjort indtil nu (ny tanke, anden handling).

Forandringer

En måde at foretage forandringer i sit liv er at gennemgå følgende fem trin:

Bevidstgørelse (at få øje på hvad der virkelig sker),

Erkendelse (at se, at det handler om en selv),

Ansvarlighed (at være klar over at man selv er en del af problemet og en del af løsningen),

Muligheder (få nye valgmuligheder) samt

Handling (at gøre noget ved det).

Be-handlingen er BEAM-Handling.

Som et målrettet laserlys.

At gennemleve disse fem trin sammen med en præst, coach, psykolog eller psykoterapeut kaldes også accelereret læring. På Caminoen har det typisk været en præst, der fortolkede folks oplevelser, vejledt og givet sjælesorg. En præst har mange funktioner i samfundet, men hvis man på Caminovandringen udskifter præsten med for eksempel en psykoterapeut, som har en enkelt funktion nemlig at få folk til at fungere (endnu) bedre i livet, kan vandreren/pilgrimen ofte få den samme spirituelle oplevelse – blot uden den religiøse vinkel. Jeg fornemmer, at menneskers spirituelle og åndelige søgen er blevet større med årene. Tilsyneladende er det ikke så meget i den religiøse retning, hvilket ses på det faldende medlemstal af den danske folkekirke. Men der er ingen tvivl om at flere og flere mennesker søger en spirituel dimension i tilværelsen som modvægt til den meget materialistiske og stressede verden.

Symptomer

Hvis man ønsker at ændre noget i sit liv, er bedste måde at lære på at blive bevidst om sammenhængen mellem valg/beslutning/handling og så de tilhørende konsekvenser. Hvis man samtidig kan forkorte afstanden/tiden mellem valget og konsekvensen går læringen hurtigst.

Ofte reagerer vi på symptomerne, fordi det kan være svært at se årsagerne. Et eksempel på afstand mellem symptom og årsag er bilens olielampe, der pludselig blinker. Hvor er problemet egentlig henne? Er det olielampen der er problemet? Eller befinder det sig ude under motorhjelmene? Vil det hjælpe noget at klistre et stykke tape over olielampen, så man er fri for at se på blinkeriet? Nej, for senere kan det blive meget værre, motoren kan brænde sammen. At kende sammenhængen mellem olielampen og manglende motorolie er ikke noget man kan vide, før man ved det – før man har lært det. Den bedste procedure er at finde en tankstation, åbne motorhjelmene, skrue et dæksel af, og hælde den rigtige olie ned i motoren i den rigtige mængde.

Hvordan ændrer man sig?

Primært handler det om at arbejde med problemstillinger inden i sig selv, i stedet for uden for sig selv.

Hvis man vil have en vedvarende forandring, er det ikke nok med en adfærdsmodificering. Det er som at slukke en ildebrand, men ikke at sørge for at forhindre, at der senere opstår nye ildebrande. Der skal ofte noget mere dybdegående arbejde over længere tid til. Dette inkluderer næsten altid arbejde med kroppen. Mange mennesker i dag befinder sig mest i deres tanker på det mentale plan. Hvis man har afskåret sig fra sin krop (fordi det smerter for meget at mærke den) har man også afskåret sig fra en stor del af sine egne ressourcer.

Caminovandring er både en hurtig og en langsom måde at ændre på – fordi man skifter miljø og dermed har lettere ved at ændre indgroede vaner. Alt overflødigt skrælles væk fra dag nummer ét. Ingen mobiltelefon, in-

gen adgang til internet, ur, nyheder, eller anden unødigt støj. Kun fordybelse og åndelig/spirituel udvikling. Deraf kan der komme en adfærdsmæssig ændring i dagligdagen.

Hvad er det der sker i vores samfund i dag?

Jeg mener, at jeg kan se en polarisering i samfundet, som bliver tydeligere og tydeligere. De, der har det godt, får det bedre. Og de, der har det skidt, får det værre. Den gode nyhed er, at vi selv vælger, hvilken kategori vi ønsker at befinde os i.

Det er relativt let at finde sin identitet på Caminovandringer. Her vil man opleve, at sammenhængen mellem valg/handling og konsekvens bliver tydelig. Især hvis man får hjælp fra en kvalificeret præst, psykolog, coach eller psykoterapeut.

Jeg ville ønske at flere mennesker var klar over, at de selv er herre over, om de vil være glade eller kede af det. Om de vil være raske eller syge. Rige eller fattige. Det drejer sig nemlig udelukkende om de valg, vi hele tiden træffer livet igennem. Til- og fravalg. Det er alt sammen vores eget ansvar. Vores personlige valg.

Livet er pragtfuldt, når man vælger et pragtfuldt liv.

En længere udgave af artiklen kan læses på www.MikaelHoffmann.dk/caminoartikler

Hvis man er blevet interesseret i at vide mere om forfatterens kurser, kan man klikke ind på www.MikaelHoffmann.dk/camino

Med denne artikel og den næste har vi afsluttet vores tema om Caminoen som arbejdsplads – om hvad man kan tillade sig at bruge Caminoen til. Vi håber, det har sat tanker og snakke i gang. Temaet er i hvert fald levende på Caminoen, hvor nogle pilgrimme måske ligefrem er for optagede af, hvem der er de 'rigtige pilgrimme' og hvad man kan tillade sig på Caminoen.

Naturligvis er temaet kun afsluttet hvis der ikke er flere der blander sig. - Hvad mener du?

En turist kræver
— en pilgrim
værdsetter med
tak, hvad han eller
hun modtager.

Pilgrimsvandring kontra rygsækvandring

af Finn Buhl

I "Pilgrimmen" nr. 17, 2009 spørger redaktør Henrik Friediger: "Hvad må man bruge caminoen til", et spørgsmål som stilles i forlængelse af en debat om, hvad "rigtig" og "forkert" pilgrimsvandring er. Jeg har selv tidligere deltaget i en debat om "pilgrims-teologi", som også har med dette "rigtige" og "forkerte" at gøre, en debat som ofte "ikke lagde fingrene imellem", men alligevel blev ført i respekt for andres mening.

Hvad der er "rigtigt", og hvad der er "forkert", skal jeg ikke dømme om, men stille endnu et spørgsmål: "Hvad er forskellen på pilgrimsvandring og rygsækvandring?" Jo,.....Pilgrimsvandring er VEJEN HJEM i YDMYGHED og ENKELTHED, hvor vandreren **forhåbentlig** pludselig opdager, at Gud **allerede** løber ham eller hende i møde. Rygsækvandring er SELV-OPLEVELSEN i SELVCENTRERING og FORTRÆFFELIGHED, hvor OPLEVELSEN er selve meningen.

Er vi så enten pilgrimme eller rygsækvandrere?? Forhåbentlig ikke, eller ... jeg kan i hvert fald personlig **ikke** definere mig selv som enten det ene eller det andet: **Forstanden** vil PILGRIMMEN, men **hjertet** vælger tit og ofte RYGSÆKKEN.

Min påstand er derfor, at fastholder nogen de **kun** er pilgrimme, er de farisæere. Og ligeledes: fastholder nogen de **kun** er rygsækvandrere, er de også farisæere: For en farisæer er én, der fremhæver sine egne kvaliteter på bekostning af andre.

Jeg har dage, hvor jeg bare "smelter sammen med naturen og vejens kilometre", hvor jeg bare oplever og oplever, og ... så pludselig møder jeg et kors i vejkanten, et kapel eller en kirke og et "Fader Vor" finder vej fra hjertets dyb.

Jeg har dage, hvor jeg starter vandringen med at meditere – "ikke ser hvor jeg går" – men går med Gud, og ... så pludselig "kræver" stien, terrænet, at jeg er nærværende, da jeg ellers kan risikere liv og lemmer.

NEJ! Jeg er bestemt ikke DET, jeg VIL, men er i erkendelse af egen mangelfuldhed og ufuldkommenhed blevet klar over netop pilgrimsvandringens værdi, den vandring som under rygsækvandringen dukker op glimtvis og undertiden helt tager over!

10-års jubilæum i Odense den 31.10. - 1.11.2009

Ny konstituering i bestyrelsen

På det første bestyrelsesmøde efter generalforsamlingen i oktober har den nyvalgte (genvalgte) bestyrelse konstitueret sig på følgende måde:

Henrik Friediger, formand og redaktør,

tlf.: 4585 0088 Mobil: 2892 1632 (Virum)

Carina Glunz, næstformand, sekretariat (indmeldelse og ekspedition af pas mv.)

tlf.: 4042 9515 (Køge)

Niels Henrik Lieberkind, sekretær & koordinering af vej-aktiviteter,

tlf.: 4731 5626 (Frederikssund)

Hans-Peter Glunz, webmaster og kasserer, tlf.: 2040 1131 (Køge)

Bent Jul, bestyrelsesmedlem, kontakt til søsterforeninger i Norge, Sverige og Nordtyskland, tlf.: 3254 8816 - Mobil: 2544 7562 (København)

Else Dupont, bestyrelsesmedlem, koordinering af hospitaleros,

tlf.: 7020 1011 (Sønderborg)

Kaj Højland, bestyrelsesmedlem, tlf.: 9781 0113 (Lemvig)

Den mest markante ændring i forhold til den tidligere bestyrelse er, at Henrik Friediger afløser Bent Jul som formand.

Bestyrelsen udtrykker samtidig sin store anerkendelse af Bents arbejde i det år, han har været formand – ikke mindst den gigantiske indsats han har præsteret i forbindelse med det netop afholdte årsmøde i Odense.

Det er fortsat bestyrelsens opfattelse, at foreningen skal være åben med plads til alle de medlemmer, som på forskellig vis interesserer sig for pilgrimsvejene til Santiago de Compostela, uanset hvilke holdninger den enkelte har – det være sig politiske, religiøse eller åndelige.

Et flertal i bestyrelsen ønsker med den nye konstituering at understrege, at denne neutralitet og åbenhed skal afspejle sig i foreningens ansigt udadtil og hele virke, idet der ikke må være skygge af tvivl blandt medlemmerne og i offentligheden om foreningens neutralitet. Med skiftet ønsker vi således at undgå et lighedstegn mellem foreningens holdning og en formands optræden med religiøse handlinger og personlige holdninger og ytringer i tv og andre medier.

Den nye rollefordeling i bestyrelsen er derfor foranlediget af et ønske om at understrege det almindelige, brede grundlag, som der er flertal for i bestyrelsen og forhåbentlig også i medlemskredsen.

Vort mål er at samle alle interesserede i Camino de Santiago i en forening, der giver plads til, at alle med denne interesse kan føle sig i godt selskab, kan mødes med andre med samme interesse og kan virke for, at mange flere får inspiration til selv at vandre på vores spændende og udfordrende Camino – fortrinsvis i Spanien, men efterhånden også mere og mere her i landet og på vejene ned gennem Europa.

Referatet og Bent Juls taler findes på www.santiagopilgrimme.dk under ”Downloads”

Hovedaktiviteter i 2010

Det næste bestyrelsesmøde afholdes den 20. Januar 2010. Her vil hovedplanen være det væsentligste punkt på dagsordenen. Medlemmerne vil snarest herefter modtage en mail med planen, ligesom den vil blive lagt ud på foreningens hjemmeside under 'Aktuelt'.

Her er den foreløbige hovedplan:

Januar: Kontingentopkrævning udsendes sammen med årets første nummer af Pilgrimmen.

Der arbejdes videre med vejprojekterne i Danmark, herunder en mere detaljeret målsætning, plan for arbejdet og organisering af samme.

Herbergerne og Hærvejen: Vi fortsætter med deltagelse også i 2010 – jfr. omtale i nærværende nummer af Pilgrimmen.

Hjemmesiden opdateres løbende - Kommunikation via mails til medlemmer fortsætter og udvides efter behov.

Pilgrimmen nr. 18 er nærværende. Nummer 19 forventes i august/september. Artikelforslag og fotos modtages meget gerne.

Hospitaleros. Aktiviteten fortsætter. De medlemmer, som har været hospitaleros i 2009, indkaldes til et møde for at udveksle erfaringer og informationer.

Vandrestilling af Caminofotos færdiggøres og organiseres.

Hjemkomstretræte 29. - 31. januar.

Samarbejdet med Nordfyns Folkehøjskole fortsætter. Der er planlagt en Caminovandring i marts fra O Cebreiro til Santiago (gentagelse af vandringen i oktober sidste år) samt en længere Caminovandring fra Astorga til Santiago til oktober. Aktiviteterne gennemføres, når der er et tilstrækkeligt antal deltagere. Caminovandringen til marts er garanteret gennemførelse, der er dog endnu ledige pladser.

Et nyt kursus 'Pilgrimsvandring på højskole i pinsen' afholdes i Pinseugen fra tirsdag d. 18. maj til tirsdag d. 25. maj 2010

Den traditionsrige årlige pilgrimsvandring forsøges gennemført tre forskellige steder i 2010.

Mulig deltagelse i en spansk udstilling i forbindelse med det hellige år.

Mulig deltagelse i den franske pilgrimsforenings initiativ med en stafet-camino fra Strasburg til Santiago. Hold øje med hjemmesiden for at få mere at vide om dette arrangement.

Næste årsmøde afholdes lørdag den 6. november 2010.

Tanker ved et formandsskifte

Foreningens nye formand giver her sit bud på, hvorfor et flertal i bestyrelsen har valgt igen at skifte formand. Der er ikke tale om grundlæggende uenigheder i forhold til, at foreningen skal være et åbent forum for alle med interesse i pilgrimsvejene til Santiago de Compostela. Men derimod om forskellig vurdering af, hvordan foreningens bestyrelse - og her specielt formanden - skal optræde overfor nuværende og potentielle medlemmer og i offentligheden. Her mener den nye formand, at foreningen såvel indadtil som udadtil skal sende et klart signal om, at enhver, der føler sig som pilgrim, skal bydes velkommen.

af Henrik Friediger

Efter en velbesøgt og velgennemført tiende generalforsamling og tilhørende årsmøde med næsten 200 deltagere og en forening, der nu kan mønstre et medlemstal på over 1.000, melder sig spørgsmålet om foreningens fremtidige virke.

Den seneste generalforsamling var lige som de foregående stort set rensset for debat om foreningens formål og virke. Alle var tilfredse, alt var godt og bestyrelsen blev behørigt takket og bestyrelsesmedlemmer på valg genvalgt med akklamation.

Er der da slet ingen ugler i mosen? Jo, det er der. Og hensigten med denne artikel er at få dem til at flakse op, så vi kan se på dem og meget gerne rejse en debat om dem blandt foreningens medlemmer.

Lidt historie

I 2007, kort før årsmødet, meddelte grundlæggeren af foreningen og formand indtil da, Henrik Tarp, at han ikke længere ønskede at være formand. Hans kone, Vivi Tarp, valgte at følge ham ud af bestyrelsen.

Samtidig ønskede den hidtidige næstformand, William Arentved, at trække sig af helbredsmæssige årsager. Resterne af bestyrelsen og de to indkaldte suppleanter, Peter

Glunz og undertegnede, samlede sig for at føre foreningen videre og få arrangeret et årsmøde – Henrik Tarp havde ved sin fratræden også gjort det umuligt for foreningen at holde det på Sorø Akademi, hvor det havde været afholdt hidtil.

Af de resterende bestyrelsesmedlemmer (nu inklusive de to for første gang indkaldte suppleanter, herunder undertegnede) var det kun den hidtidige redaktør af Pilgrimmen, Bent Jul, der ville påtage sig opgaven som ny formand.

Som bekendt blev generalforsamlingen og årsmødet i 2008 holdt i Ringsted og den nye bestyrelse overlevede, uden at den konflikt, der førte til Henrik og Vivi Tarps fratræden i utide, overhovedet blev drøftet – den blev næppe nævnt, og et spørgsmål fra salen blev nærmest fejlet væk under hensyn til, at konflikten skyldtes gemytternes uoverensstemmelse, personlige animositeter, som ikke egnede sig til offentlig drøftelse.

Caminoen er stærk

Nu er vi imidlertid endt i en tilsvarende konflikt igen. Et flertal i bestyrelsen har valgt, at undertegnede skal være ny formand for foreningen i stedet for Bent Jul.

Hvorfor nu det? Er det igen et spørgsmål om personlige modviljer? Eller ligger der mere bag? Jeg og bestyrelsen mener nu, at vi skylder medlemmerne en forklaring. Den får I så her:

Det er en velkendt sag, at Caminoen gør noget ved os, der vandrer den. Caminoen er stærk kost for både legeme og sjæl. Spørgsmålet er, hvordan denne stærke kost skal fortolkes, bearbejdes og indgå i den enkelte pilgrims videre liv. Kan oplevelser indpasses i et almindeligt jævnt og muntert liv på jord eller skal der tages mere drastiske skridt? Det er netop i svaret på disse spørgsmål, at vandene skiller.

Caminoen er en historisk, kristen vej – fra den gang, kirken her i vesten var en helhed. I sin nye udgave er den en udpræget en katolsk vej. Det er den katolske kirke, der, under ledelse af ærkebispedømmet i Santiago de Compostela, i vid udstrækning definerer, hvordan Caminoen skal forstås og her ikke mindst, hvordan de oplevelser, som pilgrimmene får under deres vandring og i mødet med målet, Santiago, skal fortolkes og hvordan man skal forholde sig til dem. Kort fortalt er det hensigten, at Caminoen skal føre pilgrimmene ind i den katolske kirke, som i sin selvforståelse er den eneste institution, der har de midler, der er nødvendige for at mennesker kan blive frelst.

Men det behøver man ikke lægge sig ind under. Caminoen er åben for alle, og det anerkendes da også på pilgrimskontoret i Santiago, hvor man ligefrem kan få et verdsligt bevis for gennemført Camino. Hvad enten man ikke er specielt troende eller måske protestant i den danske folkekirkelige udgave, er man altså velkommen på Caminoen. Vi kan trygt tage derned og

vandre. Men udsat for påvirkninger bliver man, og det skal man naturligvis være bevidst om.

Uanset om man lægger sig ind under det katolske eller ej, sker der altså noget med én, når man vandrer Caminoen. Det jeg ovenfor kaldte 'stærk kost' er i sidste instans af åndelig art. Mange oplever, at ømheden i kroppen udvikler sig til en speciel sjælelig hudløshed, der giver sig udtryk på mange planer. Fx på det sociale, hvor kontakten til andre, fremmede mennesker bliver intens og betydningsfuld på tværs af alle de grænser, der ellers hersker mellem mennesker, nationale, sproglige, statusmæssige, sociale, kønslige, aldersmæssige osv. En dyb og ofte ganske overvældende oplevelse. Og fx på det religiøse, hvor adgangen til de åndelige aspekter af tilværelsen åbner sig på ofte påtrængende måder – både i form af de dybe samtaler og i direkte forbindelse med en åbning i sindet mod universet og det guddommelige.

Og her mangler vi sekulariserede skandinaver ofte et sprog, en forståelsesramme. Den tilbydes så af den katolske kirke. Undertiden langs vejen og altid ved ankomsten til Santiago.

For den katolske kirke er Caminoen en missionsmark. Specielt rettet mod de spanske pilgrimme (hvoraf mange er kirkefremmede eller endog kirkefjendske som følge af den katolske kirkes uforbeholdne støtte til og forbundenhed med det forhadte Francodiktatur). Men naturligvis også mod alle os andre pilgrimme. Som det siges dagligt ved pilgrimsmessen i katedralen i Santiago: det er ene den katolske kirke, der ejer de nådegaver, der kan sikre den enkeltes frelse.

Hvor mange danskere, der ligefrem har konverteret til katolicismen efter en Camino, vides vist ikke. Det er sikkert ikke så mange. Derimod er der mange, der er blevet fascineret af den katolske tænkning og dermed af dens fortolkning af de åndelige oplevelser, som er så almindelige. Det viser sig i forskellige former for åbenhed over for forskellige dele af de katolske dogmer med eksempelvis en mere eller mindre udvendig helgen- og relikviedyrkelse, som ens oprindelige religiøse forestillinger kan suppleres med og indoptage. De kan så bringes i spil med andre såkaldt 'nyreligiøse' forestillinger og røres sammen i en individuel trosgrød med elementer af buddhisme, hinduisme, tibetansk og indiansk spiritualitet osv. På Caminoen møder man det hele.

Caminoen tilhører os, der vandrer den. Der har været tendenser til dette i foreningen, og det er for så vidt også i orden. Det må enhver naturligvis gøre som hun eller han finder det for godt, og det er i hvert fald ikke noget, der vedrører foreningen som sådan. Men det må ikke blive det, der præger foreningens virke, uanset hvor hæderlige intentionerne herfor måtte være. Foreningen må fastholde sit religiøst set neutrale grundlag og aldrig blive endnu en missionsmark!

De fleste af os danske caminovandrere er vel for det meste præget af vores 'barnetro', altså en form for gudstro, der mere eller mindre reflekteret passer ind i en folkekirkelig sammenhæng. Og de fleste af os er sikkert godt tilfredse med det. Jeg har det selv på den måde.

Men som almindeligt sekulariseret moderne menneske er man ofte på herrens mark, når 'ånden' taler til én – gennem andre mennesker eller direkte under vandringen i ska-

berværket. Og det er også her, at man i sin åbenhed kan være påvirkelig overfor stærke individer med kraftige svar på ens åndelige spørgsmål. Det er her missionen kan sætte ind. Og gøre én usikker på hvor langt man, for at få styr på sine oplevelser og tanker, skal strække sig i forhold til katolske og andre mere eller mindre esoteriske trosforklaringer. Ligeledes kan man blive usikker på, hvor langt man skal gå i retning af at udfinde og dyrke sine påførte eller selvskabte religiøse forståelser. Eller om det tværtimod er muligt at finde ro i en almindelig folkekirkelig gudsyndyrkelse, samtidig med, at man bevarer de oplevelser, Caminoen har beriget ens liv med.

Det er i det felt, brydningerne i pilgrimsforeningen har udspillet sig. Der er tale om tendenser, som involverer flere mennesker, men som i bestyrelsessammenhæng bliver synlige i forhold til enkelte eller få. Det er også derfor, de kan vise sig og udlægges som personlige modsætningsforhold. Men der er, som det forhåbentlig er fremgået, mere på spil.

Foreningen er for alle interesserede

Alle i bestyrelsen er enige om, at der skal være plads til os alle, uanset hvilke religiøse og spirituelle holdninger vi har! Men samtidig er der et flertal i bestyrelsen, der deler den opfattelse, at denne neutralitet og åbenhed skal afspejle sig i foreningens ansigt udadtil og hele virke. Vi mener, at det kan se ud, som om foreningen har bevæget sig for langt ind i mere esoteriske opfattelser, og at en udvendig religiøsitet er kommet til at fylde for meget. Det var denne indflydelse, foreningens første formand vendte sig imod og endte med at give op over for, og som altså nu manifesterer sig i endnu et formandsskifte.

Formandsskiftet er således foranlediget af et ønske om at understrege det almindelige, brede grundlag, som der er flertal for i bestyrelsen – og forhåbentlig også i medlemskredsen. Det er den opgave, jeg sammen med den øvrige bestyrelse vil prøve at løfte det kommende år – og tage ansvar for på den næste generalforsamling. Jeg forventer i den sammenhæng, at vi også i det kommende år - på trods af vore forskellige opfattelser - vil være i stand til at fortsætte samarbejdet om vores fælles interesse.

Foreningen af Danske Santiagopilgrimme har som formål at samle alle interesserede i Camino de Santiago i en forening, der giver plads til, at alle med denne interesse kan føle sig i godt selskab, kan mødes med andre med samme interesse og kan virke for, at mange flere får inspiration til selv at vandre på vores spændende og udfordrende Camino – fortrinsvis i Spanien, men efterhånden også gerne mere og mere her i landet og på vejene derved gennem Europa.

HUSK AT...

opgive dit medlemsnummer når du betaler kontingent!

Dit medlemsnummer er trykt på brevet som kom sammen med denne udgave af PILGRIMMEN

Du sparer kassereren for mange timers søgearbejde...

Tak på forhånd!

Kassereren

BUEN CAMINO 2010

Pilgrimsvandring i pinsen

tirsdag d.18. maj - tirsdag d. 25. maj 2010

Kurset er tilrettelagt som en kombination af foredrag, daglige vandringer og et intenst samvær. Hver dag vil have et tema, der vil belyse voksenlivets udviklingsmuligheder.

De daglige vandringer går gennem noget af det smukkeste af Fyns natur og vil have en længde på 8 til 16 km. Tempoet vil blive afpasset efter deltagerne.

Der vil blive lagt vægt på at skabe en atmosfære, som den der findes på den spanske camino, dvs. vi vil skabe et muntert og intens samvær. Spiritualiteten og pilgrimsvandringens fænomener vil være i centrum, men grundlaget vil være folkeligt.

Der bliver tid til fordybelse, og der bliver mulighed for individuel rådgivning hos kursets undervisere.

Kurset tilrettelægges af Bent Jul og Kirsten Mandøe.

Foredrag med Matthias Axelsen, Elizabeth Knox-Seith og Henrik Friediger.

En lokal vejleder vil fortælle om den Fynske natur. En lokal præst vil fortælle om Pinsen.

Pris: kr. 3.000

Tillæg for enkeltværelse: kr. 750

Ring og spørg efter brochure eller se mere på højskolens hjemmeside www.nfhs.dk

Du kan også besøge www.santiagopilgrimme.dk

Nordfyns Folkehøjskole

Fælledvej 11 - Harritslev - 5400 Bogense - 64813280

kontor@nfhs.dk - www.nfhs.dk

Pilgrimsrejse til Santiago de Compostela

lørdag d. 19. marts - onsdag d. 31. marts 2010

Nordfyns Folkehøjskole vil i samarbejde med Foreningen af Danske Santiagopilgrimme afholde et forberedelseskursus med en efterfølgende rejse til Spanien, hvor der i godt en uge vandres gennem det skønne og fremmedartede Galicien til Santiago de Compostela.

Prisen på 10.400 kr. inkluderer:

- forberedelse på Nordfyns Folkehøjskole
- transport til og fra Caminoen
- vandring ad den 1000 år gamle pilgrimsrute fra O Cebreiro til Santiago de Compostela
- pilgrimspas
- overnatning på refugier undervejs og på hotel i Santiago.

Caminoen tilbyder mange oplevelsesmuligheder og hver enkelt finder selv sin måde at vandre på. Mange pilgrimme vandrer for at søge livskvalitet og beskæftige sig med eksistentielle grundspørgsmål, men man kan også bare nyde naturen, kulturen, fællesskabet eller det at være alene på vejen.

Introduktionskurset og vandringen bliver ledet af Henrik Friediger og Hans Henrik Lieberkind og er tilrettelagt for dem, der er lidt utrygge ved at skulle af sted på egen hånd, eller som ønsker at vandre Caminoen med den sikkerhed, som det giver at dagsmarcher og overnatninger er fastlagt på forhånd.

Ring og spørg efter brochure eller se mere på højskolens hjemmeside www.nfhs.dk eller på www.santiagopilgrimme.dk

Nordfyns Folkehøjskole

Fælledvej 11 - Harritslev - 5400 Bogense - 64813280

kontor@nfhs.dk, www.nfhs.dk

”Lyt – mens fingrene vandrer”

af Finn Buhl

”Lyt – mens fingrene vandrer” er ikke blot en ”brugsanvisning” i, hvordan man udfører Recitativ Meditation: ”Metoden” kan man nemlig lære alle steder, indenfor alle religiøse retninger.

Når man reciterer er det derfor vigtigt, at forholde sig til, hvilken ”retning” og hvilket ”mål”, man sigter efter: Hvad er det recitationen skal føre til?

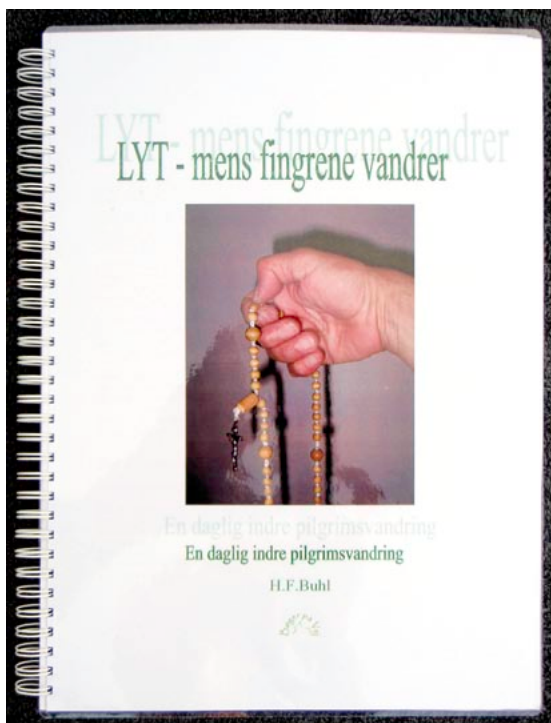
Derfor ledes læseren først og fremmest igennem en række grundlæggende teologiske emner, som danner fundamentet i Den kristne tros lære: Allerførst spørges ”Hvem er Jesus?” og ”Hvad er Jesus?” Spørgsmålene stilles, for i dag er Jesus i manges bevidsthed ”forvandlet” til slet og ret en ordinær profet eller simpel morallærer.

Djævlens er der endnu færre, der tror eksisterer, så derfor stilles det ømfindtlige spørgsmål: ”Hvad og hvem er Djævlens?”

Allerede fra start tager der et teologisk ”favntag” med den ”skygge” begrebet ”Korsets Gåde” utilsigtet i 2000 år har kastet henover Vor Herre Jesus Kristi Døb: Kristi Døb og vores dåb har derfor en stor central plads i de emner, der behandles..

Herefter beskrives i korte afsnit ”Nadveren” – ”Højmessens” – ”hvad Kirken er” – og ”hvad Kristendom er”. Ømtålelige emner som ”Dom” og ”Fortabelse” og ”Kødets Opstandelse” bliver også forklaret, ligesom der ikke viges udenom begrebet ”Guds Vrede”.

Det ofte stillede spørgsmål: ”Hvorfor ofrede Guds Sin Søn?” besvares grundigt og simpelt, og leder hen på begrebet ”Kristi Brud”, og slutter af med igen at dvæle ved ”Korsets Gåde”, der utilsigtet skygger for ”Jesu Døb”.

Evangelie-Kransen beskrives udførligt: Antallet af perler forklares, og de enkelte recitativer belyses med henvisninger til uddybende skriftsteder.

Med en række praktiske råd orienteres og hjælpes læseren udenom de typiske faldgrupper og ofte almindelige fejltagelser, der opstår, når man som uerfaren begiver sig ud på ”vandring” i ”Det Indre Landskab”.

Bogen afsluttes med en praktisk vejledning i, hvordan man selv kan binde sin Evangelie-Krans.

Ideen til bogen er sprunget ud af et personligt behov for ”samvær med Gud”, som tager hensyn til Matt. 6.7-8, og som tingene skred frem langsomt udviklede sig til en ”daglig indre pilgrimsvandring.”

Bogens pris er 100,00 kr. plus forsendelses-omkostninger.

”LYT – mens fingrene vandrer” bliver trykt ”on-demand” i A4, er med lamineret for- og bagside og vire-indbundet.

Salg foregår ved bestilling direkte hos forlaget:

Bestil nu hos:

Bøger På Vej

Skovbogade 10

4000 Roskilde

tlf. 46 36 88 25 mobil 23 36 12 11

E-mail: buhl@compaqnet.dk

www.boegerpaavej.dk

ISBN 978-87-992966-1-3

Kære Pilgrim

Skal du på Caminoen nu til sommer?

Hvis du kommer til at opleve det hellige jubelår på nærmeste hold - fx hvis du kommer til eller befinder dig i Santiago den 25. juli eller i dagene heromkring - så del dine oplevelser med os andre.

Send fotos og tekster til PILGRIMMEN. Deadline i midten af august.

Caminohilsner

REDAKTIONEN

YES – Vi gjorde det!

af Gitta Bechshøft

Her sidder jeg med endnu en camino-bog hvis forside viser en stolt pilgrim med sejrssikker mine og en YES-næve i vejret. Hun er fotograferet ved den sidste kilometersten lige udenfor Santiago. På stenen ses pilgrimslivets klassiske attributer: vandrestaven, kalabasen og muslingeskalen....

Camino de Santiagos spanske jord har endnu engang båret frugt. Ti-fold returnerer Europas berømteste vandrerute hvad dens tilbedere lægger i den. Ikke mindst i form af personlige beretninger. Engang i fremtiden vil historikere sikkert være optaget af at granske Caminoens mange beretninger og måske falder de en dag over de to danske pilgrimme, Hanne og Knuds bog. Forfatterne lægger ikke skjul på at det var en hård fødsel – der var sygdom der skulle overvindes og megen træning skulle udføres før de er klar til at tackle rutens udfordringer. De klarer det – naturligvis - men det er jo også let nok at sige når man først er nået til vejs ende.

Caminoen er og bliver fuld af efter kalenderen burde være alligevel ind i en mindre sne-regnskyl og hvad naturen nu væger sig fra nogle få hundremeter over havets overflade. med dato, samt kilometer og har en overskrift der refererer letlæst og fornøjelig og giver pilgrim kan opleve undervejs.

overraskelser, og selvom det forår løber de to danskere storm, et par meget heftige ellers byder på når man be-
de meter til mere end tusind Bogen er indelt i vandredage, højdeanagivelser. Hver dag til en særlig oplevelse. Den er gode fingerpeg om hvad en

Et gennemgående træk er, at forfatterne beskæftiger sig med det jordnære. De små ting der får dagen til at hænge sammen rent praktisk. Caminoens puls tages dag for dag. Der noteres omhyggeligt klokkeslet for afgang fra herberget tidligt om morgenen, frokost-stop undervejs samt ankomst-tidspunkt ved næste herberge. Dagens oplevelser refereres i nutid som øjebliksbilleder: møde med andre pilgrimme, venner på ruten, detaljer om mad og drikke samt nøjagtige priser på måltider indtaget. Føddernes tilstand indgår naturligvis som dagligt krydderi, humoristisk beskrevet, men man aner at der også er alvor bag. En liden vabel kan vælte et stort læs. Hanne og Knud tager det hele med højt humør. De mange daglige beretninger fletter sig ind i hinanden som brikker i et puslespil. Efter endt læsning kan selv den der slet ingen tanker har gjort sig om hvorledes en pilgrims-vandring former sig lukke bogen og drømme om selv at tælle elleve beboede storkereder på et tag, drikke tidlig morgenkaffe under tørrede skinker i en spansk landeveisbar, kæmpe sig vej gennem sne og blæst ved jernkorset, eller bare traske en hel lang dag i strålende solskin tværs over højsletten "La Meseta"?

- Og når beslutningen er taget og du tager hul på din egen Camino dag nummer et glemmer du ikke at føre dagbog, for der findes ikke to camino-oplevelser der er ens, og hvem ved – måske en dag langt ude i fremtiden sidder dit eget barnebarn eller oldebarn med din dagbog i hånden og tænker: “der var nu krummer i de gamle”... og dermed er ringen slutet – bagud og fremad til nye generationer på vandring langs Camino de Santiago.

Hola.

Bagsidetekst: En bog for alle som har lyst til at opleve lidt af den totale frihed, som vi fandt i det nordlige Spanien.

En dagbog fra pilgrimsvandring på El Camino.

Forfattere: Hanne Flarup Andersen & Knud Overgaard Andersen.

Forlag: Books on Demand. GmbH, København, Danmark. 2009.

ISBN: 978-87-7691-581-0

**Bogen kan fås hos: Boghandleren,
Forlaget www.bod.dk eller www.saxo.com**

Prisen er 149,-kr + 25 kr til porto, hvis den bliver bestilt hos Hanne og Knud Andersen. Tlf: 22 51 41 46 hanneflarup@hotmail.com

Har du skrevet en bog om dine oplevelser på Caminoen eller med andet indhold, der er inspireret af Caminoen?

Og måske udgivet den selv?

Så send et eksemplar til Pilgrimmens redaktion. Vi anmelder alle bøger på dansk om Caminoen. Og der kommer også omtale og anmeldelse på vores hjemmeside under 'Litteratur'.

Til Verdens Ende med Esclarmonde og Michaellem

To dukker med deres dukkefører fra Teatret RiffRaff opførte børneteater i Jakobskirken i Ballerup

af Bent Jul

I foråret var der i Ballerup en festival for børneteatre. Der havde jeg fornøjelsen at opleve Teatret RiffRaff spille et pilgrimsstykke, Rejsen til Verdens Ende. Passende havde de fået lov til at spille i Ballerup Kirke, som er en Jakobskirke.

Stykkets hovedpersoner er to dukker eller rettere to dukker med dukkefører. De to møder hinanden på pilgrimsvejen til Santiago de Compostela. Den ene er pigen Esclarmonde (som oversat betyder noget i retning af "den klare verden") på 11 år, der må flygte fra sin landsby, fordi hun er kathar. Den anden er Michaellem på 14 år, der er sendt af sted for at hente syndernes forladelse til sin døende far. De kender ikke hinanden, men bliver venner på rejsen.

De bliver forfulgt af skøger, vilde ulve og fredløse og med hinandens hjælp, når Michaellem til Santiago og får syndernes forla-

delse og Esclarmonde kommer i sikkerhed hos sin moster, der er nonne i en kirke ved Verdens Ende.

En enkel historie som afgjort fangede børnene interesse, og som også berørte mig.

Nonny Sand fra Teatret RiffRaff fortalte mig, at hun håber at tilskuerne forstår, at selvom at man har forskellig tro, så kan man godt være venner.

Hun fortalte endvidere, at teaterets mission er at lave forestillinger, der handler om vores rødder, vores historie og hvor vi stammer fra. De henter deres materiale i middelalderen. Det pågældende stykke har udgangspunkt i en virkelig begivenhed, der fandt sted i Sydfrankrig for 800 år siden.

Teateret kan kontaktes gennem Nonny Sand på tlf.: 26 31 24 14

Stykkets 4 hovedpersoner fotograferet ved opførelsen i Ballerup Kirke. (Foto: Bent Jul)

Pilgrimsrejse til Santiago de Compostela

onsdag d.13. oktober - mandag d. 31. oktober 2010

Nordfyns Folkehøjskole vil i efteråret 2010 i samarbejde med Foreningen af Danske Santiagopilgrimme afholde et forberedelseskursus med en efterfølgende rejse til Spanien, hvor der vandres fra Astorga til Santiago de Compostela - ca. 250 km.

Prisen på 11.400 kr. inkluderer:

- forberedelse på Nordfyns Folkehøjskole
- transport til og fra Caminoen
- vandring ad den 1000 år gamle pilgrimsrute fra Astorga til Santiago de Compostela
- pilgrimspas
- overnatning på refugier undervejs og på hotel i Santiago.

Caminoen tilbyder mange oplevelsesmuligheder og hver enkelt finder selv sin måde at vandre på. Mange pilgrimme vandrer for at søge livskvalitet og beskæftige sig med eksistentielle grundspørgsmål, men man kan også bare nyde naturen, kulturen, fællesskabet eller det at være alene på vejen.

Introduktionskurset og vandringen bliver ledet af Henrik Friediger og Hans Henrik Lieberkind og er tilrettelagt for dem, der er lidt utrygge ved at skulle af sted på egen hånd, eller som ønsker at vandre Caminoen med den sikkerhed, som det giver at dagsmarcher og overnatninger er fastlagt på forhånd.

Ring og spørg efter brochure eller se mere på højskolens hjemmeside www.nfhs.dk eller på www.santiagopilgrimme.dk

Nordfyns Folkehøjskole

Fælledvej 11 - Harritslev - 5400 Bogense - 64813280

kontor@nfhs.dk - www.nfhs.dk

1. plats i fotokonkurrenzen! Foto: Cecilie Lundemark